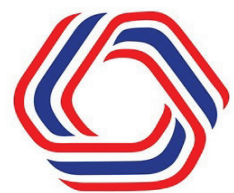

วันนี้ประเทศไทยพร้อมแค่ไหนที่จะรับมือสังคมสูงวัย
เราตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุและการเตรียมการ
เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ
อยากเห็นผู้คนมีสุขภาพดี มีความสุข มีความมั่นคงในชีวิต
ดังนั้นควรให้ความสำคัญต่อการเตรียมตัว
ทั้งตนเอง ชุมชน สังคม

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน
COMMUNITY ORGANIZATIONS
DEVELOPMENT INSTITUTE

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
912 ถนนมิตรภาพ แขวงคลองจั่น
เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240
โทร : 0-2378-8300 โทรสาร : 0-2378-8321

สูงวัยเล่าเรื่อง

สูงวัย เล่าเรื่อง

สนุกด้วย เด้าเร้า

ชื่อหนังสือ	สูงวัยเล่าเรื่อง
ที่ปรึกษา	สมสุข บุญญะบัญชา
บรรณาธิการ / เรียบเรียง	ธนชัย ออาจหาญ, สุวิมล มีแสง, สมจิตร จันทรเพ็ญ, นิติพงษ์ ศรีระพันธ์
เรียบเรียง	พิมพ์พลอย แซ่โจ้ว, ยศศรัณย์ ก่อเกิด, สุทธิดา บุญญานนท์, ชุตติกาญจน์ แสงระยับ, อติศักดิ์ ขวลิตรวัชร, พิเชษฐ์ นิรภัย, ประมวล มาลัย, เรื่องฤทธิ์ โพธิพรม, อัญชลี อินตะวงศ์, จันทรจิรา เพ็ชรจันทร์, มัทนา กันทา, ฟาริดา ยะหรี, สันห์สิตา ฤทธิไพโรจน์
ออกแบบรูปเล่ม	บริษัท มาตาการพิมพ์ จำกัด
ภาพวาด	อินทิรา วิทยสมบูรณ์
ประสานการพิมพ์	เจนจินดา กังเซ่ง
จำนวนพิมพ์	1,000 เล่ม
ISBN	978-616-91362-3-1
จัดพิมพ์โดย	สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ คณะทำงานโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุ ที่อยู่ติดต่อ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) 912 ถนนนวมินทร์ แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240 โทร. 02 378 8300
พิมพ์ที่	บริษัทมาตา การพิมพ์ จำกัด 77 / 261 หมู่ 4 ตำบลบางคูวัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี 11110 โทรศัพท์ 0 2923 5725

คำนำ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของไทยที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วง 3-4 ทศวรรษที่ผ่านมาทำให้ประเทศเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ ตั้งแต่ ปี 2548 และคาดว่าในปี 2564 จะเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ สถานการณ์เหล่านี้นำมาสู่ปัญหาทั้งด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ สังคม จึงเป็นความท้าทายของประเทศที่ต้องเตรียมความพร้อมรับมือและการเปลี่ยนแปลงในการวางแผนชีวิตอย่างมีคุณค่าบนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเอง ครอบครัวเกื้อหนุน ชุมชนช่วยเหลือ สังคมเกื้อกูลกัน

ขณะที่โลกได้เข้าสู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้และการสื่อสารเทคโนโลยีมากขึ้น การสร้างโอกาส สร้างความรู้แก่ผู้สูงอายุจึงมีความสำคัญมากขึ้น ทั้งสามารถดำรงชีวิตเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีความสามารถมีขวัญและกำลังใจในการเรียนรู้ ดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและเกิดการพัฒนาย่างต่อเนื่อง มิให้ต้องสะดุดหยุดลงเพียงเพราะวัยที่สูงขึ้น มีกิจกรรมของกลุ่มมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคม เป็นกลุ่มสมาชิกที่มีบทบาทในการให้ความคิดความเห็นและการพัฒนา เป็น active citizen และสามารถเผยแพร่ความรู้ให้แก่ชุมชน กลุ่มเด็กและเยาวชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความเชื่อมโยงในการเรียนรู้ให้กับกลุ่มคนและชุมชนทั้งจากอดีตและปัจจุบัน

โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุ ทางสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนร่วมกับสำนักงานทรัพย์สินพระมหากษัตริย์ ได้มีการสนับสนุนโครงการกับกลุ่มองค์กรผู้สูงอายุ ทั้งเมืองและชนบท รวมทั้งในระดับเครือข่ายระดับเมืองหรือระดับชุมชนท้องถิ่น จำนวน 50 โครงการ พื้นที่การทำงานได้พัฒนาที่ร่วมกับเครือข่ายสหพันธ์พัฒนาองค์กรชุมชนคนจนเมืองแห่งชาติ (สอช.) เครือข่ายพัฒนาชุมชนในที่ดินสำนักงานทรัพย์สินพระมหากษัตริย์ (คพชส.) เครือข่ายชุมชนคลองเตย เครือข่ายบ้านมั่นคง เครือข่ายสวัสดิการชุมชน เครือข่ายสภาองค์กรชุมชน เป็นต้น การสนับสนุนโครงการดังกล่าวเน้นให้กลุ่มผู้สูงอายุเป็นหลักหรือเป็นผู้ดำเนินการเอง เพื่อจัดกิจกรรมที่สร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนมากยิ่งขึ้น ตลอดจนเป็นการสร้างโอกาสการส่งเสริมพัฒนาในเรื่องต่างๆ ให้แก่กลุ่มผู้สูงอายุ

หนังสือ “สูงวัยเล่าเรื่อง” จำนวน 15 พื้นที่ จึงเป็นเรื่องเล่าสะท้อนวิถีคิด วิถีปฏิบัติ องค์ความรู้ที่สามารถต่อยอดกิจกรรมผู้สูงอายุ ซึ่งมีความสำคัญบนฐานการพัฒนาที่เสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืน ประกอบกับการสนับสนุนโครงการได้ผ่านกระบวนการเชื่อมโยงเครือข่ายองค์กรชุมชนทั้งชุมชนเมืองและชนบทครอบคลุมพื้นที่จากทุกภาคทั่วประเทศ ขณะเดียวกันกระบวนการพัฒนาองค์ความรู้ นวัตกรรมพัฒนาและขับเคลื่อนข้อเสนอเชิงนโยบายเรื่องผู้สูงอายุและการรองรับสังคมสูงอายุ เพื่อให้สอดคล้องตามนโยบายและมาตรการรองรับสังคมสูงอายุของรัฐบาล ที่สร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรีทั้งตนเอง ครอบครัวและสร้างประโยชน์กับชุมชน สังคมต่อไป

คณะทำงาน
สิงหาคม 2560

สารบัญ

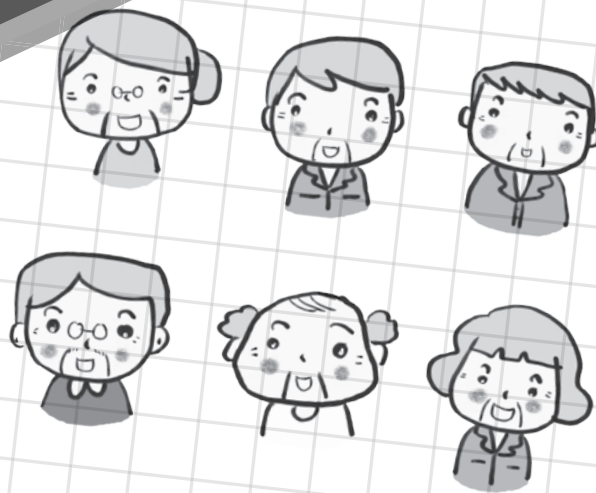
คำนำ	3
บทนำ	6
รวมเครือข่าย รวมสายใย รวมใจผู้สูงวัยแบ่งปันภูมิปัญญา	11
รวมพลังสร้างสัมพันธ์คน 3 วัยใจเป็นหนึ่ง	17
ส่งเสริมอาชีพ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ณ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร	23
รวมใจ สานพลังทุนภายในเชื่อมโยงเครือข่ายร่วมกันพัฒนาชุมชน	29
ข้อมูลสถิติ คุณศักยภาพของชุมชน เกิดผลการพัฒนาผู้สูงอายุ ตำบลห้วยงู	37
ความจริงสู่ความฝัน ปันดินสู่ดาว ชาวชุมชนตำบลบ่อแร่	47
สืบสานภูมิปัญญากว่าเก้าชั่วอายุ เกือบเอามาใจเมื่อจำเป็น	54

นำพาลูกหลานทำ กิจกรรมสัมพันธ์ เชื่อมโยงชุมชน	64
เปลี่ยนต้นไม้เป็นเงิน สร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม	73
สังคมสูงวัย ความท้าทายของตำบลตลาด	80
พื้นที่กลางสร้างความเข้มแข็งผู้สูงอายุ	87
ส่งเสริมกิจกรรม ถ่ายทอดภูมิปัญญา เกิดเป็นเครือข่ายผู้สูงอายุจังหวัดบุรีรัมย์	93
เสริมพลังผู้สูงอายุ สานพลังชุมชน ตำบลเขาคราม	103
ผู้เชี่ยวชาญชีวิตตำบลเขาแก้ว สุขภาพกายใจดี ภาคร่วมมือกัน	110
หอมกลิ่นลำดวน ชวนสร้างฝัน ผู้สูงอายุตำบลโคกม่วง	117
บทสรุป	127
ภาคผนวก	132

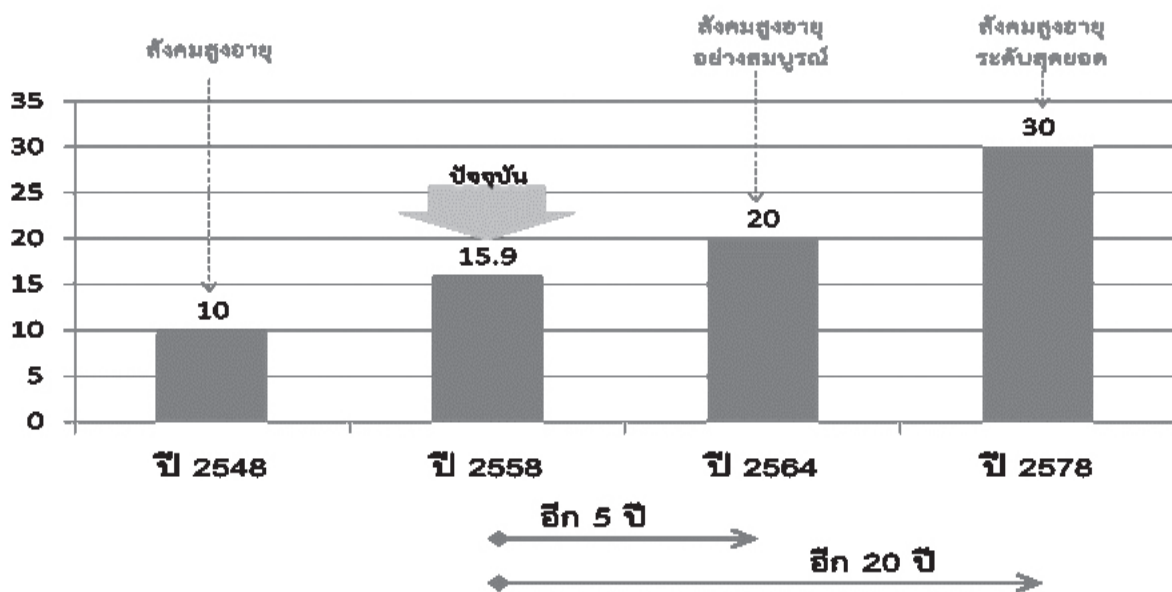
สูงวัยเล่าเรื่อง

โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุ
โดย เครือข่ายชุมชนเมืองและชนบท เครือข่ายสวัสดิการชุมชน
สหพันธ์พัฒนาองค์กรชุมชน คนจนเมืองแห่งชาติ (สอช.)
สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

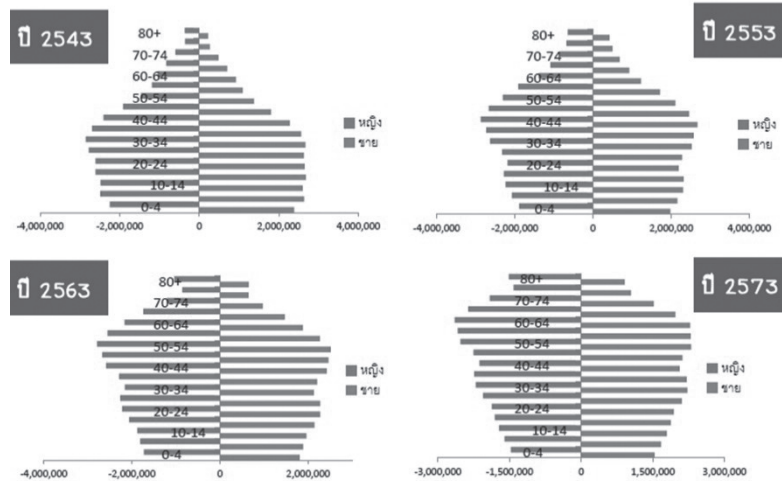
บทนำ

ทุกวันนี้ หลายคนรับรู้และทราบกันแล้วว่าประเทศไทยได้กลายเป็นสังคมสูงวัยไปแล้ว แต่สิ่งที่หลายคนโดยเฉพาะอาจคาดไม่ถึงคือ ประชากรไทยกำลังสูงวัยขึ้นอย่างรวดเร็วมาก ประเทศไทยได้กลายเป็น “สังคมสูงวัย” มาตั้งแต่ปี 2548 แล้ว เมื่อสัดส่วนประชากรสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) สูงถึงร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด ประเทศไทยกำลังจะกลายเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีมากถึงร้อยละ 20 ในปี 2564 หรือในอีกเพียง 7 ปีข้างหน้า และคาดว่าจะเป็สังคมสูงวัยระดับสุดยอดในอีกไม่ถึง 20 ปีข้างหน้า เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนถึงร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด

โครงสร้างประชากรไทยใน 4 ทศวรรษ

สถานการณ์โครงสร้างประชากรกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และสังคมสูงวัย เป็นประเด็นที่เกิดขึ้นในช่วงนี้ หลายคนมองเป็นเรื่อง “ไกลตัว” แต่ความจริงเป็นเรื่อง “ใกล้ตัว” อย่างคาดไม่ถึง และเป็น “โจทย์” สำคัญที่ทุกคน ทุกภาคส่วน ต้องรับมือตั้งแต่วันนี้เพราะประเทศไทยก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ (aging society) มาตั้งแต่ปี 2547 และจะเข้าสู่ “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” ในปี 2574

จากรายงาน “การศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบเชิงนโยบายต่อการพัฒนาประเทศจากผลการคาดประมาณประชากรของไทย พ.ศ. 2553-2583” จัดทำโดย “คณะอนุกรรมการคาดประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553-2583” สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ซึ่งเผยแพร่เมื่อ กุมภาพันธ์ 2556 มีข้อมูลตัวเลขสถิติที่น่าสนใจ คือ

ในปี 2553 ประเทศไทยมีประชากรอายุ 65 ปี ขึ้นไปคิดเป็นสัดส่วน 9% ของประชากรทั้งหมด และจะเพิ่มขึ้นเป็น 14% ในปี 2564 และจะเพิ่มขึ้นเป็น 20% ในปี 2574 เมื่อนั้นจะเรียกประเทศไทยว่าเป็น “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” ได้แล้ว ขณะที่ สหประชาชาติคาดการณ์ว่า สัดส่วนผู้สูงอายุของไทยมากกว่าประเทศอื่น ๆ ในอาเซียน และไทยก้าวเข้าสู่สังคมคนแก่เร็วกว่าประเทศส่วนใหญ่ในอาเซียนประมาณ 20 ปี

ภายใต้สถานการณ์จำนวนประชากรเริ่มคงที่ เด็กเกิดน้อยลง คนแก่เพิ่มขึ้นเร็ว ย่อมส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ อาทิ ด้านแรงงาน ด้านการศึกษา ด้านฐานการคลัง ด้านสิ่งแวดล้อม และสวัสดิการผู้สูงอายุ เป็นต้น เพราะฉะนั้นปัญหาโครงสร้างประชากรกำลังเป็น “โจทย์” ทำทายของประเทศ และเป็นเรื่องใกล้ตัวของทุก ๆ คน ที่ต้องเตรียมตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ขณะเดียวกันการสร้างรูปธรรมของการดำเนินงานของผู้สูงอายุและการรองรับสังคมสูงวัย ที่เกิดจากการพัฒนาและการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติจำเป็นต้องมีความครอบคลุมมิติต่าง ๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อม และสุขภาพ ขณะเดียวกันต้องสอดคล้องกับสถานการณ์โครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลงไป และคำนึงถึงความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ตลอดจนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยเฉพาะในระดับปฏิบัติการ ต้องอาศัยกลไกขับเคลื่อนแบบมีส่วนร่วม ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น จังหวัด ภูมิภาคและส่วนกลาง และภาคีพัฒนาความร่วมมือเชื่อมโยงบูรณาการทั้งแนวดิ่งและแนวราบ ที่สานพลังจากทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุ ที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน) ร่วมกับสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ได้สนับสนุนและประสานงานต่อการดำเนินงานกิจกรรมของผู้สูงอายุในระดับพื้นที่ และการนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับพื้นที่ มีเป้าหมายส่งเสริมการจัดกิจกรรมของกลุ่มผู้สูงอายุที่มีการรวมตัวกันอยู่เดิมและรวมกลุ่มอย่างเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายหรือชมรมผู้สูงอายุ ทั้งพื้นที่ชุมชนเมืองและชนบท

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของกลุ่มผู้สูงอายุ และชุมชนเป้าหมาย สามารถทำให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีและมีคุณค่าในตนเอง ผ่านการทำกิจกรรม หรืออาสาสมัครเพื่อการสร้างประโยชน์ได้ในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ทั้งทางตรงและทางอ้อม จากการพบปะจัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อเป้าหมาย คือ การสร้างความสุขให้ตนเองด้วยการช่วยเหลือผู้อื่น สร้างคุณค่าให้กับตนเอง และเกิดเป็นความภาคภูมิใจในตนเอง ตลอดจนความเสียสละที่ได้กระทำเพื่อการสร้างประโยชน์ต่อสังคมต่อไป

รวมเครือข่าย รวมสายใย
รวมใจผู้สูงวัยแบ่งปันภูมิปัญญา
เรียบเรียงโดย พิมพ์พลอย แซ่โจ้ว

“รวมเครือข่าย รวมสายใย รวมใจผู้สูงวัย แบ่งปันภูมิปัญญา”

การทำงานพัฒนาชุมชนอย่างเป็นเครือข่ายภายใต้การสนับสนุนโดยสำนักงานทรัพยากรส่วนพระมหากษัตริย์ 40 ชุมชน 14 เขต มีแผนงานกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนอย่างสมดุล ทั้งด้านส่งเสริมสุขภาพร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ ดังเช่น โครงการรวมใจผู้สูงวัยแบ่งปันภูมิปัญญา พัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน มีกิจกรรมสำคัญคือการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาด้านผลิตภัณฑ์งานฝีมือ เพื่อให้เกิดการสร้างรายได้ และคาดหวังว่ากิจกรรมนี้จะช่วยสร้างความผูกพันของคนต่างวัย 3 วัย (เด็กและเยาวชน คนวัยทำงาน และผู้สูงอายุในพื้นที่) ให้เกิดขึ้นก่อน ส่วนก้าวต่อไปในอนาคตอันใกล้ เครือข่ายมีแผนจัดตั้งโรงเรียน ผู้สูงอายุ ซึ่งจะเป็ศูนย์กลางกิจกรรมที่หลากหลายสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ รวมทั้งจัดทำระบบสวัสดิการ การพัฒนาที่อยู่อาศัย และการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนได้ต่อไป อย่างไรก็ตาม ความท้าทายสำคัญในปัจจุบันของ โครงการฯ คือความสามารถในการใช้สภากองค์กรชุมชน เป็นเครื่องมือเชื่อมโยงการทำงานกับภาคีภายนอก และ ยกระดับกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกเครือข่ายให้เกิดขึ้นอย่างมีส่วนร่วมที่เข้มแข็ง

40 ชุมชน 14 เขต ถักทอสายใย สร้างคุณค่าผู้สูงอายุ

การดำเนินโครงการรวมใจผู้สูงวัยแบ่งปันภูมิปัญญาพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เป็นโครงการที่ไม่ได้เจาะจงทำกิจกรรมกับกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง แต่จัดการในรูปแบบเครือข่ายพื้นที่ของชุมชนที่อยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ทั้งนี้จึงมีกลุ่มผู้สูงอายุตามพื้นที่ชุมชนถึง 40 ชุมชน แบ่งเป็น 14 เขตพื้นที่การปกครอง ได้แก่ เขตดุสิต เขตพระนคร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตบางคอแหลม เขตวังทองหลาง เขตห้วยขวาง เขตบางแค เขตคลองสาน เขตบางขุนเทียน เขตบางบอน เขตคลองเตย เขตปทุมวัน เขตราชเทวี เขตบางซื่อ จำนวนของผู้สูงอายุในพื้นที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี ทางเครือข่ายองค์กรชุมชนร่วมกับสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ได้ตระหนักถึงความสำคัญ คือ การดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้สูงอายุ โดยมีเป้าหมายสำคัญที่ต้องการทำความเข้าใจเรื่องคุณค่าของผู้สูงอายุ เพราะเมื่อสังคมมองผู้สูงอายุอย่างมีคุณค่า ผู้สูงอายุก็จะได้รับการปฏิบัติอย่างมีคุณค่าและมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับประชากรช่วงอายุอื่น ๆ ซึ่งการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่าและมีความสุขทั้งกายและจิตใจ ได้ใช้ฐานคิดในการพัฒนาอย่างสมดุลใน 4 มิติ คือ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เป็นไปตามแนวทางการพัฒนาชุมชนตามแนวพระราชดำริ “บวร”

โครงการรวมใจผู้สูงวัยแบ่งปันภูมิปัญญา พัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ถือเป็นการหนุนเสริมการปฏิบัติงานของเครือข่ายองค์กรชุมชนที่ได้ดำเนินการเพื่อดูแลกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่ ซึ่งจะนำไปสู่เป้าหมายในการเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุในอนาคต แผนงานมุ่งเน้นเพื่อสร้างคุณค่าของผู้สูงอายุ ให้กลุ่มเด็กและเยาวชนตระหนักถึงความสำคัญและเกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลทั้ง 2 วัย โดยสร้างกระบวนการเรียนรู้ จากการถ่ายทอดภูมิปัญญาของกลุ่มผู้สูงอายุมาเป็นข้อต่อการเรียนรู้ สร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน

การก่อเกิด : คุณค่าความสัมพันธ์ของคน 3 วัย

กิจกรรมของผู้สูงอายุที่เครือข่ายองค์กรชุมชนได้ปฏิบัติงานอยู่เป็นประจำ คือ การตรวจสุขภาพ การให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพ และส่งเสริมการออกกำลังกาย ที่ได้รับการสนับสนุนและมีความตระหนักต่อปัญหาในด้านสุขภาพร่างกายของผู้สูงอายุ ด้านสุขภาพะของบุคคลควรมีพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ทั้งนี้การปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมจิตใจ และสังคมของผู้สูงอายุยังขาดกิจกรรมที่ต่อเนื่อง จึงยังไม่เกิดผลที่ชัดเจนมากนัก

เครือข่ายองค์กรชุมชนจึงขอรับงบประมาณสนับสนุนดังกล่าว พร้อมทั้งการวิเคราะห์สภาพพื้นที่ ซึ่งประกอบด้วยคนทั้ง 3 วัย ได้แก่ วัยเด็ก วัยทำงาน และวัยผู้สูงอายุ เมื่อวัยทำงานออกไปทำงานในสถานที่ทำงานต่าง ๆ มีเพียงวัยเด็กและวัยผู้สูงอายุที่จะได้ใช้เวลาอยู่ร่วมกันในพื้นที่บ้าน หรือพื้นที่ชุมชน ดังนั้น เพื่อสามารถใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ ลดความแตกต่างรูปแบบการใช้ชีวิตโดยวัยเด็กต้องการความสนุกสนาน และวัยผู้สูงอายุต้องการความสงบ จึงเกิดเป็นกิจกรรมที่สร้างพื้นที่การเรียนรู้ระหว่างกันขึ้น ที่มีกระบวนการให้ผู้สูงอายุได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ ภูมิปัญญาอย่างใดอย่างหนึ่งสู่กลุ่มเด็กและเยาวชนในพื้นที่ของตนเอง

ทั้งนี้ภูมิปัญญาที่มาช่วยสานสัมพันธ์ของคนทั้ง 2 วัย จะแบ่งออกเป็น 2 ประเภทสำคัญคือ 1) ภูมิปัญญาที่เป็นองค์ความรู้เฉพาะของผู้สูงอายุ 2) ภูมิปัญญาที่เกิดจากการฝึกฝน หรือเกิดจากการประกอบเป็นอาชีพเพื่อหารายได้ โดยการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวได้คัดเลือกตัวแทนผู้สูงอายุจากทั้ง 40 ชุมชน ชุมชนละ 10 ท่าน มานำเสนอภูมิปัญญาของตนเอง และถ่ายทอดสู่เด็กและเยาวชน

กลุ่มตัวแทนผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่อยู่ในวัย 60-75 ปี ซึ่งถือเป็นกลุ่มผู้สูงอายุตอนต้น ที่ยังสามารถใช้ชีวิตได้ด้วยตนเองทั้งสิ้น ภูมิปัญญาที่ได้ถ่ายทอดออกมาส่วนใหญ่เป็นภูมิปัญญาในลักษณะงานฝีมือ เช่น ดอกไม้ประดิษฐ์จากกระดาษทิชชู หมวกถักไหมพรม เครื่องจักสานต่าง ๆ ซึ่ง นอกจากใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์แล้วยังสามารถสร้างรายได้ เป็นงานฝีมือที่คิดจากงานประดิษฐ์ เช่น การทำเปลจากเศษผ้าเหลือใช้ การนำผักตบชวามาสานเป็นเครื่องใช้ต่าง ๆ เป็นผลผลิตจากการคำนึงถึงสภาพแวดล้อม การผลิตน้ำยาทำความสะอาดประเภทต่าง ๆ จากพืชสมุนไพรที่มีในชุมชน เป็นผลผลิตจากการคำนึงถึงค่าใช้จ่ายในครัวเรือน เป็นต้น

ตัวอย่างผลิตภัณฑ์

สบู่สมุนไพร

เปลจากเศษผ้าเหลือใช้

ดอกไม้ทิชชู

กระบวนการและบทเรียนจากการปฏิบัติงาน

คณะทำงาน : คณะทำงานเครือข่ายองค์กรชุมชนได้ประสานการทำงานไปยังส่วนงานต่าง ๆ ประกอบด้วย คณะทำงานบวร คณะทำงานเครือข่ายพัฒนาชุมชนในที่ดินสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ (คพชส.) และกลุ่มผู้สูงอายุในเครือข่ายพื้นที่การทำงานทั้งหมด 40 ชุมชน ซึ่งภายหลังจากประชุมและประชาสัมพันธ์ในครั้งแรกนั้นจึงเกิดเป็นชุดคณะทำงานที่ประกอบด้วย ประธานโครงการ เหนียวญิก เลขานุการ และตัวแทนผู้สูงอายุ 3 ท่าน จัดตั้งเป็นชุดคณะทำงานตามตำแหน่งงาน บทบาทความรับผิดชอบที่ครอบคลุม

งบประมาณ : เดิมเครือข่ายองค์กรชุมชนมีการดำเนินงานดูแลผู้สูงอายุอยู่แล้ว เมื่อมีโอกาสจึงเสนอโครงการขอรับการสนับสนุนจากพอช. และเสนอขอรับงบประมาณสนับสนุนสมทบกับทางสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ด้วย สรุปได้รับงบประมาณสนับสนุนจากพอช. จำนวน 100,000 บาท และจากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ 200,000 บาท รวมทั้งสิ้น 300,000 บาท

แผนงาน : 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. จัดเวทีการประชุม เนื่องจากผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโครงการมาจากทั้งหมด 40 ชุมชน การประชุมจึงแบ่งออกเป็น 3 เวทีการประชุม ได้แก่ การประชุมในพื้นที่เขตพระนคร พื้นที่เขตพระนคร 1 และพื้นที่เขตพระนคร 2 โดยเนื้อหาในเวทีการประชุมเพื่อชี้แจงข้อมูลโครงการ และนำเอาข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมประชุมมาร่างเป็นแผนงานที่จะดำเนินกิจกรรมร่วมกัน
2. รวบรวมนักปราชญ์ เป็นการคัดเลือกกลุ่มผู้สูงอายุที่มีองค์ความรู้ ภูมิปัญญาที่น่าสนใจ สามารถถ่ายทอดสู่เด็กและเยาวชนได้ในเวลาสั้น ๆ จึงได้คัดเลือกตัวแทนผู้สูงอายุชุมชนละ 10 ท่าน รวมทั้งสิ้น 400 ท่าน

3. ถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่เด็กและเยาวชนในพื้นที่ คือการสร้างพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน โดยให้ผู้สูงอายุจับคู่ / จับกลุ่มกับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ แล้วทำการถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่เด็กและเยาวชน โดยกระบวนการนี้จะมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป เนื่องจากผู้สูงอายุจะสามารถถ่ายทอดได้ช้า ส่วนเด็กและเยาวชนนั้นจะสามารถทำตามได้เร็ว จึงต้องอาศัยบุคคลอื่นที่จะคอยดูแลจัดการกิจกรรมการถ่ายทอดนั้น ๆ
4. มหกรรมแลกเปลี่ยนภูมิปัญญา เป็นกระบวนการสุดท้ายที่จะจัดแสดง สาธิตผลผลิตจากภูมิปัญญาที่เด็กและเยาวชนได้รับการถ่ายทอดจากผู้สูงอายุให้คณะทำงาน ผู้ปกครอง ประชาชนทั่วไปได้รับชม ซึ่งในการจัดแสดงนั้นเด็กและเยาวชนที่ได้รับการเรียนรู้จะต้องเป็นผู้นำเสนอผลผลิตที่ได้เรียนรู้มา ซึ่งเป็นนัยยะหนึ่งของการประเมินผลจากการทำกิจกรรมที่ผ่านมาว่าประสบความสำเร็จหรือไม่

ผลลัพธ์ : จากการดำเนินกิจกรรมสิ่งที่เห็นเป็นรูปธรรมที่สุด คือ ผลผลิตจากการถ่ายทอดภูมิปัญญาต่าง ๆ ที่นำเสนอในงานมหกรรมแลกเปลี่ยนภูมิปัญญา สะท้อนให้เห็นองค์ความรู้ที่เด็กและเยาวชนได้รับการถ่ายทอดจากผู้สูงอายุจริง ๆ ถือเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนทั้ง 2 วัย ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

ข้อจำกัด : การถ่ายทอดองค์ความรู้ของผู้สูงอายุสู่เด็กและเยาวชน มีช่วงจังหวะความเร็วและช้าแตกต่างกัน ในกระบวนการเรียนรู้ คือ ผู้สูงอายุถ่ายทอดกิจกรรมช้าส่วนเด็กและเยาวชนคิดเร็วทำเร็ว ทั้งนี้แก้ไขปัญหาเบื้องต้น โดยให้มีผู้ดูแลควบคุมการดำเนินกิจกรรมในส่วนกลาง และนำเอาปัญหาดังกล่าวมาชี้แจง ทำความเข้าใจระหว่างคนทั้ง 2 วัยให้เข้าใจกันหลังจากจบกิจกรรม

แผนงานในอนาคต

1. การดูแลส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ โดยจะจัดตั้งโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งการดำเนินโครงการฯ นี้ถือว่าการสร้างความมั่นใจ ให้แก่ผู้สูงอายุตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของตนเองที่มีต่อสังคมได้เป็นอย่างดี
2. การจัดทำตลาดชุมชนเป็นของตนเอง โดยจัดพื้นที่จำหน่ายออกเป็น 3 แห่ง (พื้นที่เขตพระนคร พื้นที่เขตพระนคร 1 และพื้นที่เขตพระนคร 2) ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันจำหน่ายสินค้าไปยังตลาดแต่ละแห่ง

พอช. : งานพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

- **ระบบการจัดการสวัสดิการชุมชน** ทางคณะทำงานเครือข่ายที่ดินสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ (คพสช.) เป็นกลไกหลักในการประสานชุมชนที่อยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานทรัพย์สินพระมหากษัตริย์ ในการขอรับงบประมาณสนับสนุนสวัสดิการชุมชนจากพอช. โดยเพิ่งเข้าร่วมในปี 2560 เป็นปีแรก มีจำนวนผู้เข้าร่วม 1,019 คน
- **การพัฒนาที่อยู่อาศัย** โดยส่วนใหญ่งบประมาณที่มาสนับสนุนเรื่องที่อยู่อาศัย เป็นงบประมาณในส่วน of โครงการบ้านมั่นคง ซึ่งทั้งนี้ในแต่ละชุมชนได้จัดพื้นที่กลางเพื่อเป็นพื้นที่ในการส่งเสริมกิจกรรมการออกกำลังกายของผู้สูงอายุ

• **การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน** ทางคณะทำงานได้มีการประสานอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเรื่องของแหล่งจำหน่ายสินค้าชุมชน ที่ทางพอช.จะคอยประชาสัมพันธ์และจัดหาพื้นที่จำหน่ายสินค้าให้อยู่เสมอ ซึ่งได้เชื่อมโยงกับภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑล และตะวันออก ส่วนแผนการจำหน่ายสินค้าด้วยเครือข่ายองค์กรชุมชนเองนั้น ได้มีการรวบรวมสินค้าจากทั้ง 40 ชุมชน จัดวางจำหน่ายพร้อมกันสำหรับตลาดขนาดใหญ่

ชื่อผู้ติดต่อประสานงาน : นางนุชจรี พันธุ์โสม

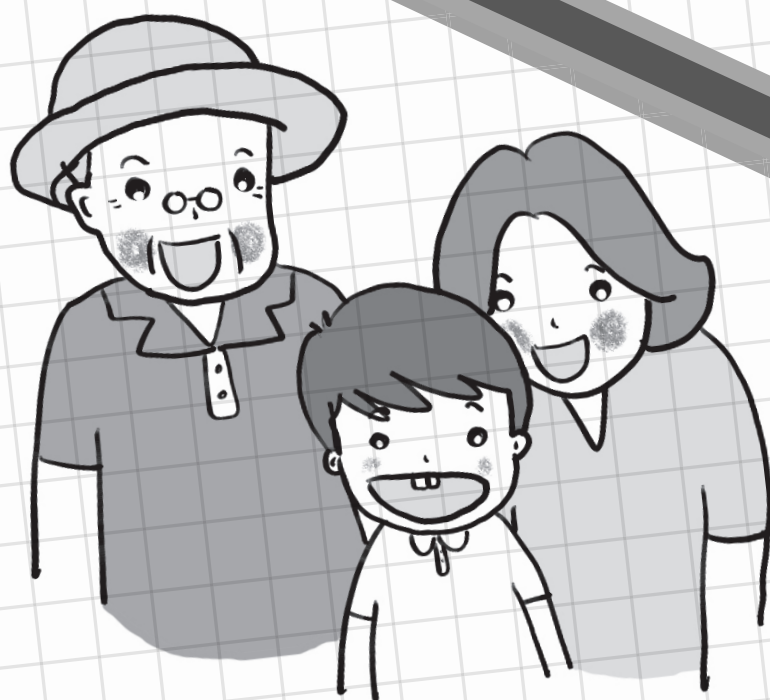
ที่อยู่ : เลขที่ 287 / 50 หมู่บ้านพลับพลา ซอย 2 แขวงพลับพลา เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ 10170

โทร. 089-825-3614 e-mail: nusjare@hotmail.com

ข้อมูลอ้างอิง

1. เอกสารโครงการรวมใจผู้สูงวัย แบ่งปันภูมิปัญญา พัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน
2. นุชจรี พันธุ์โสมและสมาชิก.สัมภาษณ์ , มิถุนายน 2560

รวมพลังสร้างสัมพันธ์ คน 3 วัย ใจเป็นหนึ่ง

เรียบเรียงโดย ยศธรณ์ย์ ก่อเกิดและพิมพ์พลอย แซ่โจ้ว

“รวมพลังสร้างสัมพันธ์คน 3 วัยใจเป็นหนึ่ง”

ด้วยสภาพแวดล้อมเป็นชุมชนแออัดขนาดใหญ่ในกรุงเทพมหานคร ชุมชนคลองเตยได้ชื่อว่าเป็นที่รวมของปัญหาสังคมหลายเรื่อง ที่สำคัญคือปัญหายาเสพติดและการถูกล่วงละเมิดทางเพศในกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยที่สภาพปัญหาเหล่านี้ยังไม่ได้รับแก้ไขให้หมดไปจากชุมชน

ผู้สูงอายุกลุ่มหนึ่ง แสดงออกถึงความห่วงใยถึงผลกระทบจากสภาพปัญหาสังคมของชุมชนต่อกลุ่มเด็กและเยาวชน มีแนวความคิด สร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัวเพื่อเป็นเกราะป้องกันปัญหา จึงรวมตัวกันในชื่อ “คณะทำงานผู้สูงอายุขับเคลื่อนชุมชน” ร่วมกันทำกิจกรรมในแนวทางจิตอาสา เน้นการประสานการทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และได้รับการสนับสนุนให้ทำแผนงานการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดย “โครงการรวมพลังสร้างสัมพันธ์คน 3 วัยใจเป็นหนึ่ง” เป็นโครงการหนึ่งที่ได้จัดทำขึ้น บนความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุชุมชนคลองเตยในการแก้ไขหรือลดปัญหาในชุมชน และป้องกันลูกหลานเด็กและเยาวชนให้ปลอดภัยจากสิ่งแวดล้อมทางสังคมของชุมชนที่เป็นอันตรายต่ออนาคต ด้วยการให้คำแนะนำการแก้ไขปัญหาชีวิตที่เหมาะสม และปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี โดยเชื่อว่าสถาบันครอบครัวที่อบอุ่นจะเป็นเกราะป้องกันสำหรับเด็กและเยาวชนที่ดีที่สุด

7 ชุมชนนำร่อง ขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุในเขตคลองเตย

การดำเนินโครงการรวมพลังสร้างสัมพันธ์คน 3 วัยใจเป็นหนึ่ง ได้เชิญแกนนำซึ่งเป็นคณะทำงานผู้สูงอายุที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนชุมชน จากข้อมูลผู้สูงอายุในพื้นที่เขตคลองเตย จำนวนประมาณ 13,018 คนนั้น มีผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโครงการจาก 13 ชุมชนของเขตคลองเตย นำร่องก่อน 7 ชุมชน ประกอบด้วยชุมชนสร้างสรรค์พัฒนา ชุมชนคลองเตยใน 1-3 ชุมชนบ้านกล้วย ชุมชนร่วมใจสามัคคี ชุมชนพัฒนาใหม่ ชุมชนลือค 1-3 และชุมชนลือค 4-6 เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุยังเป็นกลุ่มคนที่มีศักยภาพสามารถทำประโยชน์ให้แก่ ครอบครัว และชุมชนได้ ผลการทำงาน 1 ปีที่ผ่านมา คณะทำงานผู้สูงอายุขับเคลื่อนชุมชน ได้มุ่งเน้นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เยาวชน และครอบครัว ได้ดำเนินการ ดังนี้

1. กลุ่มผู้สูงอายุชุมชนพัฒนาใหม่ ดำเนินงานคุ้มครองเด็กที่ถูกละเมิดทางเพศและความรุนแรงในครอบครัว จำนวน 12 ราย โดยส่งต่อเข้ารับการคุ้มครองที่บ้านพักเด็กและครอบครัว กรุงเทพฯ ศูนย์โครงการนิวัตน์สู่ชีวิตใหม่ และมูลนิธิดวงประทีปจังหวัดกาญจนบุรี
2. กลุ่มผู้สูงอายุชุมชนสร้างสรรค์พัฒนา ดำเนินงานคุ้มครองเด็กที่เสพสารเสพติดในโรงเรียน จำนวน 33 ราย และเด็กที่ต้องเข้ารับการบำบัด 17 ราย โดยได้ประสานกับศูนย์บริการสาธารณสุข 41 คลองเตย และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.)
3. กลุ่มผู้สูงอายุชุมชนลือค 1-3 ดำเนินงานคุ้มครองเด็กที่เสี่ยงต่อการทำผิดกฎหมาย โดยได้ดำเนินการแยกเด็ก จำนวน 11 ราย และประสานบ้านพักเด็กและครอบครัว กรุงเทพฯ เพื่อนำไปปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
4. กลุ่มผู้สูงอายุชุมชนคลองเตยใน รวมกลุ่มเด็กและเยาวชน เพื่อฝึกฝนรำไทยแก่เด็ก ๆ จนเป็นที่รู้จัก ส่งผลให้ได้ทำการจัดแสดงในงานกิจกรรมต่าง ๆ สร้างรายได้ให้แก่เด็ก ๆ และได้รับความอนุเคราะห์จากชาวต่างชาติที่เข้ามาส่งเสริมความรู้ภาษาอังกฤษให้แก่เด็ก ๆ
5. อื่น ๆ กลุ่มผู้สูงอายุของเขตคลองเตยได้ประสานงานกับกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ถูกครอบครัวกระทำรุนแรง 1 ราย จนกระทั่ง ณ ขณะนี้ได้ถูกส่งตัวไปอยู่ในความดูแลของบ้านพักผู้สูงอายุบางแค

เมื่อเกิดปัญหา อาสาแก้ไข ผู้สูงวัยมีประสบการณ์

จุดเริ่มต้นของโครงการนี้เกิดจากการที่คนในชุมชนคลองเตยประสบปัญหาต่าง ๆ อาทิ

ปัญหายาเสพติด เช่น ครอบครัวที่พ่อแม่ที่ค้ายาเสพติดใช้เด็กเป็นคนส่งยาในชุมชน การรวมกลุ่มมั่วสุมยาเสพติดต่าง ๆ ในชุมชน แสดงถึงการแพร่ระบาดอย่างหนักของยาเสพติดในชุมชน อีกทั้งการค้าขายยาเสพติดยังเป็นเรื่องที่ทำได้ง่ายในชุมชน ซึ่งทำให้เกิดการติดยาและก่อให้เกิดปัญหาในชุมชนในด้านต่าง ๆ ต่อมา

ปัญหาเด็กถูกทอดทิ้ง เนื่องจากครอบครัวต้องทำงานหรือให้ความสนใจในตัวเด็กน้อยเกินไป ทำให้เด็กในชุมชนต้องอยู่ในชุมชนโดยขาดซึ่งการคอยดูแลและอบรมจากครอบครัวเท่าที่ควร ทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการที่จะนำเด็กไปสู่การเป็นเด็กที่มีปัญหาต่อไปในอนาคต

ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว เกิดจากความอ่อนแอของสถาบันครอบครัวที่มีผลจากปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความยากจน ยาเสพติด และสภาพสังคมแวดล้อม เป็นต้น ทำให้ชุมชนคลองเตยมีภาพของความรุนแรงในครอบครัวให้เห็นอยู่ประจำในปัจจุบัน

ปัญหาเด็กถูกล่วงละเมิดทางเพศในชุมชนคลองเตย เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อยและรุนแรงมากในชุมชน ยกตัวอย่าง การที่เด็กผู้หญิงอายุ 5 ขวบ โดนล่วงละเมิดทางเพศโดยเด็กผู้ชายอายุไล่เลี่ยกัน การข่มขืนเด็กจากคนในครอบครัวก็เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในชุมชนคลองเตยอยู่เป็นประจำ เป็นตัวบ่งชี้ว่าปัญหาเหล่านี้สมควรได้รับการร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาให้รวดเร็วที่สุด

เด็กติดเทคโนโลยี เกมและสื่อออนไลน์ นำไปสู่การรวมกลุ่ม และชักชวนกันกระทำความผิดหรือโดนล่วงละเมิด โดยปัญหาที่พบจากการสัมภาษณ์เยาวชนหญิงในชุมชนคลองเตยพบว่า เด็กและเยาวชนจำนวนมากที่ใช้สื่อและช่องทางสื่อสารออนไลน์ในการนัดเจอกับผู้อื่นโดยง่าย นำไปสู่การกระทำความผิดกฎหมายหรือการล่วงละเมิดเยาวชนหญิงไปทำมีติมีร้ายต่อไป

จากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนคลองเตย นำไปสู่การรวมกลุ่มของคนในชุมชน รวมทั้งกลุ่มวัยสูงอายุ ซึ่งเป็นผู้นำหรือผู้มีจิตอาสาในชุมชนคลองเตย โดยในแต่ละคนได้ทำงานเพื่อสังคมมาอยู่ก่อน เช่น มีการช่วยเหลือผู้ยากไร้ในชุมชน เด็ก และผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาในชุมชน การช่วยกันดูแลสอดส่องชุมชนและเยาวชนในชุมชน ส่งผลให้คนกลุ่มนี้ล้วนมีประสบการณ์และข้อมูลต่าง ๆ ของชุมชนคลองเตย เป็นผลที่เกิดจากการดำเนินงานของกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อสังคมก่อนอยู่แล้ว

สร้างเครือข่ายผู้สูงอายุ เพื่อรวมพลังสร้างคุณค่าให้แก่สังคม

เมื่อเกิดการรวมตัวของกลุ่มผู้สูงอายุที่ทำงานเพื่อสังคมกลุ่มนี้ ทำให้มีกระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้และร่วมมือกันแก้ไขปัญหาในชุมชนคลองเตย นำมาสู่การร่วมกันคิดที่จะทำโครงการที่สามารถทำให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน โดยให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ไข่กลุ่มผู้สูงอายุที่อยู่ในชุมชนเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนงานเพื่อสังคมในชุมชนคลองเตย ซึ่งจะเป็นพลังทางสังคมที่สำคัญในการร่วมแรง ร่วมใจกันทำเพื่อชุมชนของตนเองให้ดีขึ้นต่อไป โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในชุมชนในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน รวมถึงการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ การนำอำนาจทางกฎหมายมาเป็นเครื่องมือช่วยในการแก้ไขปัญหาทางสังคม จนนำไปสู่การดำเนินการเรียนรู้ ทำความเข้าใจพ.ร.บ. คู่สมรสเด็ก และ พ.ร.บ. ผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว เพื่อเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน และพัฒนาศักยภาพในการทำงานเพื่อสังคมในแก้ไขปัญหาของชุมชนคลองเตยที่ดีมากยิ่งขึ้น

แผนงานแบ่งออกเป็น 3 กิจกรรม ดังนี้

1. ประชุมคณะทำงาน เพื่อทำความเข้าใจความเป็นมา วัตถุประสงค์ เป้าหมายโครงการ รวมทั้งวางแผนกิจกรรมที่จะดำเนินการร่วมกัน
2. อบรมให้ความรู้เรื่องพ.ร.บ. คู่สมรสเด็ก และพ.ร.บ. ผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว จำนวน 1 วัน

- โดยตามข้อมูลผู้สูงอายุนอกจากทำหน้าที่ดูแลบุตรหลานของตนเองแล้ว ยังต้องดูแลปกป้อง คุ่มครองเด็ก ในชุมชนที่ขาดผู้ปกครองดูแล ไม่ให้เกิดการถูกรุกระทำความรุนแรงทางร่างกาย จิตใจ จากคนรอบข้าง
3. ถอดบทเรียนจากการเข้ารับการอบรม และนำไปปรับใช้เพื่อช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในพื้นที่

รูปภาพประกอบการทำกิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 เวทีชี้แจงทำความเข้าใจ

กิจกรรมที่ 2 เวทีอบรมให้ความรู้เรื่องพ.ร.บ.

กิจกรรมที่ 2 เวทีอบรมให้ความรู้เรื่องพ.ร.บ.

กิจกรรมที่ 3 เวทีถอดบทเรียน

ข้อจำกัดในการดำเนินโครงการ

การแก้ไขปัญหาเรื่องยาเสพติด มีความเสี่ยงอันตรายเพราะเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของกลุ่มผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และการเข้าไปแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชนในชุมชนคลองเตยนั้น มักถูกขัดขวางหรือกีดกันจากผู้ปกครองของเด็กเองหรือในบางครั้งเป็นที่ตัวเด็กและเยาวชนเองที่ไม่ยอมรับการช่วยเหลือหรือแก้ไขต่าง ๆ ที่เข้ามา

ผลการดำเนินโครงการที่เกิดขึ้น

กลุ่มผู้สูงอายุรวมตัวกันทำงานเพื่อสังคม ร่วมคิดส่งเสริมการทำงานให้ส่งผลต่อชุมชนดีที่สุด เกิดแนวในการพัฒนากลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่ นำไปสู่การจัดโครงการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ร.บ. คุ่มครองเด็ก และ พ.ร.บ. ผู้ถูกรุกระทำความรุนแรงในครอบครัว กับกลุ่มผู้สูงอายุและผู้นำชุมชนสื่อสารเผยแพร่ให้คนในชุมชนต่อไป

สำหรับเรื่องกฎหมาย นำ พ.ร.บ. มาปรับใช้เป็นเครื่องมือในการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนรวมถึงผู้สูงอายุในชุมชนด้วย ทำให้เกิดการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมร่วมกัน

จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อประชาสัมพันธ์และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่ชุมชนในพื้นที่เขตคลองเตย รวมทั้งการส่งเสริมศักยภาพเด็กและเยาวชนให้เป็นมัคคุเทศก์น้อยนำชมชุมชน สร้างรายได้ และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

นำช่องทางการสื่อสารทาง Line มาใช้ในการติดต่อสื่อสาร ตัวอย่าง เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ต้องรีบให้การช่วยเหลือในพื้นที่ ทางคณะทำงานจะถ่ายรูปและส่งเข้าทาง Line เพื่อขอคำแนะนำ และร่วมเสนอแนะการแก้ไขปัญหาในเบื้องต้น

การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับพอช.

ด้านการจัดสวัสดิการ การจัดระบบสวัสดิการในกลุ่มผู้สูงอายุนั้น จะให้ความสำคัญในเรื่องสวัสดิการค่ารักษาพยาบาล และเป็นสวัสดิการที่ผู้สูงอายุต้องการมากที่สุด

ด้านที่อยู่อาศัย กำลังดำเนินการจัดทำข้อมูลจัดประเภทกลุ่มคนที่ต้องการอาศัยอยู่ในพื้นที่และต้องการย้ายออกจากพื้นที่ , คอยดูแลปัญหาการถูกไล่รื้อ ปัญหาความทรุดโทรมของบ้านเรือน

บทเรียนที่พบ

1. การแก้ไขปัญหาในชุมชนคลองเตยให้ประสบผลสำเร็จ ต้องใช้พลังในการทำงานเพื่อสังคม รวมถึงและการได้รับการสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถดำเนินงานขยายผลให้ครอบคลุมทุกชุมชนในเขตคลองเตย และเชื่อมโยงเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น นำไปสู่การเกิดพลังทางสังคมที่นำไปสู่การแก้ไขและต่อสู้กับปัญหาในชุมชนคลองเตยด้านต่าง ๆ ร่วมกันของคนในชุมชน

2. ควรส่งเสริมและสร้างความเข้าใจ การใช้เครื่องมือต่าง ๆ ให้แก่สมาชิกในชุมชน สามารถใช้ในการทำงานเพื่อสังคม รวมถึงการทำความเข้าใจบทบาทของสภาองค์กรชุมชน เพื่อให้เป็นกลไกหลักในการทำงานของชุมชนในอนาคต

ชื่อผู้ติดต่อประสานงาน : นางนิตยา พร้อมพอชื่นบุญ

ที่อยู่ : ศูนย์ประสานงานกลุ่มผู้สูงวัยใส่ใจสังคม ถนนอาจณรงค์ แขวงคลองเตย เขตคลองเตย กรุงเทพฯ

11010 โทร. 081-623 1135 e-mail: nittaya91@hotmail.com

ข้อมูลอ้างอิง

1. เอกสารโครงการรวมพลังสร้างสัมพันธ์คน 3 วัยใจเป็นหนึ่ง
2. นิตยา พร้อมพอชื่นบุญและสมาชิก. สัมภาษณ์, มิถุนายน 2560

ส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ

ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

ณ เวทีลีงช้าง กรุงเทพมหานคร

เรียบเรียงโดย สุทธิดา บุญญานนท์

“ส่งเสริมอาชีพ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ณ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร”

เพราะมีต้นทุนชุมชน คือการรวมกลุ่ม / องค์กรชุมชนที่หลากหลายและส่วนใหญ่มีความเข้มแข็งของการดำเนินงานอยู่ก่อนแล้ว โดยเฉพาะสภาองค์กรชุมชนเขตตลิ่งชัน มีบทบาทเป็นพื้นที่กลางในการประสานการทำงานร่วมกันของทุกกลุ่ม / องค์กรชุมชนในพื้นที่ได้ดี ทำให้กลุ่มผู้สูงอายุในเขตตลิ่งชัน จากที่ผ่านมามักเน้นทำกิจกรรมด้านศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม หรือไม่ก็กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ มีโอกาสจัดกิจกรรมประเภทอื่น ๆ ที่มีส่วนช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะด้านส่งเสริมอาชีพและปลูกฝังจิตสำนึกเรื่องการออม ขณะเดียวกัน ก็เชื่อมโยงผู้สูงอายุในเขตตลิ่งชันที่มีจำนวนมากในพื้นที่ให้เกิดการรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือตนเอง และมีโอกาสทำประโยชน์ต่อชุมชน ร่วมทำกิจกรรมอย่างเป็นเครือข่าย โดยมีสภาองค์กรชุมชนเขตตลิ่งชันเป็นพื้นที่กลางในการขับเคลื่อนงาน

เขตตลิ่งชัน มีวัฒนธรรมเก่าแก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

เขตตลิ่งชันเป็น 1 ใน 50 เขต ของกรุงเทพมหานครฯ เดิมเป็นอำเภอเก่าแก่ อยู่ในพื้นที่การปกครองจังหวัดธนบุรี ภายหลังได้มีการยุบรวมจังหวัดธนบุรีและจังหวัดพระนครเปลี่ยนฐานะเป็น นครหลวงกรุงเทพธนบุรี และต่อมาเปลี่ยนเป็นกรุงเทพมหานคร จนกระทั่งปี พ.ศ. 2543 พื้นที่ทางฝั่งตะวันตกของถนนกาญจนาภิเษกได้ถูกแบ่งและจัดตั้งเป็นเขตใหม่ คือ เขตตลิ่งชัน ลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีคลองรอบ 3 ด้าน เป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก สภาพทางเศรษฐกิจ มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญหลายแหล่ง ชุมชนในพื้นที่ยังมีความเป็นชุมชนดั้งเดิมอยู่ ความสัมพันธ์ของคนในพื้นที่จึงเป็นแบบเครือญาติ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีวัฒนธรรมเก่าแก่ที่ยังอนุรักษ์ไว้และสืบทอดกันมากกว่าร้อยปี ด้านปัญหาหลัก ๆ ในพื้นที่ ได้แก่ ปัญหายาเสพติด ปัญหาที่อยู่อาศัย(ไล่อื้อเพื่อสร้างรถไฟฟ้า) ปัญหาขยะ

ผู้สูงอายุรวมกลุ่มจัดกิจกรรมทำประโยชน์ต่อสังคม

เขตตลิ่งชันประกอบไปด้วย 6 แขวง 43 ชุมชน มีกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่ประมาณ 10 กลุ่ม เช่น กองทุนแม่ของแผ่นดิน, องค์กรสวัสดิการชุมชน, สภาองค์กรชุมชนตลิ่งชัน, สภาวัฒนธรรม, อาสาสาธารณสุข (อสส.), อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.), กลุ่มผู้สูงอายุศูนย์สาธารณสุข 49, กลุ่มผู้สูงอายุตลิ่งชัน เป็นต้น มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 105,289 คน 41,345 ครัวเรือน ซึ่งในจำนวนนี้มีผู้สูงอายุจำนวน 10,072 คน คิดเป็นร้อยละ 9.56 ของประชากรทั้งหมด โดยเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2558 ซึ่งมีจำนวนผู้สูงอายุ 9,120 คน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

จากจำนวนประชากรผู้สูงอายุที่มีจำนวนมากก่อให้เกิดการรวมกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่ ซึ่งมีด้วยกัน 2 กลุ่มหลัก ๆ คือ กลุ่มผู้สูงอายุเขตตลิ่งชัน และกลุ่มผู้สูงอายุศูนย์สาธารณสุข 49 การรวมกลุ่มกันของผู้สูงอายุจึงทำให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เจริญภาวนา กิจกรรมกายภาพบำบัด กิจกรรมตรวจสุขภาพประจำปี กิจกรรมประเพณีทางศาสนา กิจกรรมส่งเสริมด้านอาชีพ กิจกรรมเป็นเจ้าภาพสวดพระอภิธรรมศพสมาชิกที่เสียชีวิตและกิจกรรมจัดพวงหรีดเคารพศพสมาชิกที่เสียชีวิต ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จัดขึ้นเพื่อให้ผู้สูงอายุที่มีจำนวนมากในพื้นที่ได้รวมกลุ่มเพื่อทำประโยชน์ต่อตนเอง ต่อชุมชน และต่อสังคม

สภาองค์กรชุมชน เผยแพร่สื่อสาร เป็นพื้นที่กลางการพัฒนา

เมื่อทางสภาองค์กรชุมชนได้ประชาสัมพันธ์โครงการการพัฒนาคุณภาพและส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุ ปี 2559 กลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่ที่มีความสนใจ จึงขอรับการสนับสนุนงบประมาณ โดยประธานชมรมผู้สูงอายุและรองประธานสภาองค์กรชุมชนตลิ่งชัน จากนั้นได้จัดการประชุมแกนนำผู้สูงอายุในพื้นที่ เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ ศูนย์สาธารณสุข 49, ชมรมผู้สูงอายุเขตตลิ่งชัน, สภาองค์กรชุมชนตลิ่งชัน, สภาวัฒนธรรม อาสาสมัครสาธารณสุข, ประชาคมเมือง, เครือข่ายสวัสดิการชุมชน, และประธานชุมชน 43 ชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจและวางแผนกิจกรรมร่วมกัน และให้แต่ละกลุ่ม แต่ละชุมชนส่งตัวแทนมาร่วมกิจกรรมมีผู้เข้าร่วมประมาณ 50 คน

การประชุม เปิดตัวชี้แจงโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุ เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2560

กระบวนการทำงานเป็นการประสานงานผ่านตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ และประธานชุมชน เนื่องจากเป็นช่องทางการกระจายข้อมูลข่าวสารได้อย่างทั่วถึง ซึ่งตัวแทนเหล่านี้จะต้องรับข้อมูลไปประชาสัมพันธ์ ทำความเข้าใจกับสมาชิกในกลุ่มถึงรายละเอียดของโครงการ และชักชวนให้ผู้สูงอายุที่สนใจเข้าร่วมโครงการ ในส่วนของการดำเนินโครงการ แบ่งเป็น 3 กิจกรรมหลัก คือ 1) เปิดตัวพูดคุยกลุ่มผู้สูงอายุเขตตลิ่งชัน ทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิก เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน กลุ่มเป้าหมายคือ กลุ่มผู้สูงอายุ 6 แขวงในเขตตลิ่งชัน 2) การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยการรวมกลุ่มก่อให้เกิดรายได้เสริมแก่ผู้สูงอายุ และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และมีคุณค่าในสังคม กลุ่มเป้าหมายคือ เครือข่ายผู้สูงอายุ 10 กลุ่ม และการสร้างชุมชนสุขภาพดูแลสิ่งแวดล้อมโดยการจัดกิจกรรมแปรรูปขยะ 3) การจัดตั้งกองทุนเครือข่ายผู้สูงอายุเขตตลิ่งชัน กลุ่มเป้าหมายคือเครือข่ายผู้สูงอายุ 10 กลุ่ม

เกิดกิจกรรมเชื่อมโยงเครือข่าย ส่งเสริมอาชีพ

ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรม เป็นไปตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ คือ เกิดการเชื่อมโยงกลุ่มผู้สูงอายุ 10 กลุ่ม ในพื้นที่เพื่อเข้าร่วมโครงการและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เกิดการส่งเสริมและการฝึกอาชีพ ได้แก่ การทำดอกไม้จันทน์ ทำอาหารวัฒนธรรมท้องถิ่น ห่อหมก ขนมหอย ข้าวต้มลูกโยน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ได้รับความสนใจจากผู้สูงอายุอย่างมาก เนื่องจากได้ลงมือทำ ได้ปฏิสัมพันธ์กัน และมีผู้สูงอายุ 5 ราย นำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพ และต้องการให้จัดกิจกรรมฝึกอาชีพอย่างต่อเนื่อง ด้านกิจกรรมให้ความรู้ ทั้งการแปรรูปขยะ กิจกรรมให้ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุ ซึ่งก็ทำให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้และสามารถนำไปใช้ได้จริง นอกจากนี้ยังเกิดกองทุนเครือข่ายผู้สูงอายุเขตตลิ่งชัน 1 กองทุน เพื่อช่วยเหลือด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุ

ทำไปเรียนรู้ไป ผู้สูงอายุต้องจัดการ เงินและวัสดุให้เหมาะสม

เรื่องของการเตรียมอุปกรณ์ วัสดุดิบ ของผู้สูงอายุสำหรับกิจกรรมฝึกอาชีพนั้น ยังขาดทักษะในการเตรียม วัสดุดิบ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับจำนวนคนที่เข้าร่วม รวมถึงการบริหารจัดการเงิน การคิดค่าใช้จ่าย ต้นทุน และกำไร ทำให้ผู้สูงอายุนำบทเรียนที่ได้ป้องกันปัญหาในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป หรือกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

เป้าหมายต่อไปฝึกอาชีพให้หลากหลาย ใส่ใจเรื่องการออม

แผนงานระยะสั้น 1) การจัดกิจกรรมฝึกอาชีพ เนื่องจากผู้สูงอายุให้ความสนใจและสามารถนำไปประกอบ อาชีพได้จริง สร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุ 2) การเชิญชวนให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกับกลุ่ม องค์กรและโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ทั้งเรื่องสวัสดิการวันละบาท การออมแห่งชาติ โดยเชิญเจ้าหน้าที่มาให้ความรู้ให้เกิดสำนึก และส่งเสริมการออมกับประชาชน

แผนงานระยะยาว คือ 1) การพัฒนาและส่งเสริมกองทุนเครือข่ายผู้สูงอายุท้องถิ่น เพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุ ในเรื่องสวัสดิการ ให้มีกองทุนร่วมกันในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยเฉพาะด้านอาชีพ เช่น การส่งเสริมให้มีการนำของมือสองมาขาย การทำอาหารและขนมมาขายที่ตลาดน้ำในพื้นที่ รวมทั้งเมื่อมีการ ประชุมพบปะกันของกลุ่มต่าง ๆ 2) การเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุติดเตียง ที่ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ เพื่อเสริม สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และเป็นการเข้าถึงผู้สูงอายุได้ทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย

ผลการดำเนินโครงการฯ สร้างประโยชน์มากกว่าจำนวนเงิน

สรุป เขตตลิ่งชันมีการรวมกลุ่มและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้สูงอายุมาโดยตลอด การได้รับงบประมาณ สนับสนุนการจัดกิจกรรมโครงการฯ นี้ สามารถสร้างประโยชน์ที่มากมายกว่าจำนวนเงินที่ได้รับ ทำให้ผู้สูงอายุ ได้สร้างสรรค์กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน และสังคม และเกิดโครงการต่อยอดที่จะพัฒนาและส่งเสริมผู้สูงอายุในอนาคต เขตตลิ่งชันมีกลุ่ม องค์กรหลากหลายกลุ่ม ทั้งกลุ่มในนามชมรม กลุ่มภายใต้เขตการ ปกครอง และกลุ่มชุมชนต่าง ๆ ต่างดำเนินกิจกรรมของกลุ่มตนเอง โครงการนี้จึงเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้กลุ่ม องค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่มารวมตัวกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ก่อเกิดเครือข่ายผู้สูงอายุซึ่งจะเป็นช่องทางการรับ รู้ข่าวสาร การจัดกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตต่อผู้สูงอายุได้

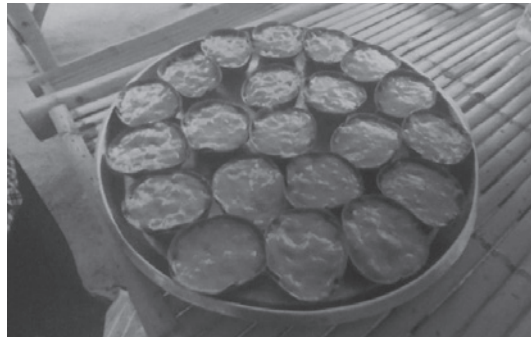

ทำดอกไม้จันทน์

แปรรูปขยะ และนำมาทำของใช้

ทำอาหารวัฒนธรรม

ชื่อผู้ติดต่อประสานงาน : นางมุกดา ไทยหอม

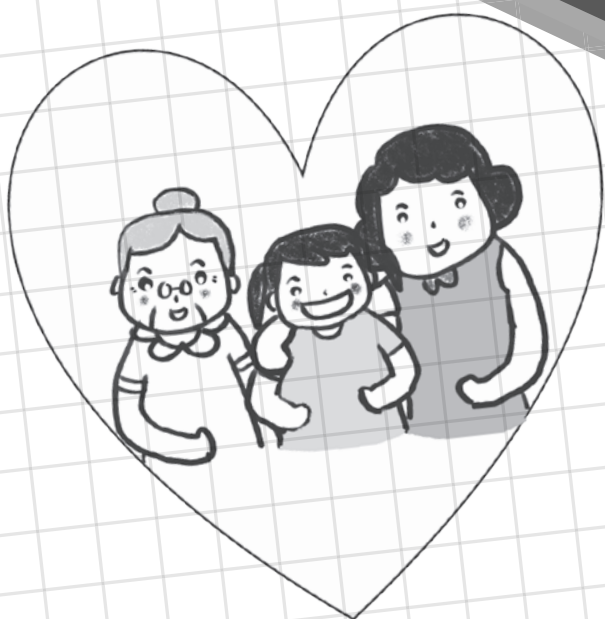
ที่อยู่ : 13 หมู่ 5 ซอยบรมราชชนนี 67 ถนนบรมราชชนนี แขวงฉิมพลี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10170

โทร. 087-985 9577 e-mail: pinknci@gmail.com

ข้อมูลอ้างอิง

1. เอกสารโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุ เขตตลิ่งชัน ปี 2559
2. นางมุกดา ไทยหอมและสมาชิก. สัมภาษณ์, มิถุนายน 2560

รวมใจ สาขพลังทุนภายใน เชื่อมโยง
เครือข่ายร่วมกันพัฒนาชุมชน

เรียบเรียงโดย ชุติกาญจน์ แสงระยับ

“รวมใจ สานพลังทุนภายใน เชื่อมโยงเครือข่าย ร่วมกันพัฒนาชุมชน”

ด้วยจุดเด่นคือการนำข้อมูลด้านสุขภาพและสังคมของผู้สูงอายุในตำบลทั้งที่มีการจัดทำโดยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล และที่เก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมให้ครอบคลุมด้านอื่นโดยองค์กรชุมชน มาใช้ประกอบการตัดสินใจเสนอแผนงานโครงการต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในพื้นที่ เพื่อขอรับการสนับสนุนการทำงาน ชมรมผู้สูงอายุตำบลมหาตไทย ที่ก่อตั้งมานานเกือบ 10 ปี ภายใต้กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลมหาตไทย อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง สามารถจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ได้หลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะการส่งเสริมสุขภาพ นอกจากนั้น ข้อมูลผู้สูงอายุที่ได้รวบรวมยังทำให้มองเห็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรในพื้นที่ตำบลว่าประชากรวัยสูงอายุจะเพิ่มจำนวนมากขึ้น ชมรมผู้สูงอายุตำบลมหาตไทยจึงตั้งเป้าหมายสร้างกลุ่มอาชีพสำหรับผู้สูงอายุโดยเน้นการทำงานร่วมกับสภาองค์กรชุมชนตำบลมหาตไทย ประสานความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ โดยเสนอแผนงานพัฒนากิจกรรมด้านส่งเสริมอาชีพและรายได้สำหรับผู้สูงอายุโดยองค์กรชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่ตำบลมีบทบาทนำในเรื่องนี้

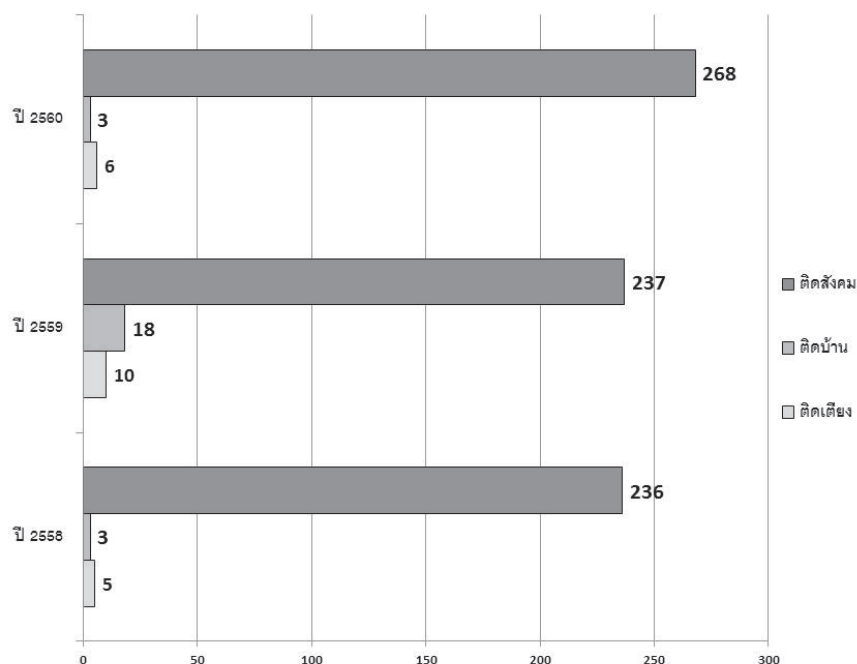

ตำบลหนองไข่น้ำ มาจากชื่อไม้ยืนต้น เปลี่ยนเป็นชื่อตำบลมหาไทย

ตำบลมหาไทย เดิมมีชื่อเรียกว่า ตำบลหนองไข่น้ำ เป็นที่ราบลุ่มมีต้นไข่น้ำเป็นไม้ยืนต้น กำนันคนแรกเป็นขุนมหาไทย ภายหลังจึงเปลี่ยนชื่อเป็นตำบลมหาไทย สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มเต็มไปด้วยห้วย หนอง คลอง บึง มีคลองแปดแควกั้นระหว่างอำเภอเมืองอ่างทองกับอำเภวิเศษชัยชาญในฤดูฝนน้ำหลาก ต่อมา มีคลองชลประทานตัดผ่านตำบลจึงทำให้ราษฎรมีความสะดวกในการเดินทาง มีน้ำทำนา ทำสวนตลอดปี ปัจจุบันมีถนนลาดยางเข้าถึงสะดวกสบายพอสมควร

ตำบลมหาไทยตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอเมืองอ่างทอง มีเขตติดต่อกับอำเภวิเศษชัยชาญ แบ่งเขตการปกครองเป็น 6 หมู่บ้านมีพื้นที่ทั้งหมด 7.798 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ห่างเมืองจังหวัดอ่างทองประมาณ 7 กิโลเมตร สภาพภูมิศาสตร์ มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่ม ประชาชนตั้งบ้านเรือนขนานไปกับคลองชลประทาน และมีคลองชลประทาน 2 สายไหลผ่าน เหมาะสำหรับการเพาะปลูก ทำเกษตรกรรม อาชีพส่วนใหญ่ของคนในตำบลมหาไทยจึงมีอาชีพเกษตรกรรมรองลงมาคือรับจ้างประกอบอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรม รับจ้างทั่วไป และรับราชการตามลำดับ ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธจำนวนประชากร 460 หลังคาเรือน แบ่งเป็นชาย 813 คน หญิง 912 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 1,715 คน

ปัจจุบันจำนวนผู้สูงอายุของตำบลมหาไทย คิดเป็นจำนวนร้อยละ 23 ของจำนวนประชากรทั้งหมด อนาคตผู้สูงอายุในตำบลจะมีจำนวนเพิ่มขึ้น อัตราการเกิดน้อยลง จากข้อมูลของหญิงตั้งครรภ์ภายในตำบล ปี 2559 มีจำนวน 12 คน ปี 2560 ลดลงเหลือเพียงจำนวน 6 คน ด้วยวิธีชุมชนยังเป็นสังคมชนบทมีวัฒนธรรมการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ส่งผลให้ปัญหาผู้สูงอายุอาจไม่รุนแรงมากนัก ตัวอย่างกรณี เมื่อ รพ.สต.มีความจำเป็นต้องต่อเติมหลังคาอาคารด้านหลัง ผู้สูงอายุในชุมชนร่วมกันบริจาคเงินคนละ 300-500 บาทเพื่อดำเนินการ หากพิจารณาข้อมูลย้อนหลัง 3 ปีจะเห็นสถานการณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่เข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุ / ผู้สูงอายุในพื้นที่ดังนี้

(ที่มา : ฐานข้อมูลHOSxP_PCU โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมหาไทย ณ วันที่ 30 กันยายน 2559)

จากตัวเลขการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มติดเตียง / กลุ่มติดบ้าน / กลุ่มติดสังคมมาจากเหตุผลหลายประการ เช่น เมื่อมีการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุที่ติดเตียงดีขึ้น จะเปลี่ยนจากกลุ่มติดเตียงไปเป็นกลุ่มติดบ้าน กลุ่มติดสังคมตามลำดับ ซึ่งรวมถึงการ ย้ายถิ่นฐานเข้า-ออกของประชากรในชุมชนด้วย

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลมหาไทย อำเภอเมืองจังหวัดอ่างทอง ร่วมดำเนินงานกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุ ตำบลมหาไทยเป็นเวลา เกือบ 10 ปี เริ่มก่อตั้งขึ้นตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุขเมื่อ พ.ศ.2548 มีสมาชิก จำนวน 160 คน ซึ่งไม่มีงบประมาณในการดำเนินงานพ.ศ. 2549-2551 ได้รับเงินสนับสนุนจาก กองทุนหลัก ประกันสุขภาพเดือนละ 3,000 บาท เงินบริจาค ศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน กลุ่มสตรี และกองทุนหมู่บ้าน เริ่มมี สมาชิกเพิ่มเป็น 262 คน

พ.ศ. 2552-2558 ได้รับเงินสนับสนุนจาก กองทุนหลักประกันสุขภาพเดือนละ 4,400 บาท เงินบริจาคจาก สมาชิก / ศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน / กลุ่มสตรี

พ.ศ. 2559-ปัจจุบัน ได้รับเงินสนับสนุนจาก กองทุนหลักประกันสุขภาพเดือนละ 5,000 บาท เงินบริจาคจาก สมาชิก / ศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน / กลุ่มสตรี

ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมชมรม เดือนละประมาณ 100 คนทุกเดือน คิดเป็นร้อยละ 36.10 จากจำนวนผู้สูงอายุ ทั้งหมด ชมรมผู้สูงอายุตำบลมหาไทย มีการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุในทุก ๆ เดือน โดยได้รับงบประมาณ จากกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น ผ่านองค์การบริหารส่วนตำบลป่าจี่และมหาไทย ซึ่งกิจกรรม ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมให้ความรู้ด้านสุขภาพ กิจกรรมนันทนาการ

การดำเนินกิจกรรมผู้สูงอายุตำบลมหาไทยเชื่อมโยงการดำเนินงานของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ได้การจดแจ้ง ชมรมผู้สูงอายุกับสภาองค์กรชุมชน มีกองทุนสวัสดิการชุมชนสนับสนุนงบประมาณจัดกิจกรรม เช่น กิจกรรม รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ และสมาชิกชมรมผู้สูงอายุบางส่วนสมัครเป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน มีการจัด สวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ ค่ารักษาพยาบาล กรณีรักษาตัวที่โรงพยาบาล คืนละ 200 บาท ภายใน 1 ปีไม่เกิน 5 คืน กรณีเสียชีวิต มีพวงหรีดและเงินช่วยเหลือตามหลักเกณฑ์ของกองทุนในชุมชนมีชมรมฌาปนกิจของผู้สูงอายุ เมื่อมีผู้สูงอายุเสียชีวิตในชุมชนจะเก็บเงินจากสมาชิกครั้งละ 50 บาท ตามจำนวนสมาชิก ปัจจุบันมีสมาชิก 120 คน หากไม่มีใครเสียชีวิตจะไม่เก็บเงินดังกล่าว

การบริหารจัดการ โครงสร้าง วิธีการทำงานชมรมผู้สูงอายุ

การบริหารงานของชมรมจะดำเนินการในรูปของ “คณะกรรมการดำเนินงาน” มีประธานชมรม 1 คน ซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ มีวาระ 2 ปี และมีคณะกรรมการที่ปรึกษาประกอบด้วย

1. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมหาไทย
2. ประธานสภา สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมหาไทย
3. ผอ.รพสต.ตำบลมหาไทย
4. นักวิชาการสาธารณสุขประจำสถานีอนามัยตำบลมหาไทย
5. พยาบาลวิชาชีพประจำสถานีอนามัยตำบลมหาไทย
6. ผอ.รพสต.ตำบลมหาไทย
7. ประธานอสม.ตำบลมหาไทย

กำหนดการประชุมสมาชิกทุกเดือน ๆ เดือนละ 1 ครั้ง ประชุมสมาชิกปีละ 1 ครั้ง

ประชาธิปไตยประสานความต่างสร้างพลังแห่งความเข้าใจร่วมกัน

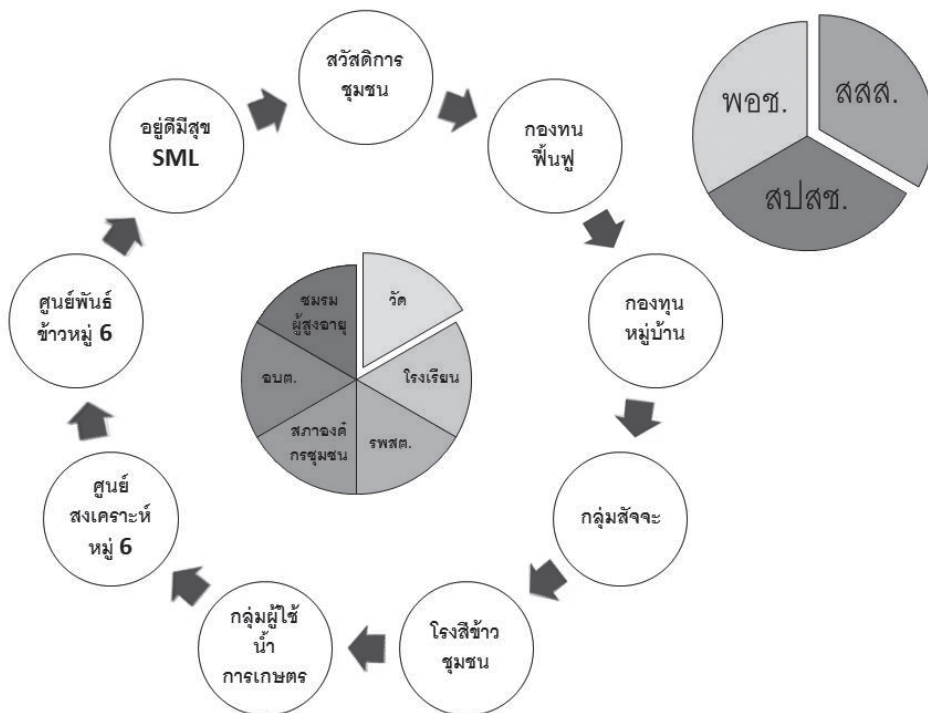
การทำงานร่วมกันย่อมเกิดปัญหาขึ้นเป็นปกติ ปัญหาของตำบลมหาไถยมีเพียงเรื่องความคิดเห็นไม่ตรงกัน เมื่อใช้ระบบประชาธิปไตยเสียงข้างมาก ก็สามารถตกลงกันได้งบประมาณยังเป็นปัญหาสำคัญ ในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ สภาพบ้านของผู้สูงอายุซึ่งส่วนใหญ่ไม่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เช่น ภายในห้องน้ำต้องมีราวจับกันล้ม / ทางขึ้นบ้านต้องเป็นทางลาด / ส้วมยังเป็นแบบเก่า (นั่งยอง ๆ) เป็นต้น

การบริหารจัดการทุนภายใน เชื่อมโยงภาคีภายนอก สู่การพัฒนาตำบลมหาไถย

การสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกและกลุ่ม / องค์กรต่าง ๆ ภายในชุมชนเช่น กองทุนสวัสดิการชุมชน สภาพัฒนการชุมชน กองทุนหมู่บ้าน กองทุนฟื้นฟู กลุ่มสัจจะ โรงเรียน รพสต. นั้นสามารถช่วยคลี่คลายปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ กลไกสำคัญในการดำเนินงานของชุมชน คือ อสม. โดยบุคลากรของ รพสต. ทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ประสานงาน สิ่งที่สำคัญคือการเชื่อมโยงภาคีพัฒนาต่าง ๆ เช่น สสส. สปสช. พอช. เพื่อขอรับงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง

ทุน/องค์กรภายในชุมชนและการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายต่าง ๆ

ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

การได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานผู้สูงอายุ ส่งผลให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลอย่างมีมาตรฐานมากขึ้น ถือเป็นการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาของตำบลให้มีความต่อเนื่องผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ 1) วันคลินิกเรื้อรัง โดยผู้สูงอายุมารับยาเบาหวาน-ความดัน ทุกวันศุกร์แรกของเดือน 2) วันผู้สูงอายุทุกวันที่ 9 ของเดือน ซึ่งจะมีการนำสินค้าของชุมชนมาขาย 3) การให้ความรู้เรื่องสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ 4) การพัฒนาศักยภาพสมาชิก

ผ่านกิจกรรมการอบรมศึกษาดูงานต่าง ๆ 5) การสืบสานวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน กิจกรรมรดน้ำดำหัว ช่วงเทศกาลวันสงกรานต์ 6) การส่งเสริมอาชีพต่าง ๆ ได้แก่ ทำขนมไทย พวงหรีดผ้าเด็ก ดอกไม้จันทน์ ผ้าใยบัว เย็บจักรอุตสาหกรรม เป็นต้น

สำหรับการพัฒนาข้อมูลและจัดระบบฐานข้อมูลของผู้สูงอายุตำบลมหาไทย ได้จัดทำสมุดบันทึกผู้สูงอายุ จัดระบบฐานข้อมูลของผู้สูงอายุตำบลมหาไทยโดยจากเดิมจัดเก็บโดยใช้โปรแกรม HOS-Xp และจะเพิ่มเติมโดยใช้แฟ้มข้อมูลส่วนบุคคลและสามารถนำไปเชื่อมต่อกับข้อมูลกับข้อมูลในชุมชนได้ และเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้ในการวางแผนของงบประมาณสนับสนุนจาก อบต. / พมจ.ต่อไป

ทั้งนี้ การจัดตั้งศูนย์ประสานงานอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ กิจกรรมเยี่ยมเยียนดูแลผู้สูงอายุโดยใช้ Caregiver (ผู้ดูแลผู้สูงอายุที่ผ่านการอบรม หลักสูตร 70 ชั่วโมง) ปัจจุบันมีผู้ผ่านการอบรม 3 คน เพื่อดูแลคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตำบลมหาไทยให้ดีขึ้น

แผนงานในอนาคต เน้นการขยายผลร่วมสร้างชุมชนเตรียมเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย

ผลการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรมชัดเจน จากการขอรับงบประมาณสนับสนุนโครงการบ้านพอเพียง เพื่อปรับปรุง / ซ่อมแซม / สร้างบ้านหลังใหม่ โดยได้รับงบประมาณ สนับสนุนทั้งสิ้น 252,000 บาท และได้ดำเนินการปรับปรุงบ้านให้ผู้สูงอายุ ดังนี้

- 1) สร้างบ้านหลังใหม่ 1 หลัง ให้ผู้สูงอายุที่ไม่มีที่พักอาศัย
- 2) ปรับปรุงบ้านให้ผู้สูงอายุกลุ่มติดเตียง จำนวน 1 หลัง
- 3) ปรับปรุงห้องน้ำให้ผู้สูงอายุ จำนวน 1 หลัง
- 4) เปลี่ยนหลังคาให้ผู้สูงอายุกลุ่มติดเตียง จำนวน 1 หลัง

ทั้งนี้ขอยกตัวอย่าง กรณีนางลำพึง ทศนัย บ้านเลขที่ 1 / 1 หมู่ที่ 4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 2 คน ดังนี้
 สภาพก่อนการดำเนินการ สภาพหลังการดำเนินการ

แผนงานที่ตำบลมหาไถ่จะดำเนินการต่อ คือ

- 1) การขยายกิจกรรมโดยกลุ่ม / องค์กรชุมชน จัดหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก เพื่อดูแลผู้สูงอายุได้อย่างมีมาตรฐาน
- 2) การพัฒนาสู่ตำบล LONG TERM CARE การส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ
- 3) การสร้างปราชญ์ชาวบ้านวิถีชุมชน
- 4) การจัดสวัสดิการแก่สมาชิกกลุ่มฌาปนกิจผู้สูงอายุและสมาชิกสวัสดิการชุมชนตำบลมหาไถ่
- 5) การจัดตั้งกลุ่มอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ โดยของบประมาณสนับสนุนจาก กศน. / พัฒนาชุมชน / กองทุนบทบาทสตรี ฯลฯ รวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสวัสดิการชุมชนตำบลมหาไถ่

ข้อเสนอทางนโยบายเพื่อรองรับสังคมสูงวัย 4 ด้าน

ทั้งนี้ การจัดทำข้อมูล แผนพัฒนาและการพัฒนาเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อรองรับสังคมสูงวัยนั้น แบ่งเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องได้แก่ 1) ประเด็นเศรษฐกิจ การส่งเสริมอาชีพต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดรายได้ การประสานความสัมพันธ์ของคนในชุมชน นำมาซึ่งความภาคภูมิใจของผู้สูงอายุ 2) กายภาพและสิ่งแวดล้อม การปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมและสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ 3) สุขภาพของผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาพให้แข็งแรงจะช่วยให้ลดความเสี่ยงผู้สูงอายุติดเตียง ติดบ้าน เป็นกลุ่มติดสังคมได้ 4) สังคมและวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ตามขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน จะทำให้ลดช่องว่างความแตกต่างระหว่างวัยเกิดเป็นความเข้าใจซึ่งกันและกัน ส่งผลให้สามารถอยู่ร่วมกันในชุมชนได้อย่างสงบสุข

ชื่อผู้ติดต่อประสานงาน : นางสาวชุตติกาญจน์ แสงระยับ โทร. 095 896 5551

e-mail : chuti191@hotmail.com

และนางสาวประทีน มีพัฒนะ โทร. 089 537 1294

ที่ตั้งชมรม : ศาลาร่มโพธิ์ ร่มไทร หมู่ 3 ตำบลมหาไทย อำเภอมือทอง จังหวัดอ่างทอง

ข้อมูลสถิติ คุณลักษณะของชุมชน
เกิดผลการพัฒนาผู้สูงอายุ
ตำบลเข้วยงู

เรียบเรียงโดย อดิศักดิ์ ชวลิตวัชรระ

“ข้อมูลสถิติ คุณศักยภาพของชุมชน เกิดผลการพัฒนา ตำบลห้วยงู”

ในวิถีเกษตรกรรมของชาวนชนบทภาคกลางที่ต้องพึ่งพิงธรรมชาติ รู้กันโดยทั่วไปว่าส่วนใหญ่มีต้นทุนความสมดุลทางธรรมชาติที่ดี ทั้งลักษณะภูมิประเทศและดินฟ้าอากาศ แต่เมื่อสภาพแวดล้อมของพื้นที่และภูมิอากาศได้เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ชาวบ้านตำบลห้วยงู อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท เป็นหนึ่งในอีกหลายชุมชนชนบทของประเทศ ที่ต้องปรับวิถีชีวิตให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงนั้น

ขั้นตอนหนึ่งในวิธีการที่ชาวชุมชนตำบลห้วยงู ได้เริ่มต้นทำก่อนทุกครั้งคือ การประเมินศักยภาพของชุมชนที่มีอยู่ในทุกด้านเพื่อเห็นช่องทางในการจัดการปัญหาหรือทำงานพัฒนาเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลง และด้วยการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีอยู่เป็นพื้นฐานจึงทำให้การดำเนินกิจกรรมใด ๆ ในชุมชนเป็นไปอย่างมีระบบ รวมถึงงานตามนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตและอาชีพผู้สูงอายุของรัฐบาล ซึ่งปัจจุบันตำบลห้วยงูมีชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่มากกว่า 10 ชมรม แต่ที่ผ่านมาส่วนใหญ่นักกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและสวัสดิการชุมชนผู้สูงอายุ สำหรับด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตยังอยู่ในระยะเริ่มต้น อย่างไรก็ตาม ตำบลห้วยงูมีความพร้อมแล้วสำหรับการขับเคลื่อนงานภายใต้การบริหารจัดการที่ดีของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลห้วยงูที่เกื้อหนุนผู้สูงอายุมาโดยตลอด การได้รับรางวัลระดับประเทศด้านการดูแลผู้สูงอายุ ประจำปี 2559 ทำให้เชื่อว่าทุนศักยภาพของชุมชนจะสามารถบูรณาการแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้อย่างครอบคลุมรอบด้านและสอดคล้องกับบริบทพื้นที่

ตำนานของนายพรานกับงูใหญ่ ได้ชื่อตำบลไม่เหมือนใคร “ห้วยงู”

ความเป็นมาของตำบลห้วยงู อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท “ห้วยงู” ผู้เฒ่าผู้แก่ของชาวบ้านตำบลห้วยงู เล่าว่า สมัยก่อนในพื้นที่นี้เกิดจากนายพรานท่านหนึ่งได้ไปล่างูใหญ่ที่ครอบครองลูกแก้ววิเศษสวยงาม ใครเห็นใครก็อยากได้ จนนายพรานท่านนี้ซึ่งมีอาคมแก่กล้ามากได้ไปต่อสู้กับงูใหญ่ใช้เวลาหลายวัน จนงูใหญ่สู้ไม่ไหวได้คาบลูกแก้วนี้ มาทางพื้นที่มีงูใหญ่เลื้อยไปมาจนเกิดแหล่งน้ำมากมายคดเคี้ยวเหมือนงู จนงูได้เลื้อยหนีมาทางบ้านแห่งหนึ่งแล้วปล่อยลูกแก้วในปากลงจึงเรียกหมู่บ้านนั้นว่า บ้านท่าแก้ว นายพรานได้นำงูตัวนั้นไปฆ่าและที่พื้นที่หนึ่งจึงเรียกบ้านนั้นว่า บ้านฆ่าเหาะ และนำซากงูไปทิ้งไว้จึงเรียกบ้านนั้นว่าบ้านดอนซาก ในตำบลห้วยงู จึงเป็นการร้อยเรียงเรื่องเล่างูใหญ่ที่ครอบครองลูกแก้ววิเศษสวยงาม เป็นชื่อหมู่บ้าน บ้านดอนซาก หมู่ที่ 6 บ้านท่าแก้ว หมู่ที่ 8 จนถึงทุกวันนี้

ผู้สูงวัยเล่าว่า ตั้งแต่เกิดจำความได้ ก็อยู่ในหมู่บ้านนี้มาตลอด ไม่ทราบแน่ชัดว่ามีการก่อตั้งแต่เมื่อใด น่าจะกว่าร้อยปี ชาวบ้านส่วนใหญ่มีเชื้อสายชาวไทยโดยกำเนิด เอกลักษณ์ของคนในชุมชน ลักษณะ ท่าทาง ภาษากาย การแต่งกาย จะเหมือนคนภาคกลางทั่วไป ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน บ้านเรือนของชุมชน ส่วนใหญ่มีลักษณะแบบกระจุก อยู่กันแบบเครือญาติตระกูลใหญ่ ไม่มีปัญหาในเรื่องสภาพการก่อตั้งบ้านเรือน

พัฒนาการของชุมชน

ประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรม ในอดีต วิถีชีวิตของชาวศิลาदानเป็นวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีความเอื้ออาทร ใช้น้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาตักกินได้ ใช้แสงสว่างจากตะเกียง ใช้เรือสัญจรทางน้ำ เดินทางบนถนนทางเกวียน ต่อมา มีประชากรเพิ่มขึ้นจึงมีการขยายตัวของหมู่บ้าน สภาพสังคมเปลี่ยนไป โรงเรียนในอดีตกว่าร้อยปี เด็กจะเรียนในศาลาวัด และต่อมาได้มีการสร้างโรงเรียนในวัด มีไฟฟ้าใช้ เมื่อปี พ.ศ. 2515 สถานีอนามัยเริ่มตั้งครั้งแรกที่ริมแม่น้ำ ปี 2518 ประปา มีใช้เมื่อปี พ.ศ. 2530

ปัญหาข้อขัดแย้งในชุมชน จะมีการแก้ปัญหาแบบประนีประนอมโดยผู้นำหมู่บ้าน ประชาชนมีส่วนร่วมช่วยเหลือกิจการงาน หรือประเพณีต่าง ๆ ในชุมชนมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยสู่รุ่นลูกหลาน และประกอบเป็นอาชีพสืบต่อมา

ตำบลห้วยงู อยู่ห่างจากตัวอำเภอหันคาประมาณ 20 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากจังหวัดชัยนาทประมาณ 35 กิโลเมตร ตำบลห้วยงู มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 20,488 ไร่ ภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำเจ้าท่าจีนไหลผ่านตลอดทั้งปี อีกทั้งยังมีหนองน้ำและคลองส่งน้ำชลประทานในพื้นที่ จึงเหมาะกับการเกษตรกรรมพื้นที่ส่วนใหญ่ประมาณ ร้อยละ 80 ของพื้นที่ใช้ทำการเกษตร ได้แก่ ทำนา ทำไร่ ทำสวน ลักษณะภูมิอากาศในอดีต สภาพดินฟ้า อากาศ มีความสมดุลทางธรรมชาติ อากาศเย็นสบาย ฝนตกตามฤดูกาล ปัจจุบันแตกต่างจากเดิมมากอย่างเห็นได้ชัด อากาศร้อนมากขึ้น ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล เวลาฝนจะตกจะมีลมพายุพัดรุนแรงมาก ทำให้บ้านเรือนเสียหาย แก้ไขปัญหา โดยการป้องกันบรรเทาสาธารณภัย ให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ผู้ประสบภัย การรณรงค์ให้ประชาชนปลูกต้นไม้ทดแทน รณรงค์ไม่ให้เผาตอซัง และรณรงค์ให้เกษตรกรลดปริมาณการใช้สารเคมี ให้หันมาใช้สารชีวภาพแบบผสมผสาน

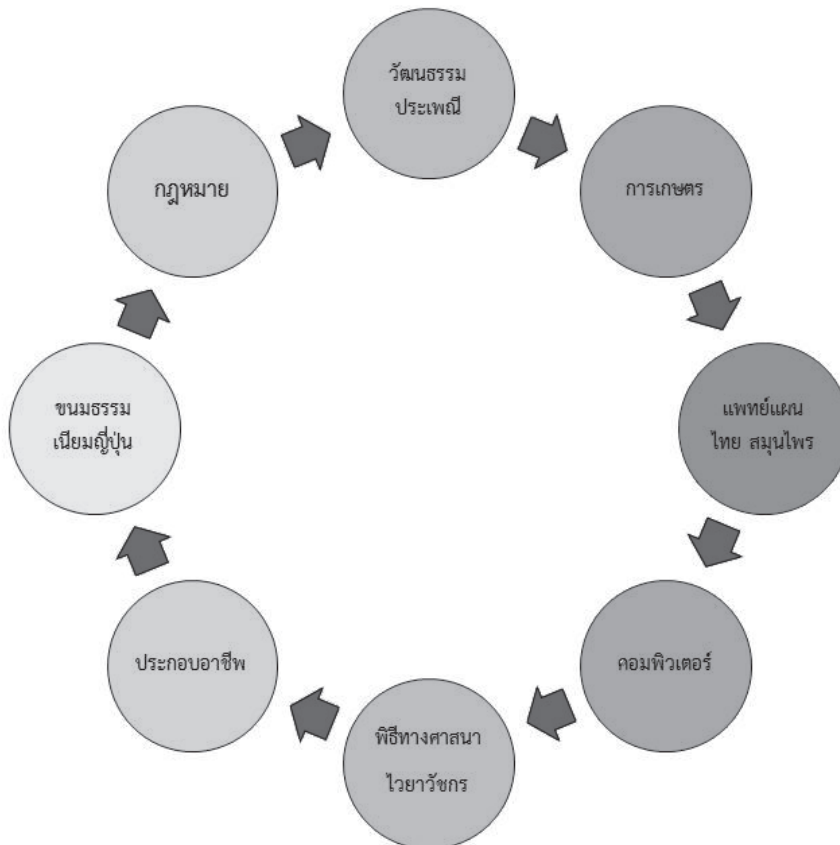

ข้อมูลรายได้ รายจ่าย หนี้สิน

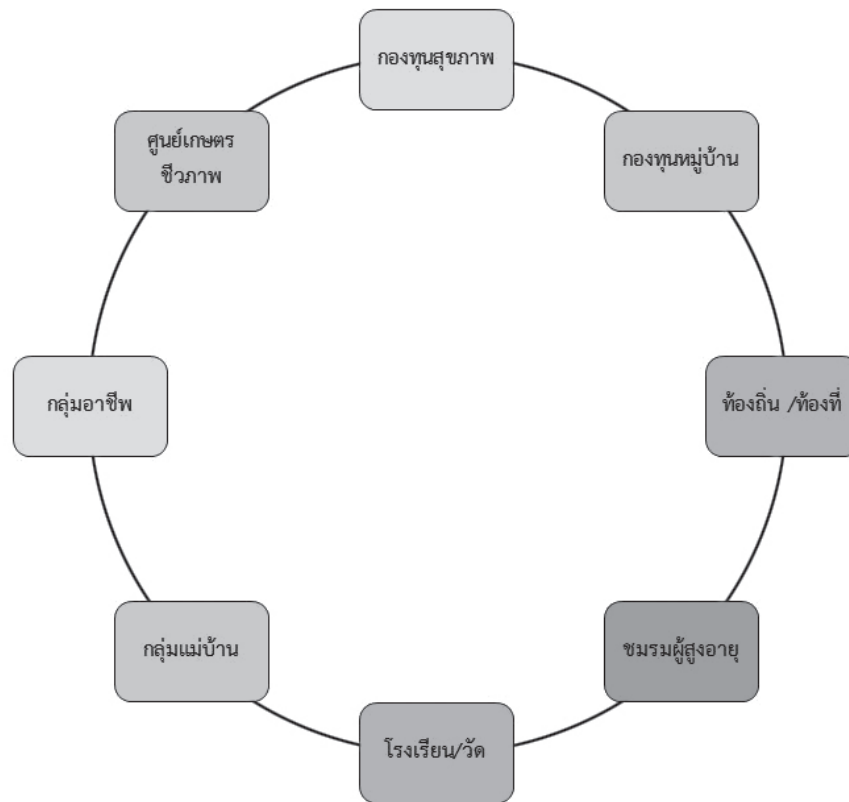
มีรายได้ภาพรวมทั้งตำบลเฉลี่ยวันละ 7,008 บาท เฉลี่ยรายวันต่อ 1 คนวันละ 225 บาท โดยรายได้หลักมาจากอาชีพทางการเกษตร ได้แก่ ทำนา เลี้ยงสัตว์ และทำไร่ตามลำดับ รองลงมาคือ รายได้จากการขาย หรือเช่า ที่ดินบ้าน รถไถ เครื่องมือ ยานพาหนะต่าง ๆ, อาชีพบริการ, อาชีพค้าขาย, อาชีพแปรรูปผลิตภัณฑ์ / สินค้าชุมชนตามลำดับ มีรายจ่ายภาพรวมทั้งตำบลเฉลี่ยวันละ 3,536 บาท โดยใช้จ่ายในหมวดรายจ่ายหมวดอาหารมากที่สุดเฉลี่ยถึงวันละ 1,839 บาท เฉลี่ยรายวันต่อ 1 คนวันละ 85 บาท รองลงมาคือ หมวดที่อยู่อาศัย เฉลี่ยวันละ 563 บาท, เฉลี่ยรายวันต่อ 1 คนวันละ 35 บาท หมวดยา / สุขภาพอนามัยหมวดการผลิตหมวดเสื้อผ้า / เครื่องแต่งกาย / เครื่องประดับ, หมวดการออม / งานสังคม / ผักผ่อนหย่อนใจ และหมวดการศึกษาตามลำดับ ตำบลห้วยงูมีหนี้สินรวม 20,062,520.-บาท / ปี

ข้อมูลทุนศักยภาพภูมิปัญญา

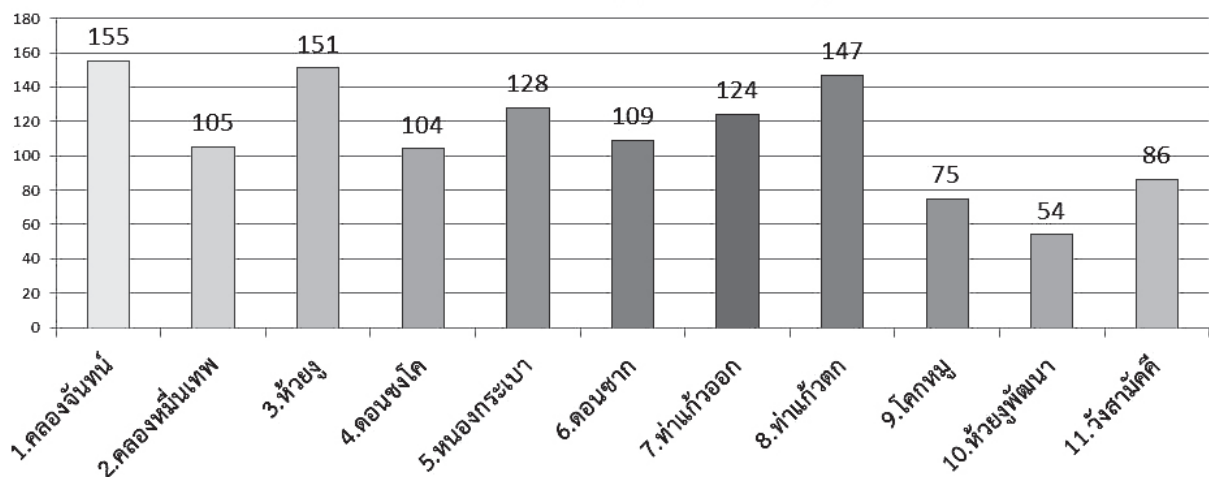

กลุ่ม/องค์กรต่างๆ ในชุมชน

จำนวนผู้สูงอายุ ต.ห้วยงู รวม 1,230 คน

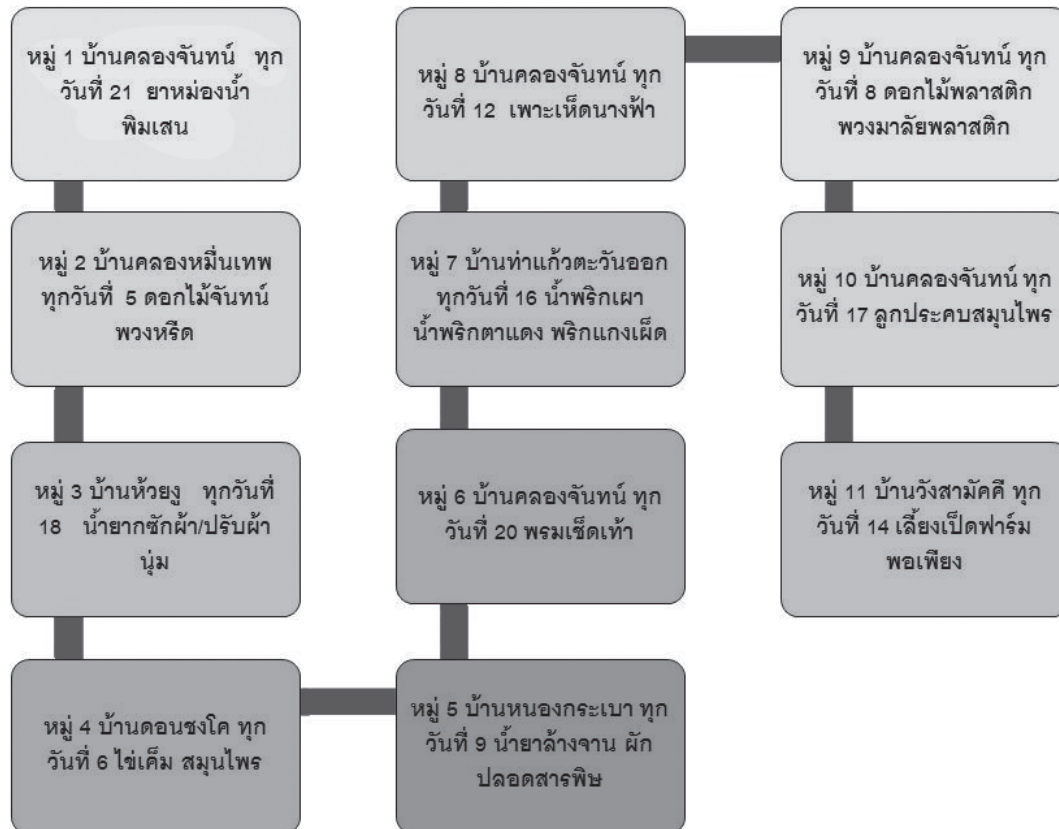

แนวทางการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุตำบลห้วยงู 11 ชมรม

การพัฒนาชมรมผู้สูงอายุ ได้ออกแบบกิจกรรมส่งเสริมอาชีพสร้างรายได้ให้แก่สมาชิกชมรมผู้สูงอายุใน 11 ชมรม ดังนี้

กิจกรรมส่งเสริมอาชีพสร้างรายได้

ข้อมูลโครงสร้างประชากร ปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุ เป็นที่มาการก่อเกิดโครงการ

ความเป็นมาโครงสร้างของประชากรเขตเทศบาลตำบลห้วยงู เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ต้องคำนึงถึง คือ อัตราการเพิ่มของประชากรสูงอายุ ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี จาก ปี 2555, 2556, 2557 เท่ากับร้อยละ 12.82, 13.12 และ 14.44 ตามลำดับ ทำให้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเร็วขึ้น ซึ่งผู้สูงอายุมีธรรมชาติการเปลี่ยนแปลงในทางเสื่อมลงทั้งด้านร่างกายและสุขภาพ ปัญหาสุขภาพที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ คือ กลุ่มโรคไม่ติดต่อ ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคหัวใจ โรคไขมันในเลือดสูง และโรคข้อเข่าเสื่อม ซึ่งเกิดจากการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสม เช่น การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา การไม่ออกกำลังกาย การบริโภคอาหารไม่ถูกสัดส่วน จึงสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับระบบบริการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ

จากฐานข้อมูลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยงู พบว่ามี ผู้สูงอายุเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง คิดเป็น ร้อยละ 61.42 ของจำนวนผู้ป่วยด้วยโรคเรื้อรังทั้งหมด จึงต้องให้ความสำคัญกับการดูแลผู้สูงอายุเพื่อมุ่งหวังให้ ผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยเน้นการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพา หรือช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งต้องอาศัยการบริการเชิงรุกที่ให้การ ดูแลสุขภาพผู้สูงอายุระยะยาวแบบบูรณาการ ในระบบบริการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่บ้าน ซึ่งเป็นการบริการ เชิงรุกที่ให้การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุระยะยาวแบบบูรณาการต่อเนื่องจากโรงพยาบาลสู่บ้าน โดยทีมสหวิชาชีพ จึงเป็นการส่งเสริมศักยภาพของสถาบันครอบครัว อาสาสมัครผู้ดูแลในชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการให้การส่งเสริมสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุให้อยู่ในครอบครัวอย่างอบอุ่นมีสุขภาพดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขกาย สุขใจ ทั้งในภาวะปกติและภาวะเจ็บป่วย พิกัดหรือทูลพลภาพที่มีคุณภาพโดยเข้าถึงและเข้าใจ ปัญหาของผู้สูงอายุเพื่อให้การช่วยเหลือป้องกันและแก้ไขปัญหาต่อไป

การดำเนินงานที่ผ่านมาตำบลห้วยงูได้รับรางวัลระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว (Long Term Care) ดีเด่น ระดับจังหวัดชัยนาทประจำปี 2554 และได้ดำเนินกิจกรรมโดยชุมชนสร้างระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว ตลอดปี 2555-2557

ชมรมผู้สูงอายุตำบลห้วยงูสร้างกระบวนการดำเนินงานขับเคลื่อนนโยบายการดูแลผู้สูงอายุ จะให้ประสบความสำเร็จได้นั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และภาค ประชาชน จะต้องบูรณาการความต้องการของผู้สูงอายุและสอดคล้องกับบริบท วิถีชีวิตของชุมชน สร้างเสริม สังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถพึ่งพาตนเอง มีส่วนร่วมและมี บทบาทในชีวิตครอบครัว พัฒนาชุมชนและสังคมได้อย่างเหมาะสม ประเด็นที่สำคัญต้องเป็นไปตามบริบทของ พื้นที่ บริบทของชุมชนตำบลห้วยงู เพื่อขับเคลื่อนให้ชุมชนสร้างค่ากลางการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุตำบลห้วยงู เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากต้นแบบในการดูแลตนเองจากทุนสร้างสุขผู้สูงอายุภายใต้บริบทชุมชน ตำบลห้วยงู

บทเรียนข้อค้นพบ

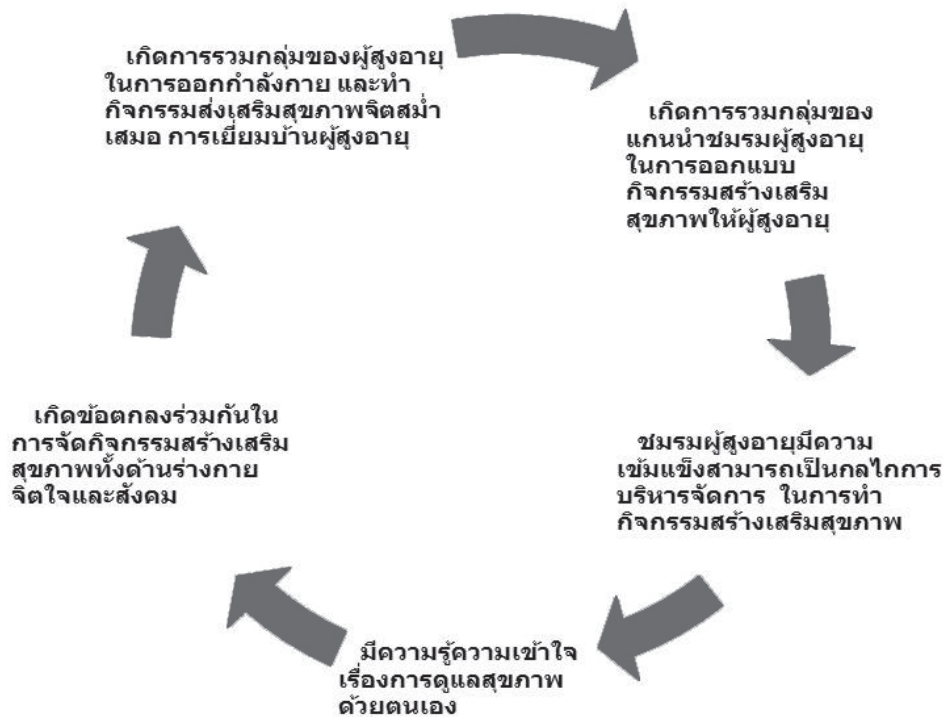
1. แนวทาง / กระบวนการ

1. การสนับสนุนให้ชมรมผู้สูงอายุในระดับหมู่บ้านหรือชุมชนมีศักยภาพและความเข้มแข็งในการเป็น กลไกสำคัญที่มีบทบาทสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชน
2. กลุ่ม / ชมรมผู้สูงอายุในชุมชนที่อยู่ในระยะเริ่มต้นของการรวมตัวหรือยังไม่มี ความเข้มแข็งในการ ดำเนินกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพอย่างต่อเนื่องให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชน

2. ผลที่เกิดขึ้นจากโครงการ

3. การกำหนดแนวทางกลางการดูแลผู้สูงอายุทั้ง 5 ด้าน

1. ด้านสุขภาพส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์

1. การประเมิน 3 พึ่งผู้สูงอายุตำบลห้วยยูง ได้แก่ พึ่งตน พึ่งพิง พึ่งพา
2. แผนการดูแลผู้สูงอายุเฉพาะรายผู้สูงอายุตำบลห้วยยูง ได้แก่ แผนการดูแลสุขภาพ แผนการช่วยเหลือทางสังคม และแผนสุขภาพกาย - จิต / แผนเศรษฐกิจ - สังคม
3. พัฒนาระบบบริการสุขภาพผู้สูงอายุ ได้แก่ การจัดตั้งเครือข่ายดูแลผู้สูงอายุในระดับครอบครัว ระดับชุมชน และระดับตำบล
4. พัฒนาระบบการส่งเสริมสุขภาพดูแลผู้สูงอายุระยะยาว ตำบลห้วยยูงมีระบบ (Long Term Care) ที่มีคุณภาพผ่านการประเมินในปีพ.ศ.2559 ใช้ตำบลห้วยยูงขับเคลื่อนในทุกตำบลในอำเภอหันคา

2. ด้านสังคม

1. ส่งเสริมพัฒนาชมรมผู้สูงอายุให้มีคุณภาพ ตำบลห้วยยูงได้พัฒนาคุณภาพชมรมผู้สูงอายุทั้ง 11 หมู่บ้าน เป็นศูนย์บริวารต้นแบบ ระดับประเทศ ประจำปี 2559 การพัฒนาทุกชมรมผู้สูงอายุในอำเภอหันคาเป็นศูนย์บริวาร
2. ส่งเสริมการบูรณาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเป็นศูนย์เรียนรู้คุณภาพต้นแบบศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิต และส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลในอำเภอหันคา
3. โรงเรียนสร้างสุขผู้สูงอายุตำบลห้วยยูง สร้างพัฒนาทุกอปท.ให้มีโรงเรียนผู้สูงอายุ

3. ด้านสวัสดิการ

- ผลักดันกฎระเบียบ กติกา กองทุนสวัสดิการที่เกื้อหนุนผู้สูงอายุ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลห้วยงู ได้รับรางวัลที่ 2 ระดับประเทศด้านการดูแลผู้สูงอายุ ประจำปี 2559 การขับเคลื่อนผลักดันกฎระเบียบ กติกา กองทุนสวัสดิการที่เกื้อหนุนผู้สูงอายุในทุกตำบลในอำเภอหันคา

4. ด้านเศรษฐกิจ

- ส่งเสริม สนับสนุนการจัดทำบัญชีครัวเรือน
- สนับสนุนการเพิ่มรายได้ในบ้านที่ตกเกณฑ์ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)
- ส่งเสริมการเพิ่มรายได้จากอาชีพเสริม และลดรายจ่ายจากการปลูกผักสวนครัว

5. ด้านสิ่งแวดล้อม

- จัดตั้งคณะกรรมการหมอบ้านในระดับหมู่บ้าน ตำบลห้วยงู
- การประเมินสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในตำบลห้วยงู ร้อยละ 100 ได้ปรับห้องสุขาให้เหมาะสมกับการใช้ของผู้สูงอายุ
- การจัดหาบ้านที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ร้อยละ 50 ผู้สูงอายุยากไร้ได้รับการปรับบ้านให้เหมาะสมจากการระดมทุนในชุมชน ร้อยละ 50 ผู้สูงอายุยากไร้ได้รับการซ่อมแซมบ้านให้เหมาะสมจากหน่วยงานภาครัฐ

4. การพัฒนาระดับการทำงานที่เกี่ยวข้องกับงาน พอช.

- **สวัสดิการชุมชน** (เพื่อรองรับสังคมสูงวัย) / สร้างบ้านอายุชีวิต
ผลักดันกฎระเบียบ กติกา กองทุนสวัสดิการที่เกื้อหนุนผู้สูงอายุ
 1. การขยายช่วงอายุรับสมัครสมาชิก
 2. จัดทำโครงการดูแลผู้สูงอายุการพัฒนาที่อยู่อาศัย / สถานที่ปรับปรุง เพื่อรองรับผู้สูงอายุ
 1. การสร้างทีมงานหมอบ้านประจำชุมชนในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงอายุ
 2. การระดมทุนจากทุกเครือข่ายในชุมชนในการปรับปรุงบ้านผู้สูงอายุยากไร้ในชุมชน
- **เศรษฐกิจชุมชน** : การพัฒนา ส่งเสริม อาชีพ การจ้างงาน ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ
 1. การสนับสนุนงบประมาณในการส่งเสริมพัฒนาอาชีพผู้สูงอายุในหมู่บ้าน
- **สภาองค์กรชุมชน** : จัดทำข้อมูล แผนพัฒนา และข้อเสนอทางนโยบายเพื่อรองรับสังคมสูงวัย
 1. ขอรับงบประมาณตามโครงการบ้านพอเพียงชนบทจังหวัดชัยนาทมาดำเนินงานปรับปรุงซ่อมแซมบ้าน

ภาพการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

ชื่อผู้ติดต่อประสานงาน : นายอดิศักดิ์ ขวลิทวัชระ

ที่อยู่ : โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยงู เลขที่ 111 ตำบลห้วยงู อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท
โทร. 081-2834474 e-mail : aum_adisak@hotmail.com

ข้อมูลอ้างอิง

1. เอกสารโครงการ วิทยาลัยพัฒนาตำบลดูแลผู้สูงอายุระยะยาวในชุมชนอำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท ประจำปี 2560

An illustration on a grid background. A large pencil is positioned diagonally across the top right. Three children are walking from left to right. Above them are several stars, some with motion lines. The text is written in Thai script below the children.

ความจริงสู่ความฝัน ปั่นดินสู่ดาว
ชาวชุมชนตำบลบ่อแร่

เรียบเรียงโดย พิเชษฐ์ นีระภัย

“ความจริงสู่ความฝัน ปันดินสู่ดาว ชาวชุมชนตำบลบ่อแร่”

ภาพวิถีชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลบ่อแร่ อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท ไม่แตกต่างจากพื้นที่ชนบทส่วนใหญ่ของประเทศ ที่มักเห็นผู้สูงอายุอยู่ติดบ้านกับเด็กเล็ก ๆ ส่วนคนหนุ่มสาววัยทำงาน หลังจากฤดูกาลเก็บเกี่ยวเสร็จสิ้นแล้ว มักจะออกไปหางานทำนอกตำบลเป็นรายได้เสริมของครอบครัว และด้วยต้นทุนที่มีกลุ่มอาชีพต่าง ๆ กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ตำบลอยู่ก่อน สภาองค์กรชุมชนตำบลบ่อแรมองเห็นช่องทางสร้างรายได้เสริมที่ไม่จำกัดเพียงแค่วัยทำงานเท่านั้น แต่ผู้สูงอายุที่อยู่ติดบ้านสามารถสร้างงานเพิ่มรายได้ด้วยอีกทาง ด้วยการพัฒนาทักษะ นำความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ด้วยการผลิต สินค้าแบบพื้นเมืองเพื่อขายให้แก่นักท่องเที่ยว ที่มาท่องเที่ยวตำบลบ่อแร่ตามเทศกาลประเพณีในรอบ 12 เดือน ซึ่งจัดให้มีขึ้นตลอดปี สภาองค์กรชุมชนตำบลบ่อแร่จึงมีแผนงาน / โครงการให้ผู้สูงอายุในตำบลรวมถึงคนในชุมชนได้มีโอกาสทำอาชีพเสริม แม้จะยังอยู่ในขั้นวางแผน แต่ก็ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของโอกาสที่เปิดให้ผู้สูงอายุสามารถมีรายได้พึ่งพาตัวเอง เป็นกิจกรรมทางอาชีพที่อาจเป็นแนวทางต่อยอดสู่อาชีพหลักให้กับคนในวัยทำงานได้สร้างอาชีพที่มั่นคงไม่ต้องห่างไกลครอบครัวไปหางานทำนอกพื้นที่อีกต่อไป ก็เป็นไปได้

ชาวบ้านขุดบ่อกักเก็บน้ำพบก้อนหินแปลกนำขึ้นมา ตั้งชื่อหมู่บ้าน “บ้านบ่อแร่”

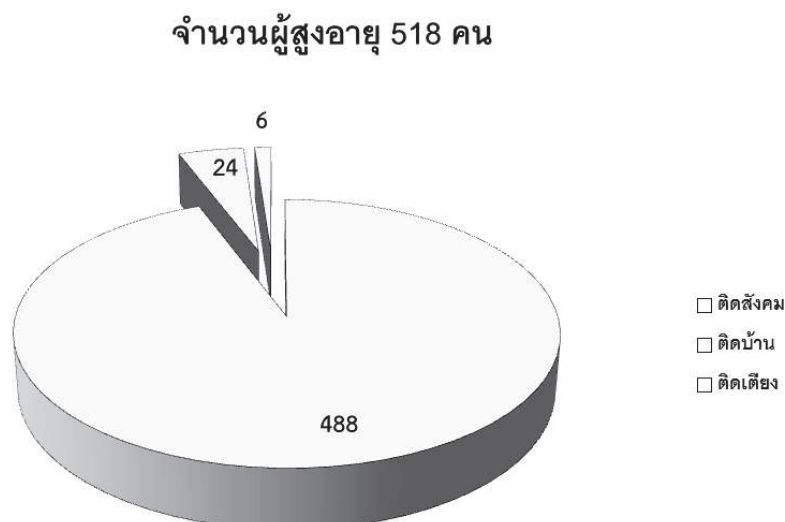
คำว่า “บ่อแร่” ในอดีตเมื่อย้อนไป 150 ปีที่แล้ว ตำบลบ่อแร่เป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ที่มีผู้คนอาศัยเพียงไม่กี่หลังคาเรือน พื้นที่ในหมู่บ้านส่วนใหญ่จะเป็นทุ่งหญ้าป่าโปร่งและที่ราบลุ่ม ชาวบ้านจึงทำไร่นาเป็นอาชีพหลัก ต่อมาไม่นานมีชาวบ้านหนองบัวกลุ่มหนึ่ง อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานเพิ่มจึงทำให้มีบ้านเรือนหนาแน่นขึ้น พอมีคนมากขึ้น น้ำที่มีอยู่ไม่พอใช้ จึงได้มีการขุดลอกหนองน้ำเล็ก ๆ ที่ชาวบ้านพบและขุดให้ลึกลงไปอีก เพื่อทำเป็นบ่อน้ำเก็บน้ำไว้ใช้ยามจำเป็นแล้วในขณะที่ขุดบ่อน้ำกันอยู่นั้นเอง ชาวบ้านก็พบก้อนหินก้อนหนึ่งที่มีลักษณะแปลกไปจากก้อนหินทั่ว ๆ ไป ชาวบ้านจึงลงความเห็นกันว่าก้อนหินก้อนนี้จะต้องเป็นแร่ชนิดใดชนิดหนึ่งอย่างแน่นอน ชาวบ้านจึงนำขึ้นมาตั้งไว้เหนือบ่อน้ำแล้วตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านบ่อแร่” ตามหินก้อนที่ขุดพบตั้งแต่นั้นมา

ตำบลบ่อแร่ อำเภอดงสิงห์ จังหวัดชัยนาท ประกอบด้วย 7 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านบ่อแร่ บ้านทุ่งแห้ว บ้านเนินบ้าน บ้านดงไร่ บ้านสำนักจัน บ้านหนองจิก ขนาดพื้นที่ 15,869.71 ไร่ หรือประมาณ 30.44 ตาราง กิโลเมตร เป็นที่ราบลุ่มสลับที่ดิน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินปนทราย สัดส่วนการใช้พื้นที่ พื้นที่เกษตรกรรม ร้อยละ 87 พื้นที่อยู่อาศัยร้อยละ 13 ประชากรรวม 1,909 คน เพศหญิง 991 คน เพศชาย 918 คน ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 57.58 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ทำนาทำสวน) อีกร้อยละ 42.42 รับราชการ รับจ้างทั่วไป ธุรกิจส่วนตัวตามลำดับ

สถานการณ์ผู้สูงอายุของตำบลบ่อแร่ ไม่แตกต่างจากที่อื่น ๆ ในประเทศไทยที่ผู้สูงอายุอยู่กับเด็ก พื้นที่ตำบลบ่อแร่ทำนาได้ปีละ 1 ครั้ง วัยแรงงานออกไปทำงานนอกพื้นที่ รายได้หลักของผู้สูงอายุ คือ เงินสนับสนุนจากภาครัฐ และมีกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มจักสาน กลุ่มไม้กวาดดอกหญ้า ไม้กวาดทางมะพร้าว กลุ่มขนมไทย กลุ่มสมุนไพร เฉลี่ยรายได้เดือนละ 4,000 บาทต่อเดือน

กลุ่มกิจกรรมส่วนใหญ่ในชุมชนเป็นผู้สูงอายุที่เข้าร่วมและพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็ง โดยหวังว่าหากอนาคตวัยแรงงานกลับมาในพื้นที่จะสามารถรับมอบการดำเนินงานของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนได้

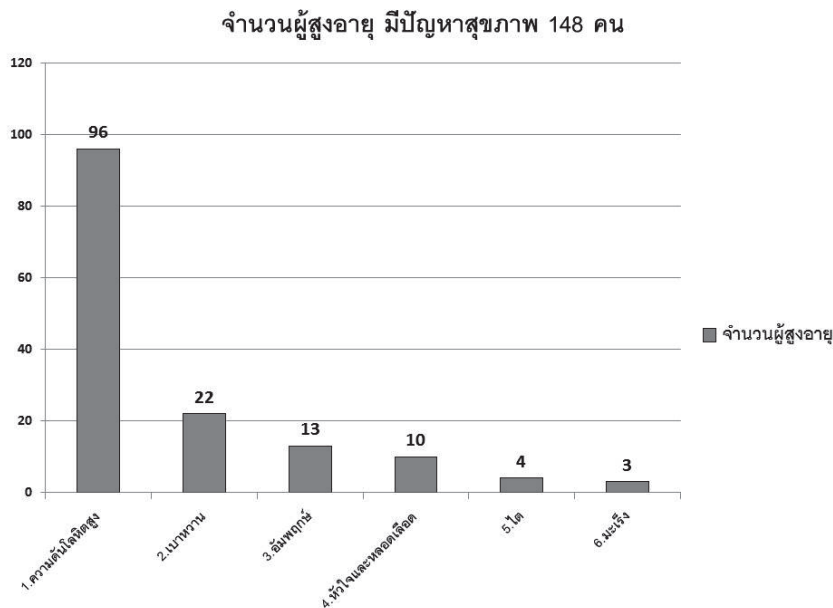
กราฟที่ 1 จำนวนและประเภทของผู้สูงอายุในชุมชน (ข้อมูล ณ เดือน 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2559)

จากกราฟที่ 1 สามารถแบ่งประเภทผู้สูงอายุ ได้ดังนี้ 1) ผู้สูงอายุที่สามารถดูแลตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งผู้อื่น (กลุ่มติดสังคม) และสามารถร่วมกิจกรรมชุมชนได้ จำนวน 488 คน 2) ผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งผู้อื่นบ้างในการประกอบกิจวัตรประจำวัน (กลุ่มติดบ้าน) จำนวน 24 คน และ 3) ผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพาผู้อื่นทั้งหมด (กลุ่มติดเตียง) จำนวน 6 คน

กราฟที่ 2 ข้อมูลด้านสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชน (ที่มาข้อมูล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ่อแร่ ณ เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2559)

สำหรับสถานการณ์ด้านสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชน พบว่า ผู้สูงอายุในชุมชนมีการเจ็บป่วยและมีปัญหาสุขภาพด้วยโรคความดันโลหิต มากที่สุด ร้อยละ 18.5 รองลงมา คือ เบาหวาน ร้อยละ 4.2 โรคอัมพฤกษ์ ร้อยละ 2.5 โรคหัวใจ ร้อยละ 1.9 โรคไต ร้อยละ 0.7 และโรคมะเร็ง ร้อยละ 0.5 ตามลำดับ (ดังกราฟที่ 2) รวมทั้งยังได้พบสถานการณ์ปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้สูงอายุ ดังนี้ ผู้ป่วยติดเตียงจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 0.96 ที่ผู้ดูแลยังขาดการบริการดูแลที่ถูกต้อง

ความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ คือ เป้าหมายคุณภาพชีวิตของคนตำบลบ่อแร่

คุณภาพชีวิตเป็นเป้าหมายหลักของพื้นที่ตำบลบ่อแร่ อำเภอสว่างวีรกรรม จังหวัดชัยนาท คือ ประชาชนต้องมีความมั่นคงทางด้านความเป็นอยู่ เศรษฐกิจสังคมรวมถึงด้านสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ ทุกเพศ ทุกวัย ปัจจุบันจำนวนประชากรผู้สูงอายุในพื้นที่ของตำบลบ่อแร่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมืออย่างจริงจังและต่อเนื่องเพื่อเป็นการพัฒนาผู้สูงอายุให้มีความมั่นคงทางด้านความเป็นอยู่ เศรษฐกิจสังคมรวมถึงด้านสุขภาพ ทำให้เกิดคุณค่าในสังคมโดยใช้ภูมิปัญญาความสามารถของผู้สูงอายุ มาถ่ายทอดและจัดทำข้อมูลให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา โดยการจัดทำปฏิทิน เวลา 365 วัน ความสุขที่ได้ สุขภาพที่ดี มาแลกเปลี่ยนและเล่าสู่กันฟัง อีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับเด็ก

เยาวชน และผู้ที่สนใจได้เรียนรู้ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ความมีคุณค่าทางสังคมและดำรงไว้เพื่อไม่ให้ภูมิปัญญา สูญหาย ซึ่งปัจจุบันประเพณีวัฒนธรรมเรื่องเก่า ๆ ค่อย ๆ จางหายไป ในสังคมยุคเทคโนโลยี

จุดเริ่มต้นของโครงการเกิดจากการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลบ่อแร่ เห็นความสำคัญของผู้สูงอายุ ในพื้นที่ของตำบล ซึ่งมีศักยภาพในการดำเนินงานแต่ขาดประสบการณ์ เนื่องจากการที่ไม่ได้ไปแลกเปลี่ยน กระบวนการการทำงานของผู้สูงอายุในพื้นที่ เพื่อต้องการพัฒนาศักยภาพและนำความรู้ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุเผยแพร่รักษาไว้ไม่ให้สูญหาย ถ่ายทอดภูมิปัญญาผ่านประเพณี 12 เดือนของตำบลบ่อแร่ ทั้งยังเป็นการสร้างการทํากิจกรรมร่วมกันระหว่างหมู่บ้านเพื่อให้เกิดความสามัคคี และการมีสุขภาพจิตที่ดี ดังนั้นสภา องค์กรชุมชนตำบลบ่อแร่จึงประสานงานกับ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน พอช. เพื่อจัดทำงบประมาณในการ ขับเคลื่อนในพื้นที่ โดยให้กลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นแกนนำในแต่ละหมู่บ้านเป็นผู้ขับเคลื่อน และมีกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่สนับสนุนการดำเนินงานในฐานะ ประธานสภาและคณะกรรมการสภาองค์กรชุมชน

ประเพณี 12 เดือน ตำบลบ่อแร่

✎ บัณฑิตสู่ดาว แนวคิดที่น่าสนใจของแกนนำชุมชน

“บัณฑิตสู่ดาว ตกผลึกจากความคิดของแกนนำชุมชนที่ว่า จากประเพณี 12 เดือนของตำบลบ่อแร่ซึ่งมี ภูมิปัญญาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต เช่น เทศกาลเผาข้าวหลามเดือน 1-4 หากสามารถคิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ทำให้ มีความน่าสนใจจากการเผาข้าวหลามกินเอง อนาคตอาจจำหน่ายเป็นสินค้าที่น่าสนใจ ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ เข้ามาสัมผัสวิถีชีวิตภายในชุมชนได้ และอาจขยายผลไปถึงประเพณีวันสารท เดือน 9-10 การทำกระยาสารท และประเพณีอื่น ๆ ของตำบลบ่อแร่ จากแนวคิดนี้จะช่วยปลูกพลังให้คนในชุมชนร่วมคิดร่วมทำ หากชุมชน สามารถแปลงแนวคิดบัณฑิตสู่ดาว นำมาสู่การปฏิบัติได้จะเกิดกลุ่มสินค้าต่าง ๆ ในชุมชนโดยธรรมชาติ” ว่าที่ ร.ต.พิเชษฐ์ นิธิภัย กล่าว

แนวคิดแผนงานในอนาคต “หากไม่คิดไม่ฝัน...จะหยุดอยู่กับที่ทำไมไปไหน”

การเชื่อมโยงหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนทุกระดับ ตั้งแต่ตำบล อำเภอ จังหวัด ในส่วนของตำบล มีรีสอร์ท โฮมสเตย์ ศูนย์เรียนรู้ โรงเรียน อาจทำข้อตกลงกับทางรีสอร์ท ใช้ผลิตภัณฑ์ของชุมชนตกแต่งบริเวณ รีสอร์ท เช่น พรหมเช็ดเต้า เครื่องจักสาน เป็นต้น เมื่อนักท่องเที่ยวเข้าพักและสนใจ ให้แนะนำนักท่องเที่ยวไปยัง กลุ่มที่ผลิตสินค้าชิ้น ๆ ภายในชุมชน จะช่วยส่งเสริมให้เกิดเศรษฐกิจชุมชน ที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ วิถีชีวิต ภูมิปัญญาของชุมชน การดำเนินกิจกรรมดังกล่าวจะทำให้ควบคู่ไปกับการสื่อสารผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ ภูมิปัญญา วัฒนธรรมของชุมชนด้วย ถึงแม้จะเป็นเพียงแนวคิด แต่หากไม่คิดไม่มีความฝันก็จะหยุดอยู่กับที่ทำไมไปไหน จึงพยายามเชื่อมโยงงาน และถ่ายทอดแนวคิดอุดมการณ์และส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่นต่อไปในที่สุด

โครงการคณะกรรมการขับเคลื่อนงานในพื้นที่

การดำเนินโครงการผู้สูงอายุ ทำให้เกิดแรงบันดาลใจ เกิดการเชื่อมโยงงานต่าง ๆ

ด้วยงบประมาณโครงการผู้สูงอายุจำนวน 30,000 บาท จำนวนเงินไม่มากแต่ทำให้ผู้สูงอายุเกิดแรงบันดาลใจ เกิดการรวมกลุ่มคนทำกิจกรรมขยายผลเกิดกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ทำให้ผู้สูงอายุเห็นศักยภาพของตนเอง เกิดการเชื่อมโยงงานกับหน่วยงานอื่นต่าง ๆ เช่น การขอรับงบประมาณสนับสนุนจาก สสส.สำนัก 6 โดยผู้สูงอายุเป็นกลไกในการบริหารจัดการเองทั้งหมด, ผู้สูงอายุกับโรงเรียน โดยโรงเรียนปลูกผักผลไม้ปลอดสารเคมีเพื่อใช้ประกอบอาหารกลางวันให้กับเด็ก ๆ ในโรงเรียน เป็นต้น กิจกรรมผู้สูงอายุที่ผ่านมาไม่ค่อยเป็นที่รับรู้ของเด็กและเยาวชนในวงแคบ แต่โครงการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะทำให้เป็นที่รับรู้ในสังคมกว้างขวางขึ้น

ทั้งนี้ยังสามารถเชื่อมโยงกับโครงการบ้านพอเพียง เพื่อปรับปรุง / ซ่อมแซม / สร้างบ้านหลังใหม่ งบประมาณหลังละ 14,500 บาท ได้ดำเนินการปรับปรุงบ้านให้ผู้สูงอายุ ขอยกตัวอย่างกรณี นางขวัญเมือง เลิศล้ำ บ้านเลขที่ 36 / 1 หมู่ที่ 6 ตำบลบ่อแร่ อำเภอดงสิงห์ จังหวัดชัยนาท

ก่อนดำเนินการ

หลังดำเนินการ

ชื่อผู้ติดต่อประสานงาน : ว่าที่ ร.ต.พิเชษฐ์ นิระภัย

ที่อยู่ : 158 หมู่ 6 ตำบลบ่อแร่ อำเภอดงสิงห์ จังหวัดชัยนาท

โทร. 081 888 5902 e-mail : Pniraphay9@gmail.com

ข้อมูลอ้างอิง

1. เอกสารโครงการผู้สูงอายุสุขภาพดีมีความสุข 365 ปี 2559
2. นายพิเชษฐ์ นิระภัย . สัมภาษณ์, 17 มิถุนายน 2560

สืบสานภูมิปัญญาเก่าเล่าไว้
เก็บเอามาไว้เมื่อจำเป็น

เรียบเรียงโดย มัทนา กัณฑ์

“สืบสานภูมิปัญญา บำเก่าเล่าไว้ เก็บเอามาไว้เมื่อจำเป็น”

ตำบลหัวเมือง อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง มีลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อน ในอดีตมีกลุ่มชนเผ่าที่อาศัยในที่สูงหลายกลุ่มย้ายเข้ามาตั้งรกรากและขยายครัวเรือนต่อมา ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ในพื้นที่ตำบลจะมีภูมิปัญญาด้านการใช้พืชสมุนไพรรักษาโรคซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษต่อกันมา ถือเป็นจุดเด่นของผู้สูงอายุในตำบลหัวเมือง ที่สามารถใช้ภูมิปัญญาด้านสมุนไพรบำรุงสุขภาพและรักษาร่างกายด้วยตนเอง ทำให้สามารถลดการพึ่งยาแผนปัจจุบัน และเพื่อเป็นการ “ป้องกันก่อนรักษา” เครือข่ายผู้สูงอายุตำบลหัวเมืองจึงร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลหัวเมือง จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพและถ่ายทอดภูมิปัญญาสมุนไพรกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในตำบลหัวเมืองขึ้น สำหรับผู้สูงอายุในตำบลได้มีความรู้ในการดูแลสุขภาพของตนเองและคนในครอบครัวได้

เมืองเตี๊ยะ รวมสิ่งศักดิ์สิทธิ์ รวมความรักของผู้คน 5 กลุ่ม

ตำบลหัวเมืองเดิมขึ้นต่อการปกครองของตำบลแจ้ซ้อน ปี พ.ศ. 2511 ได้แยกเป็นตำบลหัวเวียงและเรียกตำบลหัวเมืองจนถึงปัจจุบัน คำว่า “เตี๊ยะ” หมายถึง การรวมสิ่งศักดิ์สิทธิ์ รวมน้ำหลายสาย รวมความรักของคน que เข้ามาอยู่แล้วไม่อยากจะไป มีกลุ่มคนเข้ามาตั้งรกรากอยู่ 5 กลุ่ม ตามระยะเวลาที่แตกต่างกัน กลุ่มแรก ชนเผ่าลัวะและลื้อ ใน ปี พ.ศ. 2313 เดินทางมาอยู่ลุ่มน้ำแม่เตี๊ยะ กลุ่มสอง ชนเผ่าปกาเกอญอ กลุ่มสกอ ปี พ.ศ. 2383 ชนเผ่าปกาเกอญอ จากเมืองคอง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มสาม คนเมืองล้านนา ปี พ.ศ. 2438 ชาวบ้านแม่แะ(บ้านดอนแก้ว หมู่ที่ 2) ตำบลเมืองปาน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ย้ายมาอยู่บริเวณตอนบนของลุ่มน้ำแม่เตี๊ยะ กลุ่มสี่ ชนเผ่าปกาเกอญอ ปี พ.ศ. 2487 ชนเผ่าปกาเกอญอ (นำโดยพ่อหลวงเก๊ะ สีเหลือง ต่อมาได้ชักชวนคนเมืองจากอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงรายมาอยู่ด้วย กลุ่มห้า ชนเผ่ามูเซอ ปี 2530 ชนเผ่ามูเซอ จากตำบลป่าแดด จังหวัดเชียงราย เข้ามาอยู่ในเขตพื้นที่บ้านไร่ (บ้านไร่กลางปัจจุบัน) โดยการสนับสนุนจากศูนย์คทาolik อำเภอแจ้ห่ม ด้วยการจัดซื้อที่ดินจากคนบ้านไร่จำนวนหนึ่งให้เป็นที่อยู่อาศัย

ตำบลหัวเมือง ตั้งอยู่ทิศเหนือของจังหวัดลำปาง ห่างจากอำเภอเมืองลำปาง 95 กิโลเมตร อยู่ภายใต้การปกครองของเขตพื้นที่อำเภอเมืองปาน ตั้งห่างออกไปทางทิศเหนือ 28 กิโลเมตร มีพื้นที่ 174.9 ตารางกิโลเมตร หรือ 109,313 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อนล้อมรอบทางทิศตะวันออกและตะวันตก มีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ติดต่อกับเขตอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน มีแม่น้ำที่สำคัญต่อระบบเกษตรกรรมและการบริโภค คือ ลำน้ำแม่เตี๊ยะที่ไหลผ่าน ประชากรส่วนใหญ่ทำเกษตรกรรมแบบอาศัยธรรมชาติสามารถดำรงชีวิตอยู่กับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างกลมกลืน การปกครองแบ่งเป็น 8 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านขาม บ้านกล้วย บ้านด้นุ่น บ้านไร่ บ้านหัวเมือง บ้านทุ่งยาง บ้านท่าเตื่อ บ้านแม่ต้อม มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 4,073 คน แยกเป็นชาย 2,079 คน หญิง 1,994 คนมีครัวเรือน 1,281ครัวเรือน ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพหลัก เกษตรกรรม รองลงมา รับจ้างทั่วไป ค้าขาย และอื่น ๆ

ผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจของชุมชน นอกจากสินค้าทางการเกษตร มีงานฝีมือ ได้แก่ เพอร์นิเจอร์จากเศษไม้ ผ้าทอย้อมสีธรรมชาติและแปรรูปผ้า ผ้าทอชนเผ่าปกาเกอญอย้อมสีธรรมชาติและสีเคมี เช่น เสื้อ ผ้าถุง กระเป๋า สะพาย ยาม ผ้าพันคอ เป็นต้น สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติและศึกษาวิถีชีวิตชนเผ่า ได้แก่ น้ำตกแม่ปาย และต้นผึ้งร้อยรัง อยู่ในพื้นที่บ้านขาม หมู่ที่ 1, ต้นสักใหญ่และน้ำตกตาดวังคำ อยู่ในพื้นที่บ้านหัวเมือง หมู่ที่ 5, ศึกษาวิถีชีวิตชุมชนชนเผ่าปะเกอเกอญอบ้านแม่หมี หมู่ 6 และบ้านแม่ต้อมหมู่ 8

ชุมชนในตำบลหัวเมืองมีวิถีวัฒนธรรมที่ยังคงสืบทอดกันมายาวนาน ซึ่งเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน ซึ่งในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้าง แต่ก็ยังคงมีการปฏิบัติเป็นวิถีชีวิตของคนในตำบล เช่น งานวัฒนธรรม บางเรื่องก็แยกทำ บางเรื่องร่วมกันทำ ได้แก่ งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน งานวันสำคัญทางศาสนา และงานอวมงคล ทางด้านงานพัฒนา ก็เป็นส่วนที่ช่วยให้ความสัมพันธ์เกิดขึ้นในชุมชน มีการพูดคุยหารือ มีการประชุม และกิจกรรมร่วม เช่น ซ่อมถนน ทำความสะอาดในชุมชน เป็นต้น การบริการสาธารณสุขมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 2 แห่ง คือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านด้นุ่น และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขาม

รวมกลุ่ม ร่วมคิด ร่วมทำอย่างต่อเนื่อง นำความรุ่งเรืองสู่ชุมชน

เครือข่ายผู้สูงอายุตำบลหัวเมืองก่อตั้งเมื่อ วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2542 โดยตัวแทนผู้สูงอายุตำบลหัวเมืองครอบคลุมทั้ง 8 หมู่บ้าน ได้รับรองเป็นองค์กรสาธารณะประโยชน์ เมื่อวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2554 โดยกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดลำปาง เครือข่ายผู้สูงอายุตำบลหัวเมืองได้ดำเนินกิจกรรมสวัสดิการให้แก่พลสมาชิกในด้านการจัดการสงเคราะห์เมื่อเสียชีวิต จัดประชุมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้, ถ่ายทอดภูมิปัญญาเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ โดยมีวิสัยทัศน์ “รวมกลุ่ม ร่วมคิด ร่วมทำอย่างต่อเนื่อง นำความรุ่งเรืองสู่ชุมชน”

สถานการณ์ผู้สูงอายุ ตำบลหัวเมือง อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

จากข้อมูลผู้ที่เป็นสมาชิกเครือข่ายที่มีอายุ ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปปีงบประมาณ 2560 มีผู้สูงอายุ จำนวน 585 คน พบว่าผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นทุกปี ผู้สูงอายุที่เข้ารับการตรวจรักษาจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านขาม และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านต้นงูน พบว่า มีผู้ป่วยเป็นโรคเบาหวาน จำนวน 167 คน โรคความดัน จำนวน 157 คน โรคข้อเข่าเสื่อม จำนวน 136 คน และภาวะโรคแทรกซ้อนอื่น ๆ จำนวน 113 คน เป็นต้น ซึ่งผู้ป่วยสูงอายุจะได้รับยาแผนปัจจุบันมากเกินไป และสะสมสารเคมีในร่างกายอาจมีผลข้างเคียงต่อผู้สูงอายุ จึงมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุตำบลหัวเมืองใช้ภูมิปัญญาด้านสมุนไพรที่มีในท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว และเป็นการป้องกันก่อนการเกิดโรค ทั้งต่อตนเองและคนในครอบครัว ในการดูแลรักษา และบำบัดโรคต่าง ๆ ซึ่งมีผลดีต่อสุขภาพสามารถทำได้เองที่บ้านลดการพึ่งพาแผนปัจจุบัน ประกอบกับในพื้นที่ตำบลหัวเมืองมีพืชสมุนไพรที่หลากหลายชนิดที่มีผลต่อการรักษาโรค สามารถรักษาโรคต่าง ๆ ได้

ดังนั้น เครือข่ายผู้สูงอายุตำบลหัวเมือง ร่วมกับ องค์การบริหารส่วนตำบลหัวเมือง จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพและถ่ายทอดภูมิปัญญาสมุนไพรกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุตำบลหัวเมืองอำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปางขึ้น

องค์ประกอบกลไกหลากหลาย สร้างการมีส่วนร่วมการดำเนินโครงการผู้สูงอายุ

โครงสร้างการทำงานโครงการผู้สูงอายุฯ จำนวน 17 คน มีส่วนประกอบที่หลากหลาย ได้แก่ ประธาน รองประธาน กรรมการเครือข่ายผู้สูงอายุ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล กรรมการสตรีตำบล ผู้อำนวยการโรงเรียนต้นงูน ประธานอสม. ส.อบต. กำนัน ปลัด อบต. เจ้าหน้าที่รพสต. เป็นต้น

ประชุมทำความเข้าใจ จัดทำข้อมูล แปรรูปสมุนไพร

ประชุมชี้แจงวางแผนการดำเนินงาน และสร้างความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 40 คน ซึ่งมีจิตอาสาที่จะเรียนรู้และนำสมุนไพรที่มีในท้องถิ่นมาแปรรูป โดยมาจากกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้พิการ และหน่วยงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

การจัดทำข้อมูล ได้แก่ การสำรวจสมุนไพรพื้นบ้านในชุมชนสำรวจโรคของผู้สูงอายุกับพืชสมุนไพรที่ใช้ในการรักษา การสำรวจองค์ความรู้ในการใช้สมุนไพร การถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับพืชสมุนไพรและการใช้

สมุนไพรพื้นบ้าน โดยเชิญ นายปิ่น พุทธรักษา ผู้มีความเชี่ยวชาญด้านสมุนไพรพื้นบ้านในการดูแลสุขภาพมาให้ความรู้ การทดลอง / วิจัยใช้สมุนไพรในการดูแลรักษาและแก้ไขปัญหาสุขภาพกับกลุ่มตัวอย่างต้นแบบและจัดทำเอกสารภูมิปัญญาและขยายผลการถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่ชุมชนและกลุ่มอื่น ๆ พร้อมมีการติดตามประเมินผล

การแปรรูปสมุนไพรในการดูแลและแก้ไขปัญหาสุขภาพ มีการแปรรูปสมุนไพร เช่น การผลิตยาขจัดสารพิษตกค้าง ยาแก้ปวดเมื่อย แก้ไข้ ยาแก้กินผิด กินเบื่อ ยาลดความดัน ลดเบาหวาน แก้แมลงพิษสัตว์กัดต่อย ยาบำรุงร่างกาย เป็นต้นโดยมี นายเนตร กองสิน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิการแพทย์พื้นบ้านเป็นผู้ให้ความรู้

เกิดตำราสมุนไพร ความภาคภูมิใจ การพึ่งพาตนเองบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากผลการสำรวจข้อมูล ทำให้ทราบว่าในชุมชนมีจำนวนพืชสมุนไพรสดคล้อยเพียงพอต่อความต้องการของกลุ่มผู้ใช้ ตามประเภทของผู้สูงอายุ(ติดสังคม ติดบ้าน ติดเตียง) และโรคของผู้สูงอายุ รวมทั้งที่กลุ่มวัยอื่น ๆ ในครอบครัว และเกิดการนำความรู้ไปใช้ในครอบครัวหรือเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนสูงวัย หรือขยายผลสู่เพื่อนบ้านข้างเคียง

เกิดตำรายาสมุนไพรขนานต่าง ๆ ที่ใช้รักษาตนเอง และมีการถ่ายทอดไปสู่บุคคลทั่วไป และในอนาคตอาจเกิดการตั้งกลุ่มผู้สูงอายุผลิตสมุนไพรป้องกัน / รักษาโรค สร้างรายได้ให้ตัวบุคคลและกลุ่มต่อไป

เกิดความภาคภูมิใจในการทำงานที่ทุกคนมีส่วนร่วม อีกทั้งได้เรียนรู้พืชสมุนไพรที่เป็นประโยชน์ ร่วมกันอนุรักษ์ไว้โดยนำมาปลูกในทุกบ้าน มีการบอกต่อถึงคุณประโยชน์ของสมุนไพร สามารถส่งผลให้ประชาชนเกิดการพึ่งพาตนเองก่อนบนพื้นฐานและภูมิปัญญาท้องถิ่น

การส่งเสริมเผยแพร่ภูมิปัญญาสมุนไพร เพื่อสร้างการยอมรับต้องดำเนินการอย่างการต่อเนื่อง

การถ่ายทอดและการขยายผลภูมิปัญญาสมุนไพรในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุไม่สามารถขยายวงกว้างและนำออกมาจำหน่ายได้เพราะยังขาดการยอมรับจากหน่วยงานของรัฐ (รพสต.) และโรงพยาบาล ทางกลุ่มจึงได้นำความรู้ที่มีอยู่มาใช้รักษาสุขภาพและดูแลผู้สูงอายุในหมู่บ้านและตำบลใกล้เคียงคนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เรื่องสมุนไพร ทั้งชื่อ ลักษณะ และประโยชน์ของสมุนไพร อีกทั้งแผนพัฒนาประเทศที่ผ่านมาไม่เห็นการพัฒนาคนและภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงทำให้การถ่ายทอดภูมิปัญญาอยู่ในวงที่จำกัดเฉพาะในหมู่บ้านและตำบล

กำหนดเป้าหมาย หลากหลายกิจกรรม เชื่อมโยงและครอบคลุม รองรับสังคมสูงวัย

เป้าหมายระยะสั้น การพัฒนาด้านอาชีพผู้สูงอายุ โดยการส่งเสริมอาชีพเรื่องการรวมกลุ่มปลูกผักสวนครัวและสมุนไพรใกล้ตัวเพื่ออาหารไว้บริโภคอย่างปลอดภัยต่อสุขภาพ (ผักสวนครัว / สมุนไพร) โดยใช้วัสดุสำหรับปลูกที่หาได้ง่ายในชุมชน

เป้าหมายระยะยาว

- 1) การพัฒนาศูนย์ผู้สูงอายุตำบล
- 2) การเชื่อมโยง ทำแผนงานโครงการเสนอต่อกองทุนเพื่อการส่งเสริมจัดสวัสดิการสังคมจังหวัดลำปาง เรื่องการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ
- 3) การพัฒนาระดับการทำงานที่เกี่ยวข้องกับงาน พอช. คือ สวัสดิการชุมชน เพื่อรองรับสังคมสูงวัย สภาองค์กรชุมชน โดยจัดทำข้อมูล แผนพัฒนารองรับสังคมผู้สูงอายุ
- 4) การพัฒนาที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงอายุในชุมชน
- 5) พัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยการพัฒนาส่งเสริมกลุ่มอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

ภาพกิจกรรม

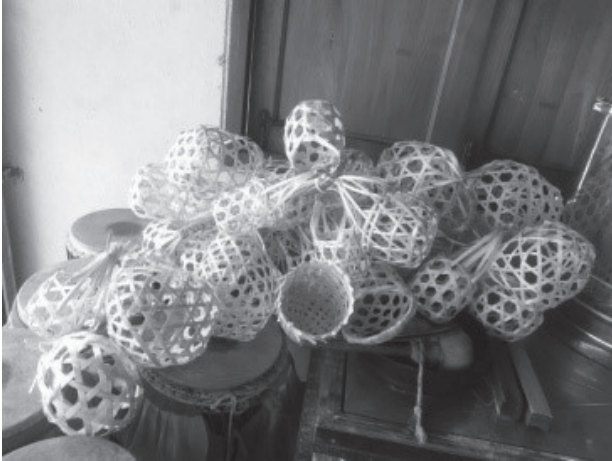
การเยี่ยมบ้านคนพิการ ผู้สูงอายุตำบลหัวเมือง.ต.หัวเมือง และ อบต.หัวเมือง

สืบสานภูมิปัญญาด้านอาชีพ

การจักสาน และการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว

โครงการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสมุนไพรในดูแลรักษาปัญหาสุขภาพ

โครงการขยับกายสบายชีวีเพื่อสุขภาพจิตที่ดีของผู้สูงอายุและคนพิการตำบลหัวเมือง โดยผู้สูงอายุต.หัวเมือง และ อบต.หัวเมือง

สืบสานประเพณีและวัฒนธรรมบ่าเก่าในงานพิธีกรรมต่าง ๆ งานมงคล

อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม – ประเพณี

เช่น กิจกรรมรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ, สลากภัตตร, เทศกัมมหาชาติ และกิจกรรมอื่น ๆ ในพื้นที่ตำบลหัวเมือง เพื่อสืบทอดให้คนรุ่นหลังต่อไป

ชื่อผู้ติดต่อประสานงาน : นายสุวัจน์ ปัญญา

ที่อยู่ : 34 หมู่ 3 ตำบลหัวเมือง อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

โทร. 085-622-8463 e-mail : tamadoo58@gmail.com

ข้อมูลอ้างอิง

1. เอกสารโครงการพัฒนาศักยภาพและถ่ายทอดภูมิปัญญาสมุนไพรกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุตำบลหัวเมือง อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

นำพาลูกหลานทำกิจกรรมสาน สัมพันธ์เชื่อมโยงชุมชน

เรียบเรียงโดย จันทร์จิรา เพ็ชรจันทร์

“ผู้สูงอายุตำบลประดู่งาม นำพาลูกหลาน ทำกิจกรรมสานสัมพันธ์เชื่อมโยงชุมชน”

ณ ช่วงเวลาหนึ่ง ที่การใช้ชีวิตของคนวัยสูงอายุในชุมชนตำบลประดู่งาม อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นแบบต่างคนต่างอยู่ ท่ามกลางปัญหาเสียดสีที่แพร่ระบาดหนักในพื้นที่ตำบล ยังมีผู้สูงอายุกลุ่มหนึ่งได้ตระหนักถึงผลกระทบความรุนแรงของปัญหา จึงลุกขึ้นมารวมตัวกัน จัดตั้งชมรมผู้สูงอายุตำบลประดู่งามขึ้น เพื่อร่วมมือกันทำกิจกรรมทางสังคม ด้วยความหวังที่จะเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูกหลานให้ห่างไกลยาเสพติด ทั้งเป็นการพึ่งพาตนเองรวมถึงช่วยเหลือเพื่อนผู้สูงอายุด้วยกัน และนับตั้งแต่ก่อตั้งชมรมผู้สูงอายุตำบลประดู่งามขึ้นในปี 2548 ได้เกิดเป็นความเข้มแข็งของกลุ่มผู้สูงอายุในตำบลจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ทำให้ต่อมาชมรมผู้สูงอายุได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน สามารถพัฒนาสู่การเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลประดู่งามในปี 2555 จากแนวทางการทำงานที่ประกอบด้วยกิจกรรมการพัฒนาอย่างเป็นระบบ อาศัยระบบฐานข้อมูลที่ดีจึงนำไปสู่การบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ สามารถเกิดรูปธรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้อย่างครอบคลุมทุกมิติ ทั้งด้านแนวคิด ระบบการส่งเสริมสุขภาพ การสร้างรายได้และส่งเสริมอาชีพ รวมถึงด้านสังคมโดยเน้นกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ ผลจากการดำเนินงานทำให้โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลประดู่งามได้รับการรับรองให้เป็นองค์กรสาธารณะประโยชน์ในชื่อ “ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลประดู่งาม” ในปี 2557 ถือเป็นต้นแบบในการจัดกิจการผู้สูงอายุสำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

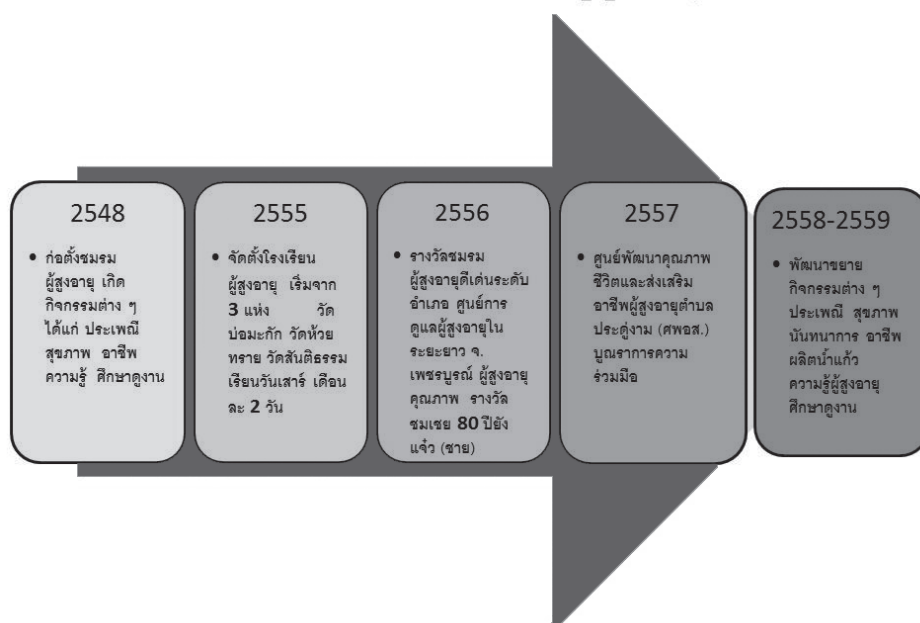

ผู้สูงอายุตำบลประดู่งาม แตกต่างที่มากุมิปัญญาหลากหลาย ถ่ายทอดความรู้ให้ชุมชน

ตำบลประดู่งาม อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ เดิมบ้านประดู่งาม ชื่อบ้านบ่อเขมร โดยมีพื้นที่เป็นป่าทึบ มีประชาชนอพยพมาจากที่ต่าง ๆ หลายจังหวัด มาอาศัยอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ๆ กลุ่มแรกที่มาคือ กลุ่มของลุงเกลียว ตั้งกลุ่มอยู่ใกล้ ๆ กับต้นประดู่ สูงใหญ่มีความงามทั้งสองข้างทาง จึงได้เป็นศูนย์กลาง เรียกชื่อขึ้นใหม่เป็น “บ้านประดู่งาม” เดิมตำบลประดู่งามมี 5 หมู่บ้าน ในปี 2526 ได้แยกออกมาจากตำบลสระกรวด มาเป็นตำบลประดู่งาม ซึ่งปัจจุบันมีทั้งหมด 8 หมู่บ้านมีพื้นที่ทั้งหมด 50 ตรม. หรือ 31,250 ไร่ลักษณะภูมิประเทศของตำบลประดู่งามโดยทั่วไป เป็นที่ราบลุ่มค่อนข้างสูง สภาพดินส่วนใหญ่เป็นดินลูกรัง ดินเหนียว และดินร่วนปนทราย ลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบร้อนชื้น พื้นที่ตั้งอยู่ทางภาคเหนือตอนล่าง เป็นพื้นที่สำหรับการเกษตรส่วนใหญ่ เช่น ไร่อ้อย ไร่มัน ไร่พริก เป็นต้น

ผู้สูงอายุในตำบลประดู่งามนั้น เมื่อครั้งเป็นหนุ่มสาวในอดีต คือกลุ่มที่ย้ายถิ่นฐานมาจากต่างจังหวัดหลายพื้นที่ เช่น สระบุรี นครราชสีมา นครสวรรค์ เพชรบุรี ชัยภูมิ ฯลฯ เข้ามาอยู่ในตำบลประดู่งาม แต่ละบุคคลมีประวัติความเป็นมาที่แตกต่างกัน บางคนเป็นนักแสดง บ้างเป็นหมอ บ้างเป็นหมอมือช่างไม้ งานจักสาน ทำบายศรี บ้างเป็นหมอสมุนไพร ใช้สมุนไพรรักษาสุขภาพ เช่น เมล็ดมะค่า ใช้ในการรักษาสูงวัย หอมแดง ใช้รักษาโรคตาแดง ปูนกับใบพลู ใช้รักษาโรคคางทูม นอกจากการรักษาสุขภาพแล้วยังใช้สมุนไพรป้องกันแมลงศัตรูพืช เช่น เมล็ดสะเดา ใบน้อยหน่า ตะไคร้หอม ใบสบาเสื่อ ซึ่งแต่ละบุคคลก็มีภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมได้ถูกถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษรุ่นต่อรุ่น ความเป็นอยู่แบบเครือญาติพี่น้องใกล้ชิดกัน เป็นกลุ่มเป็นคุ้ม รวมอยู่ปู่ย่าตายาย พ่อแม่ ลูก หลาน โดยมีศูนย์กลางของชุมชนที่เป็นศาสนสถานคือ วัด ผู้สูงอายุในชุมชน คือผู้เฒ่าผู้แก่ ได้รับการนับถือและให้ความเคารพของคนในชุมชน มีขนบธรรมเนียมประเพณี การละเล่นพื้นบ้าน และความเชื่อต่าง ๆ

พัฒนาการการทำงานผู้สูงอายุ

จากชมรมผู้สูงอายุ สู่การพัฒนาเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุ

เดิมคนในชุมชนต่างคนต่างอยู่ ไม่มีความสามัคคีกันภายในชุมชนเกิดการทะเลาะกัน มีปัญหาหาสาเหตุที่เพิ่มมากขึ้นภายในชุมชนและเกิดการเสื่อมโทรมทางศีลธรรมซึ่งเป็นวิกฤตการณ์ทางสังคม และมีการร่วมมือของทุกฝ่าย “ผู้สูงอายุในตำบล” นับว่าเป็นบุคคลสำคัญในการดูแลลูกหลาน จึงได้รวมตัวกัน ตั้งเป็น “ชมรมผู้สูงอายุตำบลประดู่งาม” ขึ้นเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2548 มีสมาชิกทั้งหมด 340 คน มีกลุ่มอาชีพ 2 กลุ่ม คือ จักสาน การเย็บผ้าฉนวน กลุ่มผลิตดอกไม้จันทน์ กลุ่มผลิตน้ำดื่ม และต่อมาได้ จัดตั้งชมรมฌาปนกิจสงเคราะห์ โดยเก็บค่าสมัครครั้งแรกคนละ 30 บาท เมื่อมีผู้เสียชีวิตจะได้ศพละ 20 บาท ชมรมผู้สูงอายุตำบลประดู่งาม เป็นเจ้าภาพพร้อมพวงหรีด

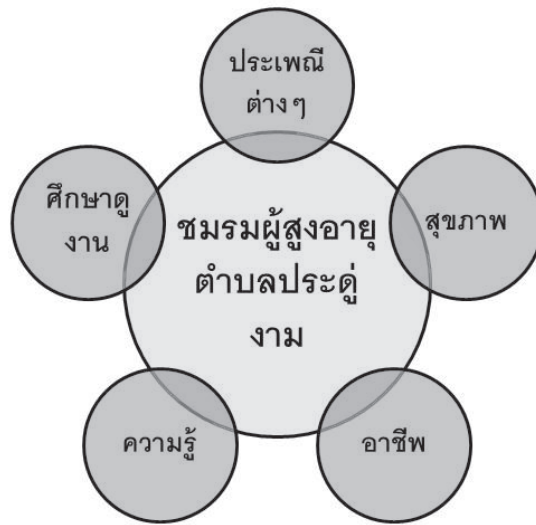
ชมรมผู้สูงอายุตำบลประดู่งาม ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีกิจกรรมหลักของชมรมผู้สูงอายุมีหลายประเภท ได้แก่

- 1) กิจกรรมประเภทที่ทำร่วมกันได้ทุกเพศทุกวัย คือ ประเพณี และวันสำคัญต่าง ๆ เช่น เทศกาลสงกรานต์ มีการสรงน้ำพระ และรดน้ำขอพรผู้สูงอายุ ประเพณีแห่เทียนพรรษา ของชมรมผู้สูงอายุตำบลประดู่งาม ร่วมกับสภาเยาวชนตำบลประดู่งาม ผู้บริหาร สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลประดู่งาม ข้าราชการ และประชาชน ทุกปีในวันอาสาฬหบูชา มีทั้งหมด 4 วัด วัดบ่อมะกัก วัดสันติธรรม วัดราษฎร์ศรัทธาธรรม และ วัดห้วยทรายทอง ประเพณีแข่งเรือวันทอดกฐินของวัดห้วยทรายทอง (วันออกพรรษา) บวชชีพราหมณ์วัดสันติธรรม และกิจกรรมชมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ไหว้พระ 9 วัด
- 2) กิจกรรมด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ได้แก่ ตรวจสุขภาพและคัดกรองสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ ตรวจวัดและตัดแว่นสายตาของผู้สูงอายุ ส่งเสริมการออกกำลังกายของผู้สูงอายุ และตรวจสุขภาพช่องปาก
- 3) กิจกรรมด้านอาชีพของผู้สูงอายุ เช่น การร้อยลูกปัด การประดิษฐ์ของชำร่วย การทำตุ๊กตาการบูร
- 4) กิจกรรมด้านความรู้ของผู้สูงอายุ เช่น ความรู้เรื่องสุขภาพของผู้สูงอายุ ความรู้เรื่องกฎหมายน่ารู้
- 5) กิจกรรมศึกษาดูงานของผู้สูงอายุ การศึกษาดูงานมูลนิธิบ้านบางแค ต่อมาตัวแทนผู้สูงอายุชมรมประมาณ 20 ท่านได้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่โรงเรียนสร้างผู้สูงวัยบ้านดิว อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

กิจกรรมทำร่วมกัน นำพาลูกหลานทำ

จากกิจกรรมศึกษาตงานจึงเกิดแนวคิด การจัดทำเป็นโรงเรียนผู้สูงวัย โดยความสนใจของผู้สูงอายุ ประกอบกับความสำเร็จในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชมรมผู้สูงอายุตำบลประดู่งาม ที่ได้รับรางวัลมากมาย “โรงเรียนสร้างสุขผู้สูงอายุตำบลประดู่งาม” จัดตั้งขึ้น เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2555 โดยใช้สถานที่เรียนเดิม คือ วัดในตำบลประดู่งาม ทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ วัดบ่อมะกัก วัดห้วยทราย วัดสันติธรรม ซึ่งเปิดทำการเรียนการสอน กันทุกวันเสาร์ สัปดาห์เว้นสัปดาห์ เวลา 09.00 น.-15.00 น.โดยมีคำขวัญว่า “ยิ้มแย้ม แจ่มใส ห่วงใยสุขภาพ” วิสัยทัศน์ โรงเรียนเหมือนบ้าน สื่อสาร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

โรงเรียนสร้างสุขผู้สูงอายุตำบลประดู่งาม มีหลักสูตรการสอนอยู่ทั้งหมด 4 หน่วยได้แก่

- หน่วยที่ 1 การเรียนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณธรรม จริยธรรม
- หน่วยที่ 2 การเรียนเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงวัย
- หน่วยที่ 3 การเรียนเพื่อสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดีของผู้สูงวัย
- หน่วยที่ 4 การเรียนฝึกอาชีพ และฝึกทักษะชีวิตผู้สูงวัย

เป้าหมายหลักของโรงเรียน

- 1) ผู้สูงวัยได้เรียนรู้ตลอดชีวิต
- 2) ผู้สูงอายุชายหญิง อายุ 60 ปีขึ้นไปสมัครเป็นนักเรียนผู้สูงวัยมีสุขจำนวน 40 คนขึ้นไป
- 3) นักเรียนผู้สูงวัย ได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในสังคม
- 2) ผู้สูงวัยมีคนช่วยเหลือ มีเพื่อน ๆ ในรุ่นเดียวกัน
- 3) ผู้สูงวัยมีสุขภาพแข็งแรงขึ้น
- 4) ผู้สูงวัยมีอารมณ์ดียิ้มแย้มแจ่มใส

จากนั้นผู้สูงอายุเริ่มปรึกษาหารือกันอีกครั้งเรื่องสถานที่เรียนควรจะเป็นจุดรวมเดียวกัน เพื่อทำกิจกรรมได้ง่าย และสะดวกในการเดินทางของผู้สูงอายุ ได้ย้ายที่ทำการเรียนการสอนมาอยู่ท้องที่การบริหารส่วนตำบลประดู่งาม เพื่อให้ผู้สูงอายุที่มาเรียนและทำกิจกรรมเดินทางสะดวก

การจัดตั้งเป็นองค์การสาธารณประโยชน์ กรณีองค์กรเอกชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดการ จัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 และได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการได้รับการรับรองเป็นองค์การ สาธารณประโยชน์ เมื่อวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2557

จากนโยบายของรัฐบาล ได้มอบหมายกรมกิจการผู้สูงอายุให้บูรณาการความมือและการมีส่วนร่วมจาก หน่วยงาน องค์กร เครือข่ายที่เกี่ยวข้องผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในจัดตั้งและดำเนินงานเป็นศูนย์ พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลประดู่งาม (ศพอส.) จึงได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนสร้างสุขผู้สูงอายุ ตำบลประดู่งามเป็น “ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลประดู่งาม” จนมาถึงปัจจุบัน โดยมีหน่วยงานให้การสนับสนุน ดังนี้

1. ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 38 จังหวัดเพชรบูรณ์
2. องค์การบริหารส่วนตำบลประดู่งาม
3. พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเพชรบูรณ์
4. โรงเรียนบ้านหนองหมู
5. โรงเรียนบ้านสันติธรรม
6. โรงเรียนบ้านด่านไทร
7. วัดนธรรมอำเภอศรีเทพ
8. ผู้นำชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลประดู่งาม
9. โรงพยาบาลศรีเทพ
10. สถานีตำรวจอำเภอศรีเทพ

กระบวนการทำงาน / ขั้นตอน / เทคนิค / หลักคิด

กลไกในการทำงาน

กระบวนการ / ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. สืบหาข้อมูลจากทะเบียนราษฎร
2. จัดเก็บข้อมูลโดยผ่านผู้นำชุมชน เยาวชน อสม. อสม.
3. กำหนดแผนงานและเป้าหมายในการทำงาน

เทคนิค

1. จัดประชุมชี้แจงผู้นำแต่ละหมู่
2. จัดทำประชาคมหมู่บ้านทั้งหมด 8 หมู่บ้าน
3. จัดเวทีประชาคมระดับตำบล
4. ใช้ข้อมูลจากทะเบียนราษฎร

หลักคิด / แนวคิด การจัดทำฐานข้อมูลผู้สูงอายุตำบลประดู่งาม 4 มิติ

1. ต้องการทราบประวัติของผู้สูงอายุในชุมชน
2. จำแนกผู้สูงอายุตามเพศ ตามอายุ
3. จำนวนผู้สูงอายุตามกลุ่ม (ติดบ้าน ติดเตียง ติดสังคม)
4. การดำรงชีวิตแบบไหน (ยากจน)

ผลที่เกิดขึ้น

1. ผู้สูงอายุมีความภูมิใจในตนเอง การได้เสียสละ เช่น ทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นเป็นการแสดงว่าผู้อื่นยังต้องการท่าน
2. ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตดีขึ้น สุขภาพอนามัย ร่างกายแข็งแรง จิตใจร่าเริง แจ่มใส เบิกบาน และทำให้สุขภาพกายดีขึ้นด้วย
3. การช่วยเหลือผู้อื่นทำให้ผู้สูงอายุเกิดความสุข และมีคุณค่าทางจิตใจต่อตนเองและผู้รับ
4. การเสียสละต่อสังคม จะทำให้พึงพอใจภาพพจน์ของตนเองมากขึ้น
5. สร้างความเข้มแข็ง ความรักความสามัคคีในหมู่คณะ ครอบครัว ชุมชนและสังคม

ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม จากการจัดการองค์ความรู้ชุมชน

ด้านชุมชน

1. ผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพังไม่เหงา
2. ผู้สูงอายุมีความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัย
3. ผู้สูงอายุมีสุขภาพกายและใจที่ดี
4. ผู้สูงอายุที่เป็นปราชญ์ชาวบ้านได้ถ่ายทอดภูมิปัญญา

ด้านสังคม

1. สร้างชื่อเสียงให้กับชุมชน
2. พึ่งพาตนเองได้และไม่เป็นภาระแก่ลูกหลาน

เป้าหมายการทำงานในระยะยาว

1. สร้างอาชีพให้ผู้สูงอายุ
2. ผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายที่ดี
3. “การลดความเหลื่อมล้ำของสังคม และสร้างโอกาสเข้าถึงบริการของรัฐ การเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ”
4. จัดทำสารานุกรมปณิธานผู้สูงอายุ (การซ่อมสร้างที่อยู่อาศัย)

ชื่อผู้ติดต่อประสานงาน : นายเต๊ะ จูสิงห์ ☆

ที่อยู่ : 29 หมู่ 8 ตำบลประดู่งาม อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์
โทร. 089-860-7328

ข้อมูลอ้างอิง

1. เอกสารโครงการพัฒนารฐานข้อมูลผู้สูงอายุตำบลประดู่งาม

เปลี่ยนต้นไม้เป็นเงิน
สร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม

เรียบเรียงโดย วัลลภ วัลลภวงศ์

“เปลี่ยนต้นไม้เป็นเงิน สร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม”

ด้วยเหตุที่ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษจากการมีขยะตกค้างที่กำจัดไม่หมดในแต่ละวัน ส่งผลกระทบรุนแรงทั้งต่อสุขภาพและต่อสภาพแวดล้อมในพื้นที่ตำบลศรีเมืองชุม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ทั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง รวมถึงกลุ่ม / องค์กรชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่พยายามต่างหาทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาที่มาโดยตลอด กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลศรีเมืองชุม ได้ร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบลศรีเมืองชุม จัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุศรีเมืองชุมรักษ์สิ่งแวดล้อมขึ้นโดยจัดกิจกรรมเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายคือผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกกองทุนฯ ได้ทำงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ตำบล หนึ่งในกิจกรรมที่น่าสนใจคือการรณรงค์อย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับเปลี่ยนให้คนในพื้นที่มีพฤติกรรมคัดแยกขยะก่อนทิ้ง และภายใต้แนวคิดเปลี่ยนต้นไม้เป็นเงินเพื่อดูแลสิ่งแวดล้อม จึงได้จัดกิจกรรมเพาะปลูกต้นไม้เพื่อแจกจ่าย ซึ่งเป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่สร้างความร่วมมือระหว่างผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลให้เกิดขึ้นในรูปแบบเครือข่ายได้ดี ทั้งยังเป็นการใช้เวลาว่างของผู้สูงอายุให้เกิดประโยชน์จากการเพาะปลูกต้นไม้ สามารถมีรายได้เมื่อผู้รับแจกต้นไม้ไปเพาะปลูก บริจาคเงินตามความสมัครใจ และยังได้รับสวัสดิการตามเงื่อนไขจากกองทุนผู้สูงอายุศรีเมืองชุมรักษ์สิ่งแวดล้อมในฐานะสมาชิกอีกด้วย

ตำบลศรีเมืองชุม วางแผนการจัดการขยะ รักษาสภาพสิ่งแวดล้อม

ตำบลศรีเมืองชุม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอแม่สายไปทางด้านตะวันออกประมาณ 15 กิโลเมตร มีเนื้อที่ 25,140 ไร่ หรือ ประมาณ 42 ตารางกิโลเมตร มีสภาพเป็นพื้นที่ราบลุ่มมีแม่น้ำไหลผ่าน มีหมู่บ้านทั้งหมด 9 หมู่บ้าน ดังนี้

1. บ้านสันถนนเหนือ	2. บ้านสันถนนใต้	3. บ้านสันโค้ง
4. บ้านหนองสีแจ่ง	5. บ้านสันธาตุ	6. บ้านทุ่งเกลี้ยง
7. บ้านท่าศาลา	8. บ้านใหม่พัฒนา	9. บ้านศรีป่าสัก

มีประชากรทั้งหมด 4,916 คน แยกเป็นชาย 2,358 คน แยกเป็นหญิง 2,413 คน จำนวนครัวเรือน 2,413 ครัวเรือน มีวัด 9 วัด โรงเรียน 4 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 5 ศูนย์ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาข้าว ปีละ 2 ครั้ง ทำสวนแตงโม รับจ้าง โดยรวมแล้วราษฎรจะประกอบอาชีพหลายอย่างควบคู่กันไป โดยมีกลุ่มองค์กรหลากหลาย ที่มีความเข้มแข็งประกอบด้วยกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชน กลุ่มหัตถกรรมหวาย กลุ่มศูนย์ข้าวชุมชน กลุ่ม อ.ส.ม กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มปลูกพืชปลอดภัยเศรษฐกิจพอเพียงและโรงเรียนชานาเกษตรยั่งยืน

สภาพปัญหาของตำบล ประชากรส่วนใหญ่มีปัญหาหนี้สิน ขาดอาชีพเสริม ราคาผลผลิตตกต่ำ ต้นทุนสูง ขาดแหล่งน้ำในฤดูแล้ง ประชากรประสบปัญหาด้านเจ็บป่วย การได้รับสารพิษตกค้างจากการทำการเกษตร การขาดที่ดินทำกิน ที่ดินส่วนใหญ่เป็นของนายทุน เข้าในราคาแพง ปัญหาขยะในชุมชน น้ำเสีย ปัญหาศิลปวัฒนธรรมถูกละเลยจากเยาวชน ฝนแล้ง น้ำท่วม ไม่มีแหล่งเก็บกักน้ำและปัญหาหมอกควันในฤดูแล้ง

ปัจจุบันตำบลศรีเมืองชุม มีปริมาณขยะถึง 47.97 ตันต่อเดือน เฉลี่ยขยะเป็นรายบุคคลของประชากรในตำบลศรีเมืองชุม คิดเป็น 3.35 กิโลกรัม ต่อวัน จึงเป็นภาระหนักของหน่วยงานราชการ ในการบริหารจัดการกำจัดขยะเหล่านี้ ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นมากมายทุกวัน ส่งผลให้มีขยะตกค้างเป็นจำนวนมากในแต่ละวันส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสภาพความเป็นอยู่ในชุมชนมากมาย ได้แก่ บ้านเมืองสกปรกไม่น่ามองเสียทัศนียภาพ ส่งกลิ่นเหม็นรบกวน เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์ และพาหนะนำโรคต่าง ๆ เช่น หนู แมลงสาบแมลงวัน ทั้งยังเป็นแหล่งแพร่เชื้อโรคโดยตรง เช่น อหิวาตกโรค อูจจาระร่วง บิด โรคผิวหนัง บาดทะยัก โรคทางเดินหายใจเกิดการปนเปื้อนของสารพิษ เช่น ตะกั่วปรอท ลงสู่พื้นดิน และแหล่งน้ำแหล่งน้ำเน่าเสีย ท่อระบายน้ำอุดตัน อันเป็นสาเหตุของปัญหาน้ำท่วม เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศ เช่น ฝุ่นละออง เขม่า ควัน จากการเผาขยะ และเกิดก๊าซมีเทนจากการฝังกลบขยะ และขยะบางชนิดไม่ย่อยสลาย และกำจัดได้ยาก เช่น โฟม พลาสติก ทำให้ตกค้างสู่สิ่งแวดล้อม

กลุ่มผู้สูงอายุใช้แนวคิดคัดแยกขยะ “เปลี่ยนต้นไม้เป็นเงิน”

สืบเนื่องจากในพื้นที่ตำบลศรีเมืองชุม ซึ่งมีสถานการณ์ปัญหาเรื่องขยะที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน ทั้งในระดับครัวเรือน หมู่บ้านและระดับตำบล จำนวนขยะมีมากขึ้นเรื่อย ๆ องค์การบริหารส่วนตำบลศรีเมืองชุมต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการจัดการปีละกว่า 1 แสนบาท อีกทั้งยังไม่มีจุดทิ้งขยะ กลุ่มผู้สูงอายุ คือ กลุ่มที่อาศัยอยู่บ้านเป็นหลัก และได้รับผลกระทบจากปัญหาล้างแ้วล้นนี้โดยตรง ส่งผลให้การดำรงชีพของผู้สูงอายุเป็นไปได้ด้วยความลำบาก สุขภาพย่ำแย่ นำไปสู่การใช้ชีวิตที่ไม่มีความสุขในที่สุด

ปัญหาล้างแ้วล้นเป็นปัญหาที่ทุกกลุ่มในสังคมต้องร่วมกันแก้ไข โดยกลุ่มผู้สูงอายุตำบลศรีเมืองชุมมีแนวคิดในการช่วยเหลือสังคมในการคัดแยกขยะ และนำขยะเหล่านั้นมาต่อยอดในการใช้ประโยชน์ต่อ เช่น ส่งขาย และนำอุปกรณ์บางชนิดเพื่อใช้เพาะต้นไม้ แล้วนำไปแจกจ่ายให้กับหมู่บ้านนำไปปลูกในโอกาสสำคัญ นอกจากนั้นยังรวมไปถึงการตั้งกองทุนผู้สูงอายุศรีเมืองชุมรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยมีแนวคิด “เปลี่ยนต้นไม้เป็นเงิน” เพื่อดูแลสิ่งแวดล้อมในตำบลศรีเมืองชุม โดยมีแนวในการคัดแยกขยะผ่านกลไกการบริหารจัดการของกองทุนสวัสดิการชุมชน มีกลุ่มเป้าหมายหลักคือผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลทั้ง 9 หมู่บ้าน และสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน จำนวน 1,443 คน

กองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลศรีเมืองชุมร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลศรีเมืองชุมจึงร่วมกันพัฒนาโครงการตามที่ประชาชนตำบลศรีเมืองชุม ได้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ การบริหารจัดการกำหนดทิศทางของการพึ่งตนเองในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันจากเงื้อมมือภายนอกเข้ามาทำให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง ชุมชนรู้จักประหยัดและมีวินัยการออมเงิน เพื่อเป็นสวัสดิการของตนเองและครอบครัวซึ่งเกื้อกูลและสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ กองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นตำบลศรีเมืองชุม ก่อตั้งเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2553 สนับสนุนการจัดตั้งโดย องค์การบริหารส่วนตำบลศรีเมืองชุม โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อให้เกิดระบบโครงข่ายคุ้มครองทางสังคม (Social Safety Net) รองรับคนในตำบลศรีเมืองชุมทุกช่วงวัย และทุกฐานะและเพื่อให้เกิดกระบวนการจัดสวัสดิการชุมชนตำบลศรีเมืองชุม โดยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในตำบลศรีเมืองชุม ในลักษณะของการเฉลี่ยทุกข์เฉลี่ยสุข โดยมีกิจกรรมหรือโครงการที่องค์กรดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน คือ การจัดสวัสดิการ เกิด เจ็บป่วย และเสียชีวิต ให้แก่สมาชิก จำนวน 6 เรื่อง ประกอบด้วย จัดสวัสดิการเกิด จัดสวัสดิการป่วย จัดสวัสดิการเสียชีวิต จัดสวัสดิการเพื่อพัฒนาอาชีพจัดสวัสดิการเพื่อผู้ด้อยโอกาส โครงการเยี่ยมผู้ป่วย ช่วยเหลือคนไข้ ให้กำลังใจคนชรา

กระบวนการทำงาน Plan Do Check Act. (PCDA)

จากการดำเนินงานโครงการ เพื่อแก้ไขปัญหาขยะในชุมชนโดยกลุ่มผู้สูงอายุ แจกจ่ายต้นไม้ที่เพาะโดยผู้สูงอายุสู่ชุมชน และจัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุศรีเมืองชุมรักษ์สิ่งแวดล้อม กลุ่มผู้สูงอายุในตำบลศรีเมืองชุม หมู่บ้านและส่วนราชการในตำบลศรีเมืองชุม ใช้วิธีการดำเนินงานและ 4 ขั้นตอน ในการทำงาน คือ

4 ขั้นตอนดำเนินการ

ขั้น 1 วางแผน **Plan**

- ประชุมวางแผน ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หลักคิดการทำงาน

ขั้น 2 ลงมือทำ **Do**

- รณรงค์คัดแยกขยะ ปลูกต้นไม้เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม และวันผู้สูงอายุรักษาสีสิ่งแวดล้อม เพาะต้นไม้ ปลูกผักพืชสมุนไพร ทอดผ้าป่าจัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุเมืองชุมรักษาสีสิ่งแวดล้อม และมอบต้นไม้ให้แก่หมู่บ้านและส่วนราชการ

ขั้น 3 ตรวจสอบงาน **Check**

- ติดตามการดำเนินงานตามแผนงานโครงการ

ขั้น 4 ปรับปรุง แก้ไข **Act.**

- วิเคราะห์ผลสรุปให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

โครงสร้างกลไกการบริหารจัดการ โดยคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลศรีเมืองชุม ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน คณะกรรมการ 19 คน ฝ่ายการเงิน ฝ่ายทรัพย์สิน ฝึกอบรม เลขาธิการและผู้ประสานงาน รวมจำนวน 26 คน

ปลูกจิตสำนึก รักสิ่งแวดล้อม เพาะพันธุ์พืชสมุนไพร

ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ พิจารณาได้จากแนวทางในการจัดการขยะที่ดีขึ้นโดยผ่านกระบวนการเพื่อสร้างจิตสำนึกการอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจ การคัดแยกขยะ การพัฒนาและจัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุศรีเมืองชุมรักสิ่งแวดล้อม จากบทเรียนการดำเนินงาน ส่งผลให้เกิดแนวทางในการจัดการขยะร่วมกัน 1) ประชาชนมีการคัดแยกขยะก่อนนำมาทิ้ง เช่น แยกขยะอันตรายมาทิ้งในภาชนะที่ทาง อบต.ศรีเมือง

ชุมจัดเตรียมไว้ให้ในแต่ละหมู่บ้าน และมีการทำเสวียน เพื่อนำขยะประเภทพืชผัก เศษอาหาร ขยะที่สามารถย่อยสลายเองได้มาทิ้งอีกทั้งสร้างทุนเพื่อสมทบกองทุน ฯ โดยให้ผู้สูงอายุเอาขยะมาสมทบกองทุนในวันรับเบี้ยผู้สูงอายุทุกเดือน แล้วนำไปขายเพื่อนำเงินสมทบกองทุนต่อไป ส่งผลให้ปริมาณขยะลดลงอย่างต่อเนื่อง 2) กิจกรรมวันผู้สูงอายुरักสิ่งแวดล้อมที่มีการทอดผ้าป่าเพื่อจัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุศรีเมืองชุมรักสิ่งแวดล้อม 3) ส่งเสริมการเพาะพันธุ์ต้นไม้มงคลเพาะพันธุ์พืช สมุนไพร ในชุมชน หลังจากดำเนินงานโครงการแล้วพบว่าหากต้องซื้อต้นไม้มาเพื่อมอบต้นไม้ และกล้าผักให้แก่หมู่บ้านและส่วนราชการเพื่อนำไปปลูก ปริมาณจะไม่เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน อีกทั้งต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก จึงมีแผนงานในการสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วม ว่าต้นไม้ต้องช่วยกันปลูก โดยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุ และประชาชนในพื้นที่ เพาะพันธุ์ต้นไม้มงคล เพาะพันธุ์พืชและสมุนไพร 1 กล้า 1 เดือน 1 คน (ในวันรับเบี้ยให้เอามาสมทบ) ทำให้คนในชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมร่วมกัน หน่วยงานราชการหรือผู้ที่สนใจก็สามารถถือต้นไม้ที่ตนเองสนใจไปปลูกในบ้านหรือในชุมชนได้โดยสมทบตามจิตศรัทธา กองทุนมีจำนวนเงินเพิ่มขึ้น จากการทอดผ้าป่ามียอดเงินสมทบจากชุมชน 10,650 บาท และมียอดเงินเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่วนการปลูกต้นไม้ ทำให้เพิ่มพื้นที่สีเขียวมากขึ้นสร้างการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานที่ต่าง ๆ ประกอบไปด้วย ชมรมผู้สูงอายุตำบลศรีเมืองชุม องค์การบริหารส่วนตำบลศรีเมืองชุม ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลศรีเมืองชุมชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐานตำบลศรีเมืองชุม

แนวทาง / วิธีการดำเนินงาน

- 1) กองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นตำบลศรีเมืองชุม ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลศรีเมืองชุม รณรงค์คัดแยกขยะในชุมชนในกลุ่มผู้สูงอายุ
- 2) ผู้สูงอายุรวมกลุ่มย่อยในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อเพาะพันธุ์ต้นไม้ พืช ผัก สมุนไพร
- 3) จัดกิจกรรมวันผู้สูงอายุรักษ์สิ่งแวดล้อม เชิญหน่วยงานราชการ หมู่บ้าน เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อรับทราบเจตนารมณ์ที่ดีของผู้สูงอายุในการช่วยเหลือสังคม
- 4) จัดผ้าป่า เพื่อจัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุศรีเมืองชุมรักษ์สิ่งแวดล้อม ทำให้มีเงินทุนในการเพาะต้นไม้เพื่อแจกจ่ายในโอกาสสำคัญต่าง ๆ
- 5) สร้างเครือข่ายผู้สูงอายุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อรวมตัวให้ผู้สูงอายุใช้เวลาว่างในการเพาะต้นไม้ เพื่อแจกจ่ายให้คนในชุมชน
- 6) ประสานงานกับหน่วยงานราชการ เพื่อนำต้นไม้ที่ผู้สูงอายุเพาะวางไว้ให้ผู้มาติดต่อราชการ โดยการวางกล่องบริจาคตามความสมัครใจ
- 7) จัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องโดยใช้เงินกองทุน

ข้อเสนอแนะ การประยุกต์ใช้และการขยายผล

1) เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนา ชุมชนไม่เพียงรอการสนับสนุนจากภายนอกเพียงอย่างเดียว ควรรณรงค์การคัดแยกขยะ จะมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง กำหนดวันที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลศรีเมืองชุมมีการแจกเงินเบี้ยยังชีพประจำเดือน การรับบริจาคต้นไม้ สมุนไพร พืชผักสวนครัวที่ปลูกในภาชนะที่ได้จากคัดแยกขยะ จากประชาชนในตำบล เพื่อนำไปมอบให้กับผู้ยากไร้ในชุมชน ไว้ปลูกเพื่อการยังชีพ

- 2) การสร้างจิตสำนึกชุมชนมีส่วนสำคัญ สร้างการเป็นเจ้าของและการมีส่วนร่วม

ชื่อผู้ติดต่อประสานงาน : นายปัน วงศ์ริน

ที่อยู่ : 37 หมู่ 6 ตำบลศรีเมืองชุม อำเภอแม่สาย จ.เชียงราย
โทร. 086-924-6495

ข้อมูลอ้างอิง

1. เอกสารโครงการสูงอายุศรีชุมอาสาพัฒนาสิ่งแวดล้อม และการจัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุศรีเมืองชุมรักษ์สิ่งแวดล้อม

สังคมสูงวัย
ความท้าทายของตำบลลาด

เรียบเรียงโดย เรื่องฤทธิ์ โพธิ์พรม

“สังคมสูงวัย ความท้าทายของตำบลตลาด”

อาศัยประเด็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุ ที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก เป็นตัวเชื่อมโยงการทำงานภายในพื้นที่ ทำให้แผนงานกิจกรรมผู้สูงอายุในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ส่งผลให้เกิดความร่วมมือกันระหว่าง กลุ่ม / องค์กรชุมชน กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ตำบลตลาดอย่างเป็นรูปธรรม โดยจัดให้มีโอกาสของการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบล ทั้งภาครัฐ ภาควิชาการ และองค์กรชุมชนได้แสดงบทบาทหลักขับเคลื่อนกิจกรรมหลักแต่ละด้าน ซึ่งปัจจุบันตำบลตลาดมี “ศูนย์เรียนรู้ความเป็นเลิศ” เป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดการเรียนรู้ด้านส่งเสริมสุขภาพให้กับผู้สูงอายุในตำบล อย่างไรก็ตาม ความท้าทายปัจจุบันของโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลตลาด คือการประสานการทำงาน และวางแผนงานเพื่อเชื่อมโยงให้เกิดกิจกรรมด้านอื่น ๆ ที่ครอบคลุมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้ครบทุกมิติ โดยคาดหวังที่จะใช้สภาองค์กรชุมชนเป็นพื้นที่กลางในการทำงานร่วมกัน ให้สามารถขับเคลื่อนงานการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้อย่างต่อเนื่อง

จำนวนผู้สูงอายุของตำบลตลาด เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์

ตำบลตลาด เป็นหนึ่งใน 14 ตำบล ของอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 30 ชุมชน อยู่ในเขตการปกครองของเทศบาลเมืองมหาสารคามตั้งแต่ปี พ.ศ. 2479 มีประชากร จำนวน 7,569 คน¹ ผู้สูงอายุ (อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป) จำนวน 2,164 คน² หรือคิดเป็น 29% ของจำนวนประชากรทั้งหมด ซึ่งอยู่ในระดับของการเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society)³

ประชาชนยังคงรักษาประเพณีของอีสาน โดยเฉพาะด้านความสัมพันธ์ในความเป็นพี่เป็นน้อง โดยมีการก่อตั้งกลุ่ม ทั้งกลุ่มอาชีพและกลุ่มกิจกรรม จำนวน 10 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มสมุนไพรมะขาม กลุ่มแพทย์แผนไทย กลุ่มขนม-อาหาร กลุ่มกีฬานันทนาการ กลุ่มดนตรี ลีลาศ รำวง กลุ่มธรรมะผู้สูงอายุ กลุ่มสามัคคีพัฒนา กลุ่มเกษตรยั่งยืน กลุ่มรักษาสุภาพ และกลุ่มบ้านมั่นคง โดยผู้สูงอายุเป็นสมาชิกในทุกกลุ่มดังกล่าว

อย่างไรก็ดี แม้จะมีกลุ่มอาชีพและกลุ่มกิจกรรมช่วยรักษาและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประชาชน แต่ตำบลตลาดยังคงประสบปัญหาด้านความสัมพันธ์ระหว่างคนสามวัย กล่าวคือ วัยชราถูกละเลย และลดความสำคัญจากคนวัยทำงานและคนวัยเด็กและเยาวชนทั้งระดับชุมชน และในระดับครอบครัว ทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกน้อยใจ และขาดกำลังใจในการใช้ชีวิต อีกทั้งการละเลยบทบาทของผู้สูงอายุดังกล่าวทำให้ขาดคนทำงานพัฒนาของชุมชนและคนสร้างรายได้ให้กับครอบครัว เนื่องจากผู้สูงอายุมีความรู้ และศักยภาพที่ยังสามารถทำงานได้

กองทุนสวัสดิการจับมือกลุ่มภูมิปัญญาไทย รองรับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์

การทำโครงการนี้เริ่มจาก แกนนำนามกองทุนสวัสดิการชุมชน เสนอโครงการฯ ในประเด็นภูมิปัญญาไทย เนื่องจากตำบลตลาดมีการดำเนินงานของกลุ่มภูมิปัญญาไทยอยู่ก่อนแล้ว และเห็นว่ากลุ่มต่าง ๆ มีผู้สูงอายุเป็นสมาชิกมากกว่าครึ่ง จึงเป็นการต่อยอดการทำงานจากกลุ่มเดิมที่ได้ดำเนินการมาก่อนแล้ว โดยเติมประเด็นงานที่เป็นความท้าทายของตำบลตลาดในขณะนี้คือการเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์

จากนั้นตัวแทนของแต่ละกลุ่มสมาชิกทั้ง 10 กลุ่มของกลุ่มภูมิปัญญาไทย จำนวน 30 คน จาก 30 ชุมชนหารือกันเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ วางแนวทางการทำงานและกำหนดกิจกรรมร่วมกัน โดยกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 3 ข้อ ดังนี้ 1) เพื่อให้กลุ่มภูมิปัญญาไทยระดมความคิดในการแก้ไขปัญหาและกำหนดแนวทางการพัฒนาได้ นำไปสู่การพัฒนาองค์กร ชุมชน และสังคมผู้สูงอายุ 2) เพื่อให้สมาชิกกลุ่มภูมิปัญญาไทยได้รับความรู้ในการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ให้กับกลุ่มและตนเอง มีทักษะความสามารถในการสืบสานถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยของผู้สูงอายุสู่ชุมชนได้ และ 3) เพื่อให้กลุ่มภูมิปัญญาไทยได้รับการยอมรับ การยกย่องชมเชย เชิดชูเกียรติ มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

¹หญิง 3,935 คน ชาย 3,546 คน

²ข้อมูลการสำรวจประชากรของตำบลตลาดโดยเทศบาลเมืองมหาสารคาม ปี พ.ศ. 2559

³ระดับสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ คือสังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ของจำนวนประชากร <http://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sec/Lom12/05-01.html>

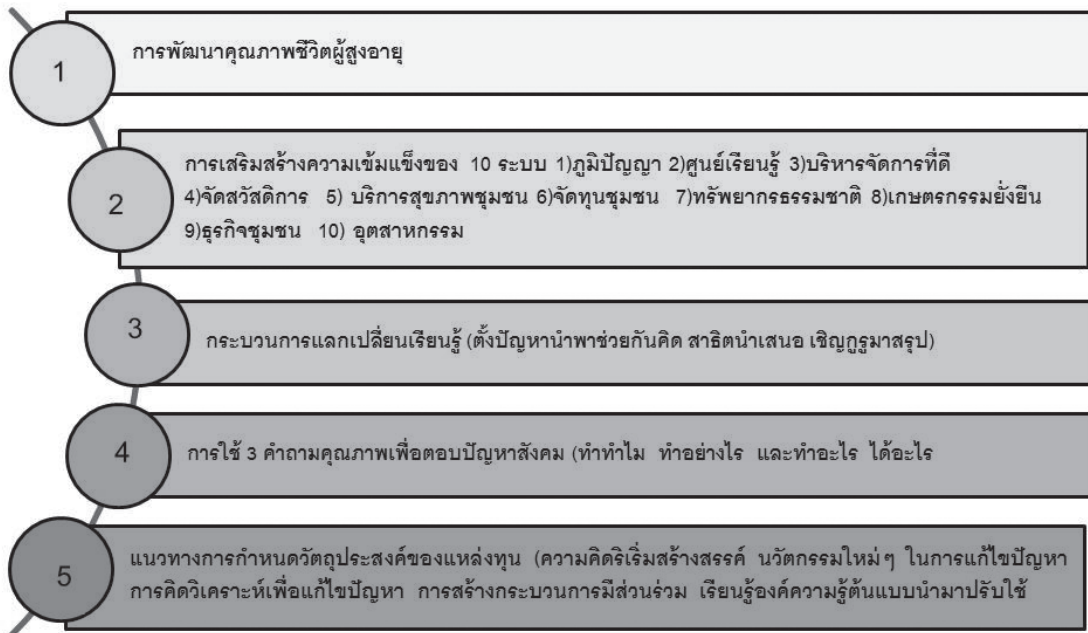

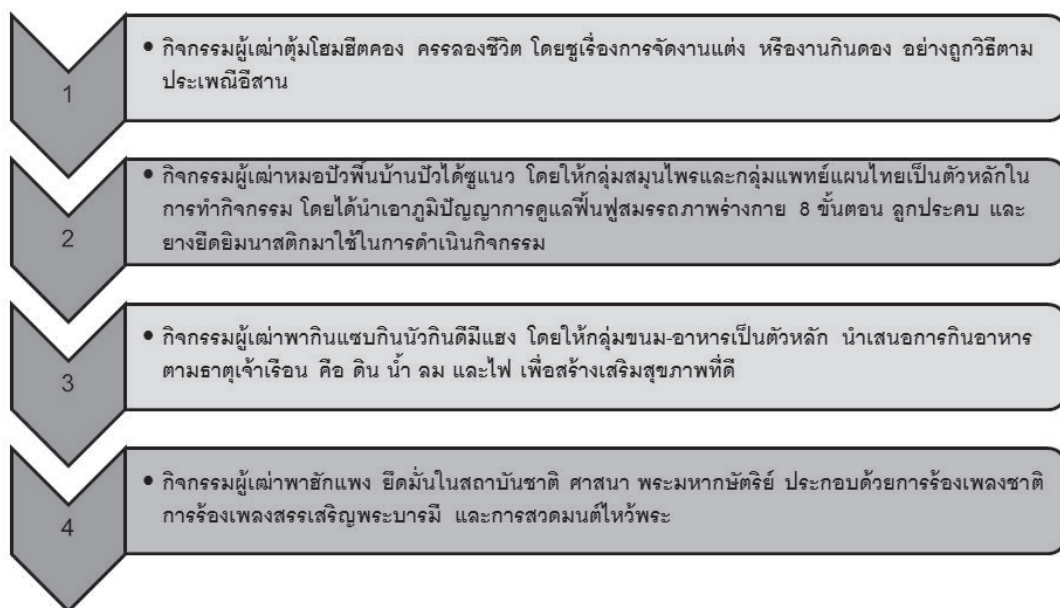
การทำงาน 5 แนวทาง กับ 4 กิจกรรมหลัก

สำหรับแนวทางการทำงานที่ใช้ประกอบด้วย 5 แนวทาง โดยได้กำหนดกิจกรรมซึ่งอยู่ภายใต้แนวทางการทำงานข้างต้นไว้ 4 กิจกรรม ดังนี้

แนวทางการทำงาน 5 แนวทาง

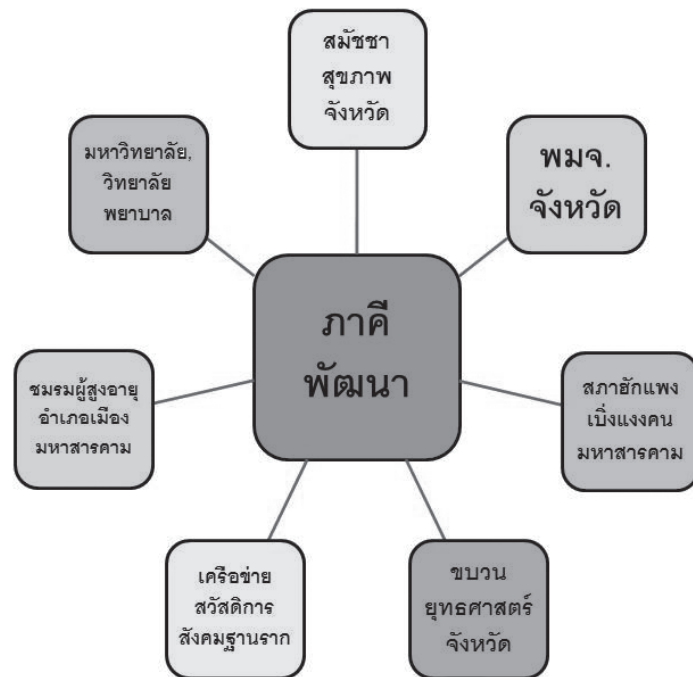

4 กิจกรรมหลัก

จากนั้นได้กำหนดโครงสร้างการทำงาน และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ เช่น กิจกรรมผู้เฒ่าหมอบ้านปัวได้ ชูแนว(หมอบ้านรักษาได้หลายโรค)ให้กลุ่มสมุนไพรและกลุ่มแพทย์แผนไทยเป็นตัวหลักในการทำกิจกรรม และกิจกรรมผู้เฒ่าพากินแซบกินนัวกินดีมีแฮง โดยให้กลุ่มขนม-อาหารเป็นตัวหลัก เป็นต้น และกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินโครงการกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยสมาชิกของกลุ่มภูมิปัญญาไทยทั้ง 10 กลุ่ม ใน 30 ชุมชนของตำบลตลาด จำนวนกลุ่มละ 10 คน รวม 100 คน รวมถึงระบุภาควิชาที่เคยดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ดังนี้

ในการดำเนินการข้างต้น ได้อาศัยบทบาทแกนนำสวัสดิการในการกระตุ้น และประสานการทำงานของสมาชิก เนื่องจากสมาชิกยังมีข้อจำกัดในเรื่องความเข้าใจต่อโครงการและประสบการณ์ในการทำงานพัฒนา อย่างไรก็ตาม เนื่องจากกลุ่มภูมิปัญญาไทยได้มีการดำเนินกิจกรรมมาก่อนแล้ว จึงทำให้สมาชิกเกิดความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันระดับหนึ่ง การร่วมกันทำโครงการนี้จึงไม่ต้องเสียเวลากับการหาสมาชิกและคนทำงาน

ข้อค้นพบ

ความท้าทายการส่งมอบงานจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่ที่มีจิตอาสา

ข้อค้นพบด้านการบริหาร พบว่า คนที่มีจิตอาสาจะเข้ามาเป็นคณะกรรมการ ส่วนคนที่เป็นสมาชิกมักจะมี ความต้องการเฉพาะเป็นผู้รับมากกว่าการเป็นผู้ให้ จึงพบเรื่องท้าทายว่าจะทำอย่างไรให้คนมีจิตอาสาเพิ่มมากขึ้น อย่งไรก็ดี คนที่มีจิตอาสาและเข้ามาเป็นคณะกรรมการบางคนยึดติดตำแหน่งมากเกินไป ไม่ยอมผลัดเปลี่ยน การทำงานให้คนอื่น จึงพบข้อท้าทายในการทำงานว่าจะทำอย่างไรให้เกิดความคิดเรื่องการส่งถ่ายภารกิจและ การยอมรับบทบาทของคณะกรรมการและสมาชิกรุ่นใหม่

นอกจากนี้การคิดริเริ่ม และการผลักดันการทำงานให้เป็นไปตามแผนกิจกรรมของโครงการส่วนใหญ่เกิดจาก บทบาทของแกนนำเป็นหลัก คณะกรรมการคนอื่นยังมีข้อจำกัดในการคิดริเริ่ม และดำเนินกิจกรรม จึงพบ ข้อท้าทายอีกอย่างคือ การผลักดันให้เกิดนักยุทธศาสตร์และนักประสานงานหน้าใหม่

การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เกิด “ศูนย์เรียนรู้ความเป็นเลิศ”

ผู้สูงอายุได้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากได้รับการสนับสนุนสถานที่จากวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม ในการใช้เป็นศูนย์เรียนรู้ เรียกว่า “ศูนย์การเรียนรู้ความเป็นเลิศ” โดยผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ที่ จัดขึ้นทุกวันศุกร์ของแต่ละสัปดาห์

ผู้สูงอายุได้รับการดูแลและมีทักษะในการช่วยเหลือตัวเองเบื้องต้นในกรณีฉุกเฉิน โดยบทบาทหลักเป็นของ กลุ่มสมุนไพร กลุ่มแพทย์แผนไทย และวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคามให้บริการการดูแลสุขภาพด้วยภูมิปัญญา การดูแลฟื้นฟูสุขภาพ 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การแช่น้ำธาราบำบัดมือและเท้า แช่น้ำในน้ำสมุนไพร 2) ใช้แผ่นไข่มะกูดใช้เท้าวางบนนั้น น้ำยาจากมะกูดช่วยฟื้นฟูข้อเท้า 3) ประคบใบพริบพริ้ง 4) ลูกประคบเล็ก มีผงบด หนาด เป้า ขมิ้น ไพร ประคบใบหน้า 5) ลูกประคบใหญ่ 6) ยานวด น้ำมันวดตามร่างกาย 7) แช่ร่างกายในน้ำ ต้ม เคลื่อนไหว น้ำท่วมบนอ่าง และ 8) ใช้เครื่องช่วยเดิน รวดเดิน มีศูนย์เรียนรู้และพื้นที่ให้บริการที่วัดธัญญา วาส รวมถึงการจัดอบรมที่ศูนย์เรียนรู้ความเป็นเลิศ

ผู้สูงอายุได้รับการยอมรับจากชุมชน เกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการของคนทั้งสามวัย ซึ่งมีการ จัดกิจกรรมเป็นประจำ เช่น การจัดกิจกรรมที่ศูนย์เรียนรู้ความเป็นเลิศในทุกวันศุกร์ มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมครั้งละ ประมาณ 60 คน เป็นทั้งเยาวชน วัยทำงาน นักศึกษา และผู้สูงอายุ นอกจากนี้ยังได้รับการยอมรับจากการเป็น ผู้เชี่ยวชาญและเผยแพร่เรื่องประเพณีแต่งงาน หรืองานกินดองที่ถูกต้องตามประเพณีอีสาน โดยคุณแม่อัมพวัลย์ พรหมขันย์ ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้รู้ในเรื่องนี้ การยอมรับจากการเป็นผู้เชี่ยวชาญและเผยแพร่เรื่องการดูแลสุขภาพ โดยกลุ่มสมุนไพรและกลุ่มแพทย์แผนไทย เรื่องการกินเพื่อสุขภาพ โดยกลุ่มขนม-อาหาร รวมถึงการ ได้รับการยอมรับจากการเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมเพื่อแสดงถึงความรัก ความสามัคคีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

แผนงานใช้สภาองค์กรชุมชนเป็นพื้นที่กลาง เพิ่มสวัสดิการผู้สูงอายุ

แผนงานในระยะสั้น

จัดกิจกรรมร่วมระหว่างผู้สูงอายุและเด็กและเยาวชน โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการ

แผนงานระยะยาว

ส่งเสริมให้กลุ่มสมาชิกทั้ง 10 กลุ่ม ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และแสดงผลงานตามประเด็นงานของกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างผลสะท้อนต่อชุมชนในแต่ละด้าน โดยให้กลุ่มบ้านมั่นคงและกลุ่มสามัคคีพัฒนาดำเนินงานด้านสังคม กลุ่มขนม-อาหารดำเนินงานด้านเศรษฐกิจ กลุ่มสมุนไพรและกลุ่มแพทย์แผนไทยดำเนินงาน กลุ่มกีฬานันทนาการ กลุ่มดนตรี ลีลาศ รำวง กลุ่มธรรมะผู้สูงอายุ และกลุ่มรักษาสภาพดำเนินงานด้านสุขภาพ ส่วนกลุ่มเกษตรยั่งยืนดำเนินงานด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

การผลักดันเพื่อให้เกิดจัดทำแผนพัฒนาเพื่อดูแลและส่งเสริมผู้สูงอายุที่เหมาะสม และมีส่วนร่วมจากภาคีพัฒนาที่เกี่ยวข้อง เพื่อการเตรียมรับมือกับสังคมผู้สูงอายุอย่างจริงจัง

แผนงานที่เชื่อมกับงานของ พอช.

มีแผนในการตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลตลาดให้สำเร็จ เพื่อใช้เป็นพื้นที่กลางของชุมชนในอนาคต

ส่วนงานด้านสวัสดิการและบ้านมั่นคง มีแผนในการเพิ่มสวัสดิการให้ผู้สูงอายุ และมีการปรับปรุงบ้านและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้านให้แก่ผู้สูงอายุ

ชื่อผู้ติดต่อประสานงาน : นายโชคชัย รัตนคำ

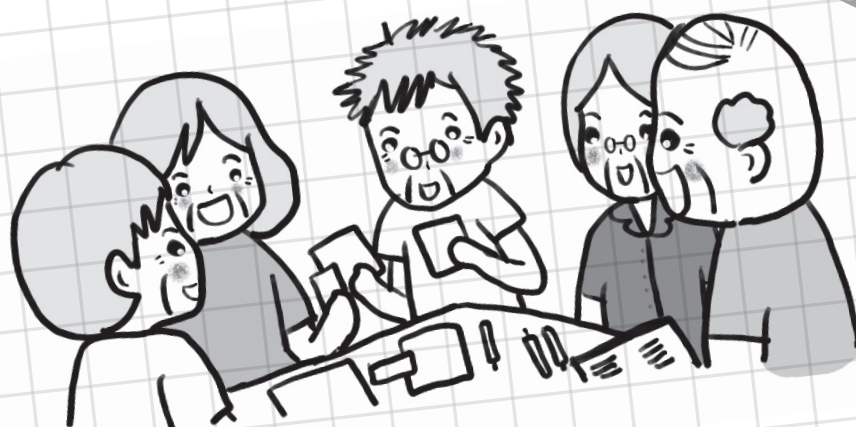

ที่อยู่ : 176 / 1 ถนนนาควิชัย ตำบลตลาด อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม
โทร. 086-105-2434

ข้อมูลอ้างอิง

1. นายโชคชัย รัตนคำ สัมภาษณ์, มิถุนายน 2560

พื้นที่กลาง สร้างความเข้มแข็ง ผู้สูงอายุ

เรียบเรียงโดย เรื่องฤทธิ์ โพธิ์พรม

“พื้นที่กลาง สร้างความเข้มแข็งผู้สูงอายุ”

ผลที่ปรากฏชัดในช่วงเริ่มต้นของการโครงการเตรียมความพร้อมสู่โรงเรียนผู้สูงอายุ ของตำบลกุตรัง อำเภอกุตรัง จังหวัดมหาสารคาม คือความรู้สึกรอบอุ่นใจ แสดงออกด้วยอารมณ์ร่าเริงบนความภาคภูมิใจของกลุ่มผู้สูงอายุในตำบล ที่ได้พบปะพูดคุยกันอย่างเป็นทางการถึงอนาคตของกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งพวกเขาจะเข้ามามีบทบาททั้งเป็นผู้เรียนและผู้สอนในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลกุตรัง ที่คาดว่าจะมีผู้เข้าร่วมโครงการเกือบ 400 คน โดยโรงเรียนผู้สูงอายุของตำบลกุตรัง เกิดขึ้นจากความเห็นชอบของที่ประชุมสภาผู้นำกุตรังร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลกุตรัง และองค์กรชุมชนในตำบลกุตรัง (กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลกุตรัง และสภาองค์กรชุมชนตำบลกุตรัง) ที่จะได้ประสานความร่วมมือกันเพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างของกลุ่มประชากรที่จะก้าวเข้าสู่วัยสูงอายุ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพ อีกทั้ง เพื่อเป็นการเพิ่มคุณค่าความสำคัญของบทบาทผู้สูงอายุ และช่วยลดปัญหาผู้สูงอายุถูกละเลยจากคนต่างวัยในครอบครัวที่ต้องออกไปทำงานนอกพื้นที่ตำบลนั่นเอง

ตำบลกุดรัง วัฒนธรรมผ้าไหมโดดเด่น ลายสร้อยดอกหมาก

ตำบลกุดรัง อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดรัง ประกอบด้วย 16 หมู่บ้าน มี 1,655 ครัวเรือน ประชากร จำนวน 6,844 คน มีผู้สูงอายุ (อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป) จำนวน 1,021 คน¹ หรือ 15 % ของจำนวนประชากรทั้งหมด ถือเป็นสังคมที่กำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society)²

ตำบลกุดรังได้ชื่อว่ามีกิจกรรมกลุ่มการทำงานเพื่อพัฒนาตำบลที่เข้มแข็ง โดยมีกลไกหลักคือ สภาผู้นำตำบลกุดรัง สถาบันนี้ประกอบด้วยผู้นำจากหน่วยงานราชการ ผู้นำท้องถิ่น และอบต. เป็นพื้นที่กลางในการปรึกษาหารือถึงปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของตำบล เพื่อเสนอให้ อบต. กุดรังดำเนินการแก้ไข โดยมีข้อตกลงร่วมกันว่าเมื่อสภาผู้นำกุดรังเสนอประเด็นและแนวทางแก้ไขปัญหา อบต. ต้องนำไปปฏิบัติ นอกจากนี้ได้เกิดการก่อตั้งสภาองค์กรชุมชนกุดรังขึ้น โดยสถาบันนี้เป็นตัวแทนภาคประชาชนเข้าไปมีบทบาทร่วมในสภาผู้นำตำบลกุดรัง

วัฒนธรรมที่โดดเด่นของตำบลกุดรังคือวัฒนธรรมผ้าไหม โดยมีลายเฉพาะของพื้นที่คือ ลายสร้อยดอกหมาก ซึ่งผู้สูงอายุหลายคนมีความรู้ความชำนาญและมีศักยภาพในการเผยแพร่ความรู้ในเรื่องนี้ จึงทำให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ในการทอผ้าไหมจากรุ่นสู่รุ่นโดยมีผู้ประสาทวิชาหลักคือผู้สูงอายุ

อย่างไรก็ดี ตำบลกุดรังประสบกับปัญหาทางสังคมหลายอย่างเช่นเดียวกับชุมชนอื่น ๆ เช่น ปัญหาความยากจน และปัญหาค่าใช้จ่ายในครัวเรือนที่เพิ่มมากขึ้น โดยแนวทางการแก้ไขปัญหาที่สภาผู้นำตำบลกุดรังได้ให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้สูงอายุให้เป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหา เช่น ให้ผู้สูงอายุทำน้ายาล้างจานเพื่อลดรายจ่ายร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับผู้สูงอายุที่ถูกกล่เล่การพัฒนาศักยภาพทั้ง ๆ ที่พวกเขาสามารถช่วยเหลือครอบครัวและชุมชนได้หากได้รับการส่งเสริมดังที่กล่าวข้างต้น

สภาผู้นำ สร้างพื้นที่กลางพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ

จากการประชุมสภาผู้นำตำบลกุดรัง ได้ตระหนักถึงสถานการณ์ของตำบลที่กำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และเชื่อว่าผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือครอบครัวและชุมชนได้ จึงมีแนวทางในการดำเนินการคือ สร้างพื้นที่กลางสำหรับการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุในตำบล โดยใช้รูปแบบของโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยประสานให้กองสวัสดิการชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบโครงการฯ เป็นกลไกขอรับงบประมาณสนับสนุน และตั้งคณะทำงานร่วมโดยมีองค์ประกอบ ของเจ้าหน้าที่อบต. และตัวแทนของคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยมีคนทำงานหลัก 6 คน

¹เอกสารข้อมูลประชากรขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดรัง อ้างอิงจากข้อมูลสำนักทะเบียนราษฎร อำเภอกุดรัง

จังหวัดมหาสารคาม วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2559

²ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ คือสังคมที่มีจำนวนผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของจำนวนประชากรทั้งหมด

<http://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sec/Lom12/05-01.html>

การดำเนินโครงการมีจัดการกิจกรรมทั้งการสร้างความรู้เรื่องโรงเรียนผู้สูงอายุ แบ่งบทบาทการทำงานเป็นฝ่ายนักเรียนผู้สูงอายุ ฝ่ายงานบริหารโรงเรียน และฝ่ายพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน มีผู้สูงอายุจากทั้ง 16 หมู่บ้านเข้าร่วมจำนวน 400 คน รวมทั้งมีภาคีร่วม คือ โรงเรียน วัด รพ.สต. และอบต. ได้หลักสูตรการเรียนรู้ 6 เรื่องคือ 1) การฝึกทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) การเรียนรู้เรื่องการดูแลสุขภาพ 3) การเรียนรู้เรื่องสิทธิและกฎหมายผู้สูงอายุ 4) การรับมือกับสังคมผู้สูงอายุ 5) การเรียนรู้และการสร้างรายได้ สร้างอาชีพ และ 6) การสืบทอดภูมิปัญญา

โรงเรียนผู้สูงอายุ เกิดจากอาสาสมัคร สร้างความอบอุ่นภาคภูมิใจแก่ผู้สูงอายุ

ด้านการบริหาร การดำเนินโครงการนี้ ส่วนใหญ่เกิดจากความสมัครใจของบุคคลที่มีจิตอาสา ร่วมทำกิจกรรมดังกล่าว โดยการสนับสนุนของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลกุดรัง ซึ่งเป็นผู้นำคนสำคัญในการออกแบบโครงสร้างการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งพยายามศึกษาข้อมูลของจากภาคีเครือข่ายต่าง ๆ

ด้านผลงาน ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ ร่าเริงและภาคภูมิใจในตนเอง เนื่องจากมีพื้นที่พบปะพูดคุยกันที่ชัดเจน มีสถานที่รองรับการนั่งพักผ่อน ทำให้ตระหนักถึงความสำคัญของตนเองว่าสามารถมีส่วนช่วยเหลือครอบครัวและชุมชน รวมถึงบทบาทในการรับมือการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของตำบลกุดรัง โดยทิศทางดังกล่าวที่ถูกกำหนดไว้เบื้องต้น คือ หลักสูตรการเรียนรู้โรงเรียนผู้สูงอายุทั้ง 6 เรื่อง ดังกล่าว

จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร พัฒนาระดับโรงเรียนผู้สูงอายุตามเกณฑ์มาตรฐาน

การดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุควรเป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นองค์กรที่เป็นที่รู้จักมากกว่าให้บุคคลดำเนินการ ด้วยจะส่งผลดีและเป็นที่ยอมรับรวมทั้งการขอสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่องในอนาคต

แผนงานในระยะสั้น คือ จัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่วางไว้ ซึ่งที่ผ่านมาได้เริ่มดำเนินการแล้ว เช่น การให้นักเรียนผู้สูงอายุเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การสำรวจการใช้น้ำยาล้างจานของครัวเรือนในตำบล ผลการสำรวจพบว่าแต่ละครัวเรือนใช้น้ำยาล้างจานเดือนละประมาณ 100-200 บาท จากนั้นนำมาสู่การผลิตน้ำยาล้างจานจำหน่าย เป็นการสร้างรายได้ให้แก่แก่นักเรียนผู้สูงอายุและเป็นการลดรายจ่ายให้ครัวเรือนในตำบลอีกด้วย (ตามหลักสูตรเรื่องการเรียนรู้และการสร้างรายได้ สร้างอาชีพ)

แผนงานระยะยาว คือ พัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุให้ได้รับมาตรฐานการเรียนการสอน และกลายเป็นสถาบันการศึกษาที่ได้รับการยอมรับในการเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของผู้สูงอายุ และเป็นผู้ดำเนินการรับมือกับการเป็นสังคมผู้สูงอายุของตำบลกุดรัง

รูปภาพกิจกรรม

1) กิจกรรมทำความเข้าใจโรงเรียนผู้สูงอายุ

2) กิจกรรมการเรียนรู้

3) นักเรียนผู้สูงอายุและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

4) กิจกรรมดูแลสุขภาพ

5) กิจกรรมดูแลกันรองรับสังคมผู้สูงอายุ

ชื่อผู้ติดต่อประสานงาน : นายปองประชา นนทะน้า

ที่อยู่ : 14 หมู่ 4 ตำบลกุดรัง อำเภอกุดรัง จ.มหาสารคาม 44130

โทร. 061-139-3772

ข้อมูลอ้างอิง

1. นายประวัตี กองเมืองปัก สัมภาษณ์, มิถุนายน 2560

เครือข่ายจังหวัด ร้อยรัด ภูมิปัญญา คนบุรีรัมย์

เรียบเรียงโดย ประมวล มาลัย

“เครือข่ายจังหวัด ร้อยรัดภูมิปัญญา คนบุรีรัมย์”

เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สอดคล้องกับสถานะของกลุ่มวัยประชากรที่มีความเปลี่ยนแปลง เครือข่ายความร่วมมือ 4 จังหวัดภาคอีสาน เขต 9 (นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์) ภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพเขตนครชัยบุรินทร์ จึงวางแผนพัฒนาปี 2559-2561 ร่วมกัน โดยเน้นให้เกิดกลไกขับเคลื่อนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในแบบเครือข่ายระดับตำบล จังหวัดบุรีรัมย์จึงเริ่มต้นขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้วยการสร้างต้นแบบการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่นำร่อง 3 พื้นที่ (ตำบลเขาคอก ต.เขาคอก ต.โคกสะอาด ต.หนองขमार) มีการจัดกิจกรรมให้สามารถเชื่อมโยงกันทั้งด้านเนื้อหาและภาคปฏิบัติ รวมถึงการประสานข้อมูลผู้สูงอายุร่วมกันของทั้ง 3 ตำบลนำร่อง ซึ่งในระยะแรกมุ่งถ่ายทอดภูมิปัญญาจากเครือข่ายปราชญ์ด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่ เช่น การพูดผญาของชาวอีสาน การทำเกษตรอินทรีย์ ฯลฯ อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของเครือข่ายผู้สูงอายุจังหวัดบุรีรัมย์ในระยะต่อไป อยู่ที่การค้นหาวិธีการพัฒนากิจกรรมให้สอดคล้องความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุตามแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นั่นหมายถึง การแปลงต้นทุนภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ในตัวผู้สูงอายุตามบริบทพื้นที่ทั้ง 3 ตำบล นำมาสู่การสร้างรายได้และสามารถประกอบอาชีพตามศักยภาพได้

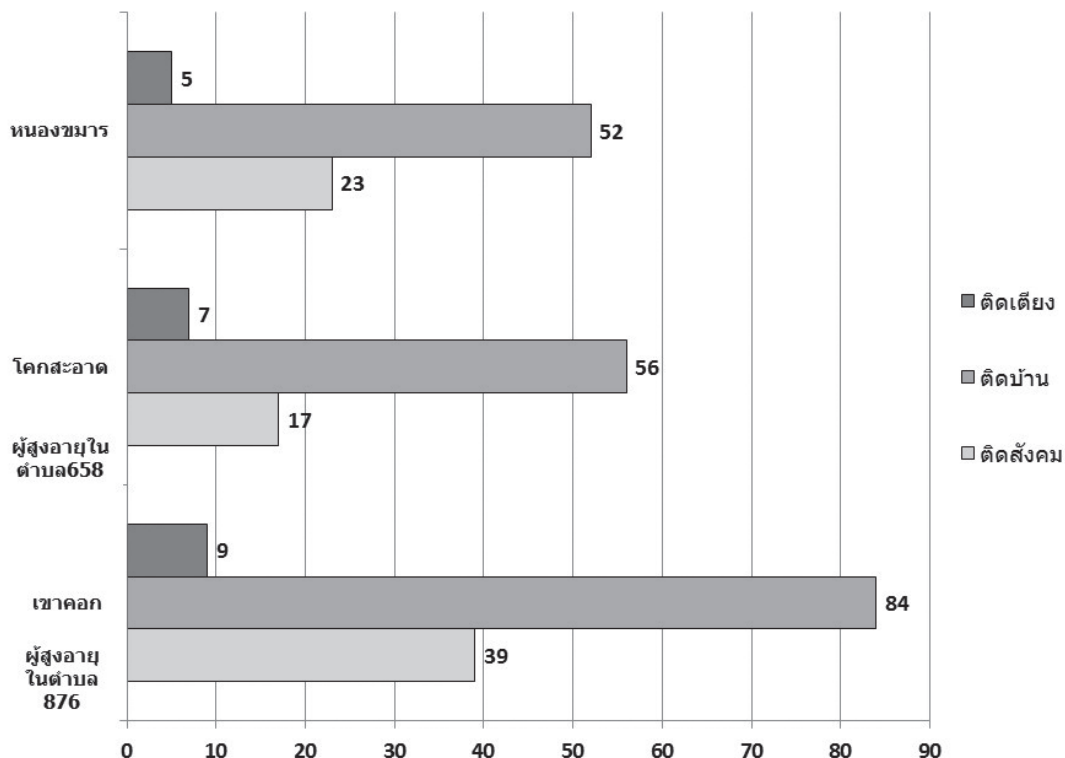

เมืองแปะ ความหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ ผสมผสานวัฒนธรรมของชุมชน

จังหวัดบุรีรัมย์เป็นอีกจังหวัดหนึ่งตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีเขตพื้นที่การปกครอง 23 อำเภอ 208 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (ตำบล) จำนวนประชากรรวม 1.579 ล้านคน (ข้อมูลจากสำนักงานสถิติจังหวัดบุรีรัมย์) ในจำนวนประชากรนี้มีกลุ่มผู้สูงอายุมากถึง 151,037 คน คิดเป็นร้อยละ 9.57 ของจำนวนประชากร

จังหวัดบุรีรัมย์ เดิมเรียกว่า **เมืองแปะ** จังหวัดบุรีรัมย์มีความหลากหลายจากรวมกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร กลุ่มชาติพันธุ์ไทยญาย กลุ่มชาติพันธุ์ไทยไทยแดง ไทยดา หรือไทยโคราช ปะปนกันอยู่ในทุกพื้นที่ ดังนั้นจึงมีความหลากหลายด้านวัฒนธรรม ประเพณีความเชื่อ แต่อย่างไรก็ตามประชาชนทุกกลุ่มอยู่ร่วมกันแบบกลมกลืนผสมผสานในวัฒนธรรมของชุมชนได้อย่างลงตัว ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

จากการสำรวจข้อมูล มีจำนวนผู้สูงอายุรายตำบล คือ 1) ตำบลเขาคอก อ.ประโคนชัย 876 คน 2) ตำบลเขาโคกสะอาด อ.ลำปลายมาศ 658 3) ตำบลหนองขमार อ.คูเมือง 596 แบ่งเป็นกลุ่มติดสังคม กลุ่มติดบ้าน กลุ่มติดเตียง ดังนี้

ข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์นางประมวล มาลัย ผู้ประสานงานโครงการตำบลเขาคอก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ “ผู้สูงอายุติดสังคมอายุ 70 ปีขึ้นไป สามารถไปช่วยงานสังคมได้ค่อนข้างมาก เช่น

เป็นวิทยากร ผู้นำศาสนา พิธีกรรมต่าง ๆ พาลูกหลาน ทำดอกไม้ ทำความสะอาดวัด เมื่อมีงานบุญที่วัด สำหรับผู้สูงอายุกลุ่มติดเตียง ส่วนใหญ่คนที่ดูแลยังเป็นบุคคลในครอบครัว มีเพียง 1 ราย ที่ต้องจ้างญาติพี่น้องมาคอยดูแลกัน”

กิจกรรมผู้สูงอายุจังหวัดบุรีรัมย์ นำร่อง 3 พื้นที่ (ต.เขาคอก ต.โคกสะอาด ต.หนองขمار)

จากภาวะยากลำบากของผู้สูงวัยดังกล่าว ก่อให้เกิดปัญหาที่สูงขึ้นและมีความต้องการการดูแลระยะยาวจากสังคมที่มีความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุในรูปแบบชมรมผู้สูงอายุ การอบรมให้ความรู้การเปลี่ยนแปลงและการเตรียมความพร้อมให้ประชากรทั้งในด้านการเงินการส่งเสริมสุขภาพกาย สุขภาพจิต สภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยการใช้ชีวิตในวัยผู้สูงอายุและหลังเกษียณอายุ การถ่ายทอดภูมิปัญญาและการฝึกอาชีพเพื่อสร้างรายได้การจำหน่ายผลิตภัณฑ์รวมทั้งเพื่อเป็นศูนย์ส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานของอาสาสมัครจิตอาสาเพื่อให้ทุกภาคส่วนของสังคมร่วมดำเนินการรับรองการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ

โครงการส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุจังหวัดบุรีรัมย์มีแนวทางการส่งเสริมกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่นำร่องจำนวน 3 พื้นที่ดำเนินโครงการ ที่ได้แก่ 1) ตำบลเขาคอก อำเภอประโคนชัย 3) ตำบลโคกสะอาด อำเภอลำปลายมาศ 3) ตำบลหนองขمار อำเภอคูเมือง ให้มีการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเครือข่ายผู้สูงอายุในระดับตำบลภายใต้วิสัยทัศน์ของชุมชนท้องถิ่น และเชื่อมโยงกันในระดับอำเภอ / จังหวัดต่อไป

นโยบายส่งเสริมสุขภาพจังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกเป็นกลุ่มเป้าหมาย 9 ด้าน

การดำเนินงานภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพเขตนครชัยบุรีรินทร์ (นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์) เขต 9 มีการดำเนินงานด้านการพัฒนาสุขภาพ ภายใต้กองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข ที่มีแนวนโยบายการส่งเสริมสุขภาพชุมชน และเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สอดคล้องกับสภาพสภาวะทางกลุ่มวัยหรือกลุ่มประชาชนจึงมีการจำแนกกลุ่มเป้าหมายออกเป็นกลุ่มเป้าหมาย 9 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผู้สูงอายุ 2) ด้านผู้พิการ 3) ด้านสตรี 4) ด้านเด็กและเยาวชน 5) ด้านแรงงานนอกระบบ 6) ด้านเกษตรกร 7) ด้านผู้ติดเชื้อเอดส์และผู้ป่วยเรื้อรัง 8) ด้านชนกลุ่มน้อยและชุมชนชายขอบ 9) ด้านชุมชนแออัดและชุมชนเมือง รวมถึงการส่งเสริมให้เกิดกลไกขับเคลื่อนในทุกระดับ ได้แก่

1. ระดับพื้นที่ตำบลต่างมีการส่งเสริมให้เกิดการจัดตั้งศูนย์ประสานงานระบบหลักประกันสุขภาพ

ในปัจจุบันจังหวัดจัดตั้งไปแล้ว 18 พื้นที่

2. ระดับจังหวัดส่งเสริมให้มีกลไกขับเคลื่อนเรียกคณะทำงานเครือข่าย 9 ด้าน
3. ส่งเสริมให้เกิดกลไกระดับเขต / ระดับชาติ

มีการพัฒนาให้เกิดการขับเคลื่อนการส่งเสริมด้านระบบหลักประกันสุขภาพอย่างต่อเนื่องจนเป็นเครือข่าย 9 ด้านทั้งในระดับประเทศ / ระดับเขต / ระดับจังหวัด และระดับตำบล

เครือข่าย 9 ด้านภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพจังหวัดบุรีรัมย์ได้ประชุมปรึกษาหารือเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพและปัญหาของจังหวัดบุรีรัมย์จึงมีแผนพัฒนาในปี 2559 – 2561 โดยการให้น้ำหนัก หรือจุดเน้นในการพัฒนาไปที่ 2 ด้านคือ 1) ด้านผู้สูงอายุ 2) ด้านเกษตร

เครือข่าย 9 ด้านภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพจังหวัดบุรีรัมย์มีข้อคิดเห็นที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติดังกล่าวเป็นอย่างดี อาทิเช่น

- 1) การส่งเสริมการสร้างรายได้และการมีงานทำในผู้สูงอายุโดยกำหนดประเภทงานและอัตราค่าจ้างที่เหมาะสมควบคู่กับการเพิ่มพูนความรู้ทักษะทางด้านวิชาการและการใช้สื่อการเรียนรู้สมัยใหม่ให้เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุเพื่อประกอบอาชีพและพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง
- 2) การส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำความรู้และประสบการณ์ของผู้สูงอายุที่เป็นคลังสมองของชาติทั้งภาครัฐและเอกชน ราษฎรชาวบ้านผู้มีความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
- 3) การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งตนเองโดยการปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและความจำเป็นทางกายภาพให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในรูปแบบที่หลากหลายทั้งในด้านการจัดบริการสุขภาพและสวัสดิการสังคมอย่างบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่องรวมทั้งพัฒนาชุมชนที่มีศักยภาพและความพร้อมให้เป็นต้นแบบของการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุเพื่อขยายผลไปสู่ชุมชนอื่น

กลุ่มผู้สูงอายุถือว่าเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนของผู้ประสบภาวะยากลำบากสูงกว่าวัยอื่นทั้งหมด ด้วยเหตุผลหลายประการ ดังนี้

- 1) ความยากลำบากเป็นปัจจัยแรกที่น่ามาสู่ภาวะดังกล่าวเนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงาน
- 2) ไม่มีหลักประกันทั้งในรูปแบบบำนาญเงินออม
- 3) ขาดโอกาสที่จะทำงานภาคแรงงานในระบบเนื่องจากมีการศึกษาน้อยการขาดความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่
- 4) การมีจำนวนบุตรที่ลดลงทำให้ผู้ให้การเกื้อหนุนด้านการเงินแก่ผู้สูงอายุลดลงตามไปด้วย
- 5) การลดลงของศักยภาพการเกื้อหนุนของครอบครัวและประชากรวัยแรงงานประกอบกับความเสื่อมสภาพร่างกายตามวัยและโรคภัยที่มากขึ้น

การประสานเชื่อมโยง เกิดเป็นกิจกรรม 3 ตำบล

การส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุนำร่องจำนวน 3 พื้นที่ มีการประชุมหารือคณะทำงานเครือข่าย 9 ด้าน โดยเน้นในการให้เกิดการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย การถ่ายทอดภูมิปัญญาในแต่ละด้านตามบริบทของแต่ละพื้นที่ และการจัดทำฐานข้อมูลตามศักยภาพของผู้สูงอายุในระดับพื้นที่ตำบล / จังหวัด

จากนั้นได้ประสานแกนนำแต่ละพื้นที่เพื่อกำหนดเนื้อหาในการถ่ายทอดภูมิปัญญาและการประสานข้อมูลผู้สูงอายุ ซึ่งมีการดำเนินงานดังนี้

ตำบลเขาคอกได้เชื่อมประสานกับคณะกรรมการศูนย์พัฒนาครอบครัวตำบลเขาคอกและบูรณาการงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมถ่ายทอดประวัติศาสตร์ชุมชน / ฮีตสิบสองคองสิบสี่สู่ลูกหลานในชุมชน

อีตสิบสองคลองสิบสี่ คือการดำเนินชีวิตของคนเราภายใต้กฎกติกาของสังคม ผู้สูงอายุจะเล่านิทานอิงคำสอนให้ลูกหลานได้ตระหนักรู้ เป็นนิทานคติสอนใจ เช่น 1) การครองตนของเด็กหญิงวัยรุ่น ป้องกันปัญหาคุณแม่วัยใส ท้องก่อนวัยอันควร 2) การปฏิบัติตนของลูกเขย ลูกสะใภ้ ต้องเคารพพ่อแม่ แม่ยาย ซึ่งจะสอนภายหลังจากการสู่ขวัญพิธีแต่งงาน ผู้เฒ่าผู้แก่ ฝ่ายหญิงฝ่ายชาย จะอบรมลูกหลานว่าควรปฏิบัติตัวอย่างไร จัดกิจกรรมเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2560 ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลเขาคอก อำเภอประโคนชัย

ตำบลโคกสะอาด ศูนย์เครือข่ายปราชญ์ด้านการเกษตร ทำเกษตรอินทรีย์ ได้ทำกิจกรรมถ่ายทอดภูมิปัญญาไปสู่เด็กเยาวชน การเพาะพันธุ์ไม้พื้นถิ่น (ต้นยางนา) ขยายพันธุ์แบบไหนอย่างไร วิธีการนำไปปลูก ๆ ในพื้นที่ลักษณะไหน การทำจุลินทรีย์หน่อกล้วย ประโยชน์ในการป้องกันโรคเชื้อราในราก ช่วยบำรุงดินให้มีจุลินทรีย์เป็นธาตุอาหารของพืช การทำฮอร์โมนไข่ จะไปช่วยกระตุ้น เรื่องการออกดอก ให้ได้ผลผลิต รสชาติดี ถั่วจะหวานกรอบ เป็นต้น จัดกิจกรรมเมื่อวันที่ 26 เมษายน 2560 ณ ศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์บ้านสวนพัฒนา หมู่ 13 ตำบลโคกสะอาด อำเภอลำปลายมาศ

ตำบลหนองขมารถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านการเล่านิทานสอนลูกหลาน ผนวกกับการพูดผญา มีผู้เฒ่า 2 ผู้เฒ่าอายุ 90 ปี ไปเล่านิทานนั่งบนรถเข็นให้เด็กฟัง เด็กชอบ เขาเล่าเป็นภาษาบ้าน ตลก หัวเราะสนุกสนาน จัดกิจกรรมเมื่อวันที่ 29 เมษายน 2560 ที่ศาลาวัดบ้านโคกสะอาด ตำบลหนองขมาร อำเภอคูเมือง

นอกจากจากนี้ยังมีการจัดทำข้อมูลภูมิปัญญาชุมชนท้องถิ่น ข้อมูลผู้สูงอายุที่มีศักยภาพในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ดังนี้

ศักยภาพภูมิปัญญาชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มผู้สูงอายุ

การบริหารจัดการ โครงสร้าง วิธีการทำงาน

การบริหารโครงการ การใช้จ่ายงบประมาณดำเนินการตามหลักเกณฑ์ของแหล่งทุน จัดเก็บเอกสารประกอบค่าใช้จ่ายตามระเบียบ ด้วยเป็นการทำงานเชื่อมโยงกับระดับจังหวัด 4 คือ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ (เขต 9) จึงมีการแต่งตั้งกรรมการเขตนครชัยบุรินทร์ ซึ่งมีองค์ประกอบ ด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ รองผู้ว่าราชการจังหวัด ตัวแทนท้องถิ่น(อบต.)จังหวัด 4 คน ตัวแทนโรงพยาบาลศูนย์ 1 คน ตัวแทนสาธารณสุข 4 จังหวัด ตัวแทนสื่อมวลชน ตัวแทน อสม.เขตละ 2 คน ตัวแทนภาคประชาชน 4 จังหวัด และกองเลขา สปสช.เขต เป็นต้น

วิธีการทำงาน แบ่งเป็นขั้นตอน ดังนี้ 1) ประชุมปรึกษาหารือคณะทำงาน 2) กำหนดเป้าหมายโครงการ 3) ออกแบบวิธีการทำงานแต่ละพื้นที่ 4) มอบหมายประสาน 3 พื้นที่ ต.เขาคอก ต.โคกสะอาด ต.หนองขमार 5) คัดเลือกวิทยากร 6) กำหนดเป้าหมาย 7) รวบรวมข้อมูลต้องประสานกับท้องถิ่น / รพสต. 8) กำหนดเป็นการพัฒนาในระยะต่อไป

การดำเนินโครงการส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุจังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อมีการประชุมร่วมกันคณะทำงานจะปรึกษาหารือกันหลายเรื่องไม่ใช่เพียงแค่เรื่องกิจกรรมผู้สูงอายุ มีการหารือและดำเนินการเรื่องการขอรับงบประมาณสนับสนุนจากแหล่งทุนต่าง ๆ ไปพร้อมกัน เช่น 1) ตำบลหนองขमार การของบประมาณสนับสนุนจาก สปสช. ตำบล เพื่อจัดทำกิจกรรมพัฒนาศักยภาพในพื้นที่ 2) ตำบลเขาคอก ของบประมาณดำเนินโครงการกำจัดขยะ โครงการเฝ้าระวังสารเคมีตกค้างในเลือด หรือของบประมาณจากศูนย์พัฒนาครอบครัว ทำเรื่องครอบครัวนำร่อง ชวนเด็กและผู้ปกครองอบรมพร้อมกัน 3) ตำบลโคกสะอาด ตำบลหนองขमार ตำบลเขาคอก เชื่อมโยงเครือข่ายดเหล่า สสส. ทำเรื่องจิตอาสา รมรณรงค์เหล่าจังหวัดบุรีรัมย์ พัฒนาศักยภาพเป็นนักรณรงค์อย่างมืออาชีพ

คิดใหม่ให้ต่าง เสริมสร้างการป้องกันโรค ไม่ต้องจ่ายสวัสดิการ

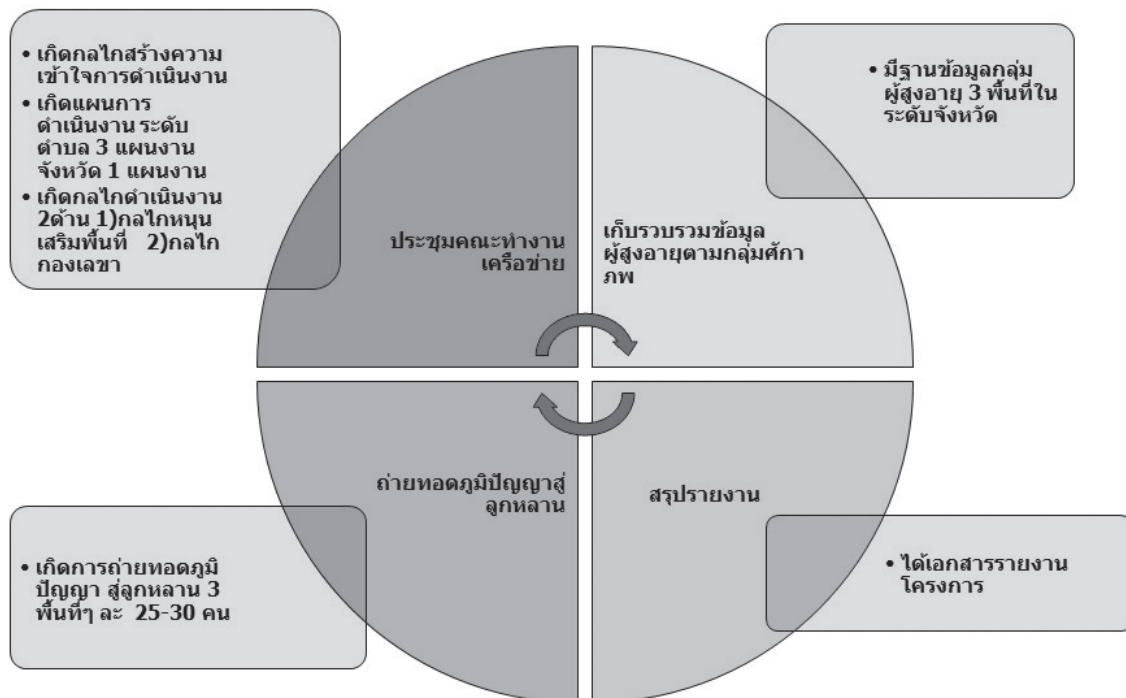
การดำเนินโครงการมีข้อติดขัด ด้วยระยะเวลาดำเนินโครงการค่อนข้างน้อย จุดเด่นของพื้นที่ คือ กลุ่มเยาวชน / ผู้นำมีความโดดเด่น มีกลไกการทำงานอย่างต่อเนื่อง คณะทำงานโครงการมีความเข้าใจในงาน ตัวแทนระดับหมู่บ้านที่มาเป็นคณะกรรมการร่วมของตำบล มาจากตัวแทนของกองทุนสวัสดิการชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของพอช. ตัวแทนเหล่านี้ มีจิตอาสา รู้และเข้าใจสถานการณ์ของชุมชนเป็นอย่างดี แนวคิดจากการทำงานสวัสดิการชุมชน นอกเหนือจากประเพณีการจัดสวัสดิการ เกิด แก่ เจ็บ ตาย หากคิดมุกกลับว่า

“ทำอย่างไรจะไม่มีคนไม่เจ็บ จะได้ไม่ต้องจ่ายสวัสดิการ” ทำให้เห็นวิธีการใหม่ ๆ นำสู่การต่อยอดขอรับงบประมาณเพื่อสร้างเสริมการป้องกันโรคจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) สำหรับการเชื่อมโยงงานกองทุนสวัสดิการกับเครือข่ายงดเหล้า คือ เมื่อสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนเสียชีวิต หากจัดงานศพปลอดเหล้า สามารถรับเงินช่วยเหลือจากเครือข่ายงดเหล้า ภายใต้การสนับสนุนของสสส. ได้รายละเอียด 1,000 บาท เป็นต้น

ผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินโครงการฯ ไปกระตุ้นรูปแบบวิธีการทำงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง เช่น การของบประมาณจาก สปสช. เดิมทาง รพสต.จะเป็นผู้เขียนของบประมาณดำเนินการ ไม่ใช่ชาวบ้าน ภายหลังมีการกระตุ้น / ส่งเสริมให้กลุ่มเยาวชน กลุ่มอสม.ในหมู่บ้านตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป รวมตัวกันแล้วไปให้เขียนขอรับงบประมาณ ถือเป็นการพัฒนาศักยภาพคนในชุมชน และยังเป็นการสร้างความสุข สังเกตได้จากรอยยิ้ม การพูดจาที่ได้อยู่ใกล้ชิดกับลูกหลาน เด็ก ๆ ก็มีความสุข ต.เขาคอก ผู้สูงอายุเล่าประวัติศาสตร์ชุมชน ซึ่งไม่มีเรื่องเล่าเหล่านี้ในโรงเรียน รวมคน 3 วัย ผู้สูงอายุ คนทำงาน เด็กและเยาวชน สดท้ายสร้างภาคภูมิใจให้แก่ผู้สูงอายุ ให้มาช่วยงานสังคมด้านอื่น ๆ เป้าหมายจริง ๆ ของโครงการ คือ การคิดเชื่อมโยงกันดำเนินการหลายเรื่องไปพร้อมกัน

แผนงานในอนาคต เข้าสู่สังคมผู้สูงวัย ปรับทัศนคติมองประโยชน์ส่วนรวม

อนาคตไม่ได้มองแค่กองทุนใดกองทุนหนึ่ง มองเรื่องนโยบายระดับประเทศต้องให้ความสำคัญเรื่องการเตรียมความพร้อมสู่สังคมผู้สูงวัย หากสามารถปรับทัศนคติมองประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ และบูรณาการทำงานของแต่ละหน่วยงาน จะทำให้ประหยัดเวลาและงบประมาณได้

ชื่อผู้ติดต่อประสานงาน : นางประมวล มาลัย

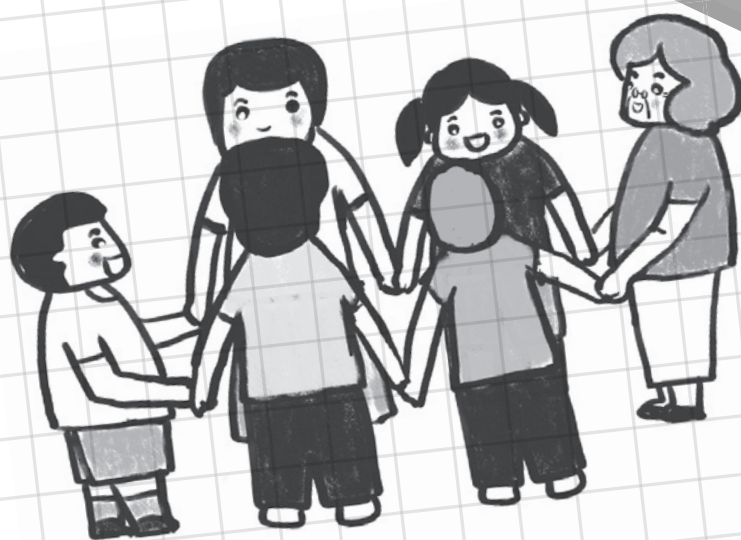
ที่อยู่ : 191 หมู่ที่ 2 ตำบลเขาคอก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ 31140

โทร. 081-9774209 e-mail : pramuan961@gmail.com

ข้อมูลอ้างอิง

1. เอกสารโครงการส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุจังหวัดบุรีรัมย์ โดยคณะทำงานเครือข่าย 9 ด้านภายใต้ระบบหลักสุขภาพจังหวัดบุรีรัมย์
2. นางประมวล มาลัย, สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2560

เสริมพลังผู้สูงอายุ สานพลังชุมชน
ตำบลเขาคราม

เรียบเรียงโดย ฟาริดา ยะธีร์

“เสริมพลังผู้สูงอายุ สานพลังชุมชน ตำบลเขาคราม”

รูปธรรมหนึ่งที่แสดงออกให้เห็นว่าคนในชุมชนตำบลเขาคราม อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ให้ความสำคัญกับประชากรกลุ่มวัยผู้สูงอายุ ก็คือ การที่คนในตำบลร่วมกันบริจาคเงินสร้างบ้านพักผู้สูงอายุในมัสยิด พร้อมกับได้ตั้งศูนย์ประสานงานชมรมผู้สูงอายุตำบลเขาครามขึ้น และด้วยความมุ่งมั่นของคนในตำบลที่ต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาครามและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกับองค์กรชุมชนที่มีอยู่ในตำบล ออกแบบกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเพื่อให้ได้รับบริการที่มีคุณภาพ พร้อมกับพัฒนาให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุด้วยตนเอง เพื่อเป็นการลดปัญหาด้านสุขภาพและเพิ่มการยอมรับในคุณค่าของผู้สูงอายุในฐานะเป็นแหล่งความรู้และภูมิปัญญาของท้องถิ่น ภาพรวมการดำเนินงานหลักในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตำบลเขาคราม อยู่ภายใต้กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคราม และสภาองค์กรชุมชนตำบลเขาคราม โดยได้จัดทำเป็นแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุครอบคลุมทุกมิติทั้งการส่งเสริมสุขภาพ การส่งเสริมอาชีพที่ครบวงจร การพัฒนาที่อยู่อาศัย การปรับปรุงสถานที่สภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุดำรงชีวิตในครอบครัวและชุมชนได้อย่างมีคุณภาพ มีศักดิ์ศรี เป็นการเสริมสร้างพลังผู้สูงอายุ สานพลังชุมชน ซึ่งคนในตำบลเขาครามเชื่อว่าจะส่งผลถึงการเป็นชุมชนที่เข้มแข็งได้ต่อไป

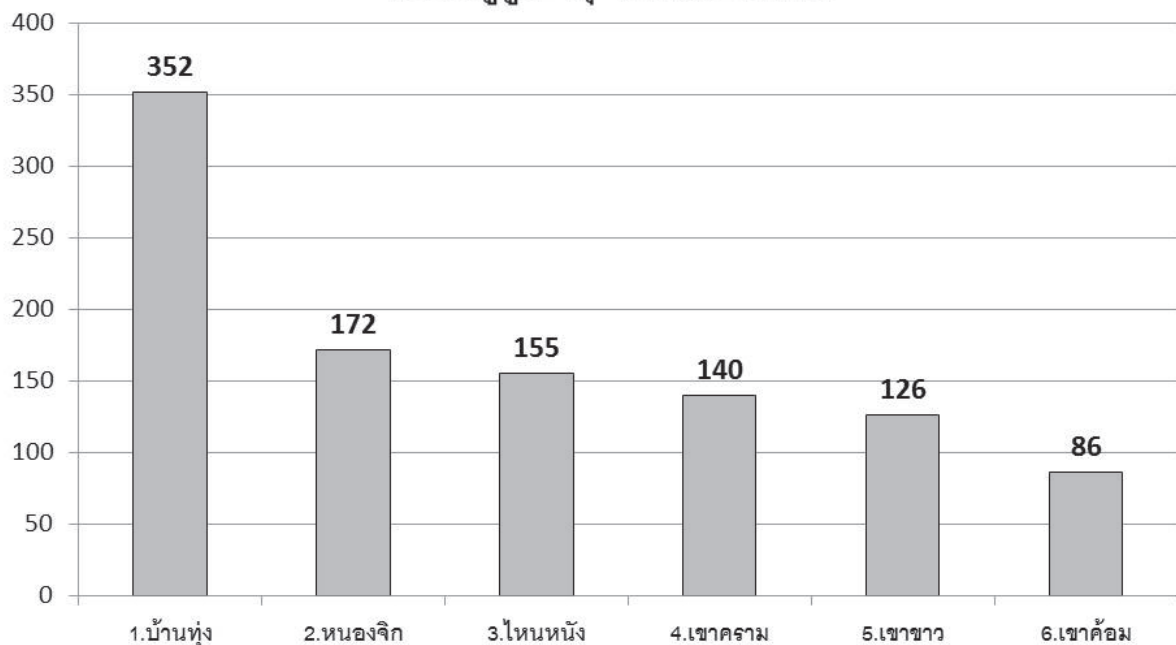

ตำบลเขาครามตั้งชื่อตำบลตามชื่อบ้านของกำนันคนแรก บ้านเขาคราม (เขาไม้แก้ว) เดิมตำบลเขาครามมี 7 หมู่บ้าน คือ ม.1 บ้านทุ่ง(หัวหมุน) ม.2 หนองจิก ม.3 ไหนหนั่ง ม.4 เขาคราม ม.5 เขาขาว ม.6 บ้านเหนือ ม.7 ทะคลอง (เขาค้อม) สำหรับ ม.3 ไหนหนั่งที่มีแนวเขตติดกับทะเลเป็นบ้านที่เก่าแก่ที่สุดประมาณ 500 กว่าปีมาแล้วโดยมีแขกมลายูเป็นผู้ก่อตั้งบ้านชื่อ “สุไหงกาหนั่ง” แปลว่าเจริญรุ่งเรืองมี โต๊ะศรีตุงกา เป็นผู้นำหมู่บ้านคนแรกเมื่อท่านเสียชีวิตโต๊ะหมื่นรายาเป็นผู้ปกครองแทนขึ้นกับ “เมืองศรีวิชัย (นครศรีธรรมราช)” มีบ้านสุไหงกาหนั่งทำการค้าขายกับชาวจีนโดยชาวจีนจะนำเรือสินค้ามาจอดถึงกลางบ้านตามคลองหลังโรงเรียนบ้านไหนหนั่งในปัจจุบันชาวสุไหงกาหนั่งเรียกว่า “ท่าเรือหูนาน” หลังจากนั้นชาวจีนเริ่มมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านหนองจิกเป็นที่ทำบุญเรียนหนังสือสำหรับคนอิสลามในตำบลเขาครามถ้ามีคนเสียชีวิต จะต้องนำศพไปฝังที่บ้านสุไหงกา หรือเพี้ยนมาถึงปัจจุบัน คือ “บ้านไหนหนั่ง”

การตั้งบ้านไหนหนั่ง (สุไหงกาหนั่ง) ในเขตตำบลเขาครามซึ่งเป็นบ้านแรกของตำบล เขาคราม ประมาณ พ.ศ. 2000 ตั้งหลักจากเมืองศรีวิชัยนครศรีธรรมราช ประมาณ 500 ปี เพราะเมืองศรีวิชัย(นครศรีธรรมราช) มีเจ้าเมืองปกครองประมาณ 1,000 ปีมาแล้ว (สุไหงกาหนั่ง) มีการติดต่อกันได้ 2 ทาง คือ ทางทะเลและทางบก โดยเดินด้วยทางเท้าและมีรถม้า ในสมัยต่อมาการเดินทางทางบกก่อนเข้าเขตบ้านไหนหนั่งมีศาลเจ้าที่คนเดินทางเข้ามาต้องเซ่นไหว้ทุกครั้งมีฉะนั้นจะมีอันเป็นไป คือศาลโต๊ะพ่อตา เมื่อก่อนคนในตำบลเขาครามถ้าจะเรียนหนังสือต้องไปเรียนที่หนองจิก ม.2 เพราะมีโรงเรียนที่วัดหนองจิกก่อนจะมีโรงเรียนบ้านทุ่ง โรงเรียนบ้านไหนหนั่ง ทุ่งต้นปึกและโรงเรียนเขาคราม

จำนวนผู้สูงอายุ ตำบลเขาคราม

ที่มา : โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านทุ่ง ต.เขาคราม อ.เมือง จ.กระบี่ วันที่ 31 ธันวาคม 2559

สภาพทางเศรษฐกิจ อาชีพของประชากร คือ ทำสวนยางพารา สวนปาล์ม น้ำมัน สวนผลไม้ การประมง รับจ้างทั่วไป มีเนื้อที่ 31,255 ไร่ (50,008 ตารางกิโลเมตร) ภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มและเนินเขา มีหมู่บ้าน จำนวน 6 หมู่บ้าน อยู่ในเขต อบต. ทั้งหมด มีประชากรทั้งสิ้น 11,236 คน แยกเป็นชาย 5,501 คน หญิง 5,735 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 170 คน / ตารางกิโลเมตร

โดยข้อมูลพื้นฐานชุมชนตำบลเขาคคราม มีจำนวนครัวเรือนในชุมชนทั้งหมด 1,170 ครัวเรือน ประชากรรวม 11,236 คน ในจำนวนนี้แบ่งออกเป็น กลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 1,031 คน และหากเจาะลึกกลุ่ม ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไปมีจำนวน 521 คน จากการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพของเครือข่ายจิตอาสา กลุ่ม อพม. อสม. ประจำชุมชนพบว่าปัจจุบันตำบลเขาคคราม กำลังเผชิญกับปัญหาด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้สูงอายุ ดังนี้

1. สถานการณ์ความเจ็บป่วยของผู้สูงอายุ ปัจจุบันจำนวน ผู้สูงอายุ 1,031 คน แยกเป็นกลุ่มที่ 1 มีการเจ็บป่วยเรื้อรัง เช่น 1.โรคเบาหวาน 2.โรคความดันโลหิตสูง 3.โรคหลอดเลือดหัวใจ ตีบ 4.โรคซึมเศร้า เครียด วิตกกังวล และ 5.โรคปวดข้อ กระดูก รับยาที่ รพ.สต.เป็นประจำ จำนวน 105 คน ซึ่งส่วนใหญ่เกิด จากการขาดความรู้ในการดูแลสุขภาพ การรับประทานอาหาร ที่มีโทษ / ไม่มีประโยชน์ต่อร่างกาย และขาดการออกกำลังกาย ที่เพียงพอและเหมาะสม กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่ช่วยเหลือตัวเองได้น้อย จำนวน 47 คน กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มป่วยติด เติง จำนวน 5 คน และกลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มที่ปกติแต่ในระยะยาวมีความเสี่ยง จำนวน 919 คน ที่น่าเป็นห่วงคือ การพบว่าแนวโน้มการเจ็บป่วยดังกล่าวเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2. การขาดการดูแลด้านสุขภาพจากสมาชิกในครอบครัวและชุมชน พบว่า ผู้สูงอายุที่อยู่ลำพัง หรืออยู่กับ คู่สมรสและผู้สูงอายุที่ต้องอยู่ลำพังในช่วงกลางวันเนื่องจากสมาชิกไปทำงานหรือไปเรียน มีถึงกว่าร้อยละ 50 และมากกว่าร้อยละ 70 ขาดการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับผู้สูงอายุในครอบครัว ขาดการเยี่ยมเยียนและแบ่งปัน ความสุขอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทำให้การดำเนินชีวิตในวัยสูงอายุเป็นไปอย่างยากลำบากมากขึ้น ต้องพึ่งพาตนเอง และกลุ่ม อสม. / อพม. สูงขึ้น

3. การขาดการยอมรับและมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของชุมชน ในอดีตผู้สูงอายุจะเป็นแหล่งความรู้และ ภูมิปัญญาของชุมชน เช่น ในด้านพืชสมุนไพรท้องถิ่นซึ่งเป็นประโยชน์มากเมื่อประมาณ 20-30 ปีที่ผ่านมาเมื่อ การสาธารณสุขยังมิได้เข้ามาอยู่ใกล้ชุมชน ด้านอาชีพการเกษตรกรรมด้วยพืชพันธุ์ท้องถิ่น หรือในด้านการ อบรมสั่งสอนปลูกฝังคุณธรรมตามหลักภูมิปัญญาชาวบ้าน ในปัจจุบัน เมื่อเจ็บป่วยมักซื้อยาสมัยใหม่ซึ่งเสียเวลา และค่าใช้จ่ายสูง ที่น่าห่วงมากขึ้น คือการนิยมนานาชุดซึ่งมีสารสเตียรอยด์ที่ก่อให้เกิดมะเร็ง เช่นเดียวกับการ ปลูกพืชเชิงเดี่ยวและใช้ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลงและฮอร์โมน โดยปราศจากความรู้ถึงผลกระทบต่อสุขภาพ

จากสถานการณ์ปัญหาทั้ง 3 ประการดังกล่าว ทำให้ผู้สูงอายุมีแนวโน้มเจ็บป่วยมากและเร็วขึ้น การขาดการ ดำเนินชีวิตในครอบครัวและชุมชนอย่างมีศักดิ์ศรีและคุณภาพ ในขณะที่กลุ่มอื่น ๆ ต้องเผชิญกับปัจจัยเสี่ยงด้าน สุขภาพ และการสูญเสียมรดก อัตลักษณ์ของชุมชน ที่จะนำไปสู่การล่มสลายของครัวเรือนและชุมชนได้ในที่สุด กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคคราม จึงร่วมกันวิเคราะห์และออกแบบโครงการพัฒนาระบบส่งเสริมสุขภาพะ ผู้สูงอายุชุมชนตำบลเขาคครามขึ้น

มีการสร้างอาสาสมัครสร้างเสริมสุขภาพในกลุ่มสตรีแม่บ้านและบุตรหลานผู้สูงอายุให้มีจำนวนมากขึ้น และเพียงพอต่อการให้บริการที่มีคุณภาพทั่วถึงแก่ผู้สูงอายุ การสร้างเสริมสุขภาพอย่างง่าย ๆ ด้วยการโภชนาการที่ประหยัด มีคุณค่าและเหมาะสมต่อวัย การส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยค้นหาและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น และที่สำคัญ คือการมุ่งลดความเจ็บป่วยในกลุ่มผู้สูงอายุ และผู้เตรียมผู้สูงอายุด้วยกิจกรรมที่ต่อเนื่อง เป็นรูปธรรมและถูกต้องตามแนวทางสาธารณสุขและสังคมสงเคราะห์ ด้วยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยเพิ่มบทบาทการพึ่งพาและช่วยเหลือกันในกลุ่มผู้สูงอายุด้วยกัน โดยการส่งเสริมสุขภาพกาย สุขภาพจิต สภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัย การถ่ายทอดภูมิปัญญา เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลและส่งเสริมอาชีพที่ครบวงจรสามารถพึ่งตนเองได้ตลอดจนดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม

ดังนั้น ทางสภาองค์กรชุมชนตำบลเขาครามและกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคราม จึงจัดทำโครงการ “พัฒนาระบบส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุชุมชนตำบลเขาคราม ปี 2559” โดยมีเป้าหมายที่จะทำให้ชุมชนมีแผนพัฒนาผู้สูงอายุที่เกิดจากความต้องการของผู้สูงอายุ มีระบบส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพดี ดำรงชีวิตในครอบครัวและชุมชนได้อย่างมีคุณภาพ มีศักดิ์ศรี สามารถดำเนินชีวิตร่วมกันเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง มั่นคงอย่างยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

ด้วยชุมชนตำบลเขาคราม มีฐานคิดด้านการพัฒนาผู้สูงอายุ และสนับสนุนกิจกรรมผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง มีการสร้างระบบการทำงานภายใต้หลักการ “เสริมพลังผู้สูงอายุ สานพลังชุมชน” โดยการดูแลความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ มีบ้านพักผู้สูงอายุในมัสยิดจำนวน 10 หลัง โดยสร้างจากเงินบริจาคจำนวน

1,200,000 บาท ซึ่งเป็นเงินของชาวบ้านทั้งหมด เริ่มแรกรับเงินบริจาคจากสมาชิกในชุมชนครัวเรือนละ 200 บาท บางครัวเรือนมีฐานะดีก็บริจาคจำนวนมาก จนสามารถรวบรวมเงินได้แต่ยังขาดเงินอีกประมาณ 400,000 บาทเพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการสร้างบ้าน ทางชุมชนจึงร่วมกันจัดงานน้ำชาขึ้นเพื่อหารายได้สมทบการสร้างบ้าน 10 หลังดังกล่าว สุดท้ายได้เงินจากการจัดงานน้ำชา 600,000 บาท นำไปจ่ายผู้รับเหมาครบ

1.2 ล้านบาท เงินส่วนที่เหลือนำเข้ากองทุนมัสยิดของชุมชน สำหรับผู้สูงอายุที่ได้เข้าพักในบ้านพักผู้สูงอายุในมัสยิดจำนวน 10 หลังนี้ได้แก่ ผู้สูงอายุที่ไม่มีบุตรหลานหรือบางคนมีบุตรหลานแต่ไม่ได้พักอาศัยอยู่รวมกัน โดยบุตรหลานจะมาหาและทำอาหารกินร่วมกันตามโอกาส ผู้สูงอายุที่มาอยู่บ้านพักนี้มาอยู่ด้วยความสมัครใจ ไม่รู้สึกเหงาเพราะได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้สูงอายุคนอื่น ๆ

การจัดตั้งศูนย์ประสานงานชมรมผู้สูงอายุตำบลเขาคราม ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านทุ่ง ต.เขาคราม อ.เมือง จ.กระบี่ ใช้ระบบการทำงานแบ่งกลุ่มบ้าน / คุ้มบ้าน / โซน ส่งเสริมการดูแลสุขภาพกาย ใจ ของผู้สูงอายุ และการเชื่อมโยงภาคีท้องถิ่น / รพ.สต. มีการจัดระบบฐานข้อมูลของผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยการจัดทำข้อมูลสารสนเทศผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส

สิ่งที่ชุมชนต้องการดำเนินการในระยะต่อไป คือ การพัฒนาที่อยู่อาศัย / สถานที่ ปรับปรุง เพื่อรองรับผู้สูงอายุ โดยรัฐและภาคีต้องหนุนเสริมเรื่องสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุอย่างจริงจัง เพื่อความปลอดภัยของผู้สูงอายุ เช่น ซ่อมห้องน้ำให้ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ ในบ้านมีราวจับในจุดที่เสี่ยง ฯลฯ ส่งเสริมการเชื่อมโยงเครือข่ายดูแลผู้สูงอายุ ไม่แยกส่วนกันทำงาน เน้นเป้าหมายผู้สูงอายุเป็นสำคัญ มิใช่เน้นเพียงจัดทำตัวชี้วัดของหน่วยงาน

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคคราม ก่อตั้งขึ้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2544 ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 2,865 คน จากจำนวนหมู่บ้าน 6 หมู่บ้าน ซึ่งมีบุคคลทั่วไป จำนวน 1,429 คน เด็ก / เยาวชน จำนวน 1,025 คน ผู้สูงอายุ จำนวน 232 คน ผู้ด้อยโอกาส จำนวน 112 คน อื่น ๆ จำนวน 67 คน เงินกองทุนทั้งหมด 5,433,308 บาท มีการจัดสวัสดิการทั้งหมด 9 ประเภท ซึ่งหนึ่งในนั้นเป็นการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ โดยเป็นการให้เงินช่วยเหลือ ค่าเดินทางไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาล ซื้อของขวัญให้ในบางครั้ง สนับสนุนบ้านพักผู้สูงอายุ จำนวน 10 หลัง และสนับสนุนซ่อมสร้างบ้านให้กับผู้สูงอายุ 2 หลัง

สภาองค์กรชุมชนตำบลเขาคคราม จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2551 มีจำนวนสมาชิก 37 คน มีกลุ่มองค์กรที่เข้าร่วม จำนวน 63 กลุ่ม ในจำนวนหมู่บ้าน 49 หมู่บ้าน สภาองค์กรชุมชนตำบลเขาคครามร่วมมือกับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคคราม สนับสนุนการจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จัดทำแผนเสนอต่อท้องถิ่นและจัดทำข้อมูลทางสังคม กลุ่มผู้สูงอายุ

ชื่อผู้ติดต่อประสานงาน : นายสุวรรณ มุคุระ เลขานุการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาแก้ว

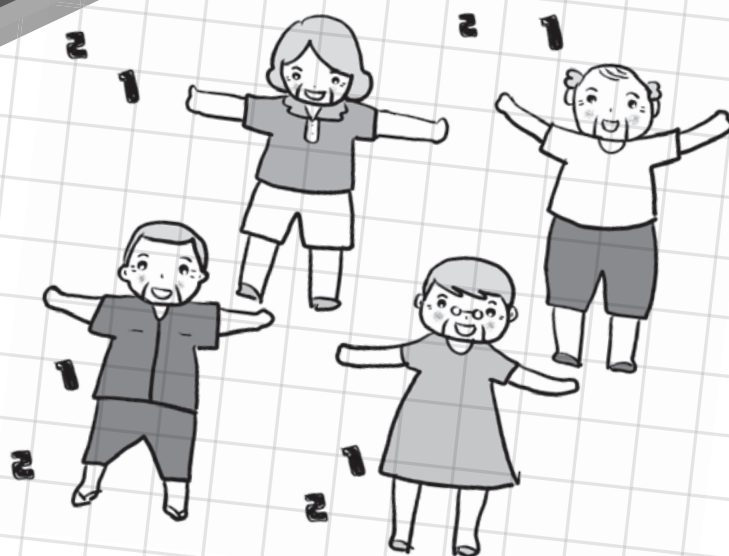
ที่อยู่ : เลขที่ 26 / 3 หมู่ที่ 1 ตำบลเขาคราม อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ 81000

โทร. 081-7977880 e-mail : suwan_56@hotmail.com

ข้อมูลอ้างอิง

1. ไฟล์นำเสนอสรุปงานโครงการพัฒนาระบบส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุชุมชนตำบลเขาคราม ปี 2559 ตำบลเขาคราม อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่
2. เอกสารโครงการพัฒนาระบบส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุชุมชนตำบลเขาคราม ปี 2559 ตำบลเขาคราม อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่
3. นายสุวรรณ มุคุระ. สัมภาษณ์, 11 กรกฎาคม 2560

ผู้เชี่ยวชาญชีวิตตำบลเขาแก้ว
สุขภาพกายใจดี ภาคร่วมมือกัน

เรียบเรียงโดย ฟาริด้า ยะเรี

“ผู้เฒ่าชาญชีวิตตำบลเขาแก้ว สุขภาพกายใจดี ภาคร่วมมือกัน”

แนวความคิดดูแลผู้สูงอายุเป็นเรื่องที่คนรุ่นลูกหลานในตำบลเขาแก้ว อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความตระหนักเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ด้วยเห็นคุณค่าและประสบการณ์ในคุณความดีของผู้สูงอายุที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต คนรุ่นลูกหลานจึงควรแสดงความเคารพยกย่อง และดูแลช่วยเหลือหรือส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในครอบครัวและสังคมชุมชนได้อย่างมีความสุข โดยที่ผ่านมา ตำบลเขาแก้วได้จัดกิจกรรมโครงการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง และเกิดการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ อาทิ อบต. เขาแก้ว รพ.สต. อสม. รวมถึงกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาแก้ว ซึ่งส่วนใหญ่เน้นการจัดกิจกรรมด้านส่งเสริมสุขภาพ ประกอบกับ สภาองค์กรชุมชนตำบลเขาแก้ว มีบทบาทในการเป็นพื้นที่การทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานและกลุ่ม / องค์กรชุมชนในพื้นที่ จึงเกิดเป็นแผนบูรณาการการทำงานในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือในกิจกรรมด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบล ด้วยการใช้รูปแบบโรงเรียนผู้สูงอายุ ส่งเสริมอาชีพตามที่ตัวเองถนัด นับเป็นการเตรียมความพร้อมของคนตำบลเขาแก้ว ในแบบผู้เฒ่าชาญชีวิตตำบลเขาแก้ว สุขภาพกายใจดี ภาคร่วมมือกันเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการบริการทั้งด้านส่งเสริมสุขภาพ และด้านส่งเสริมอาชีพไปพร้อมกัน

ทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ สวัสดิการชุมชนทำโครงการ “เขาแก้วไม่มีอด”

พื้นที่ตำบลเขาแก้ว อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่กลางหุบเขามีภูเขาล้อมรอบอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติติดเขตอุทยานเทือกเขาหลวงเป็นป่าต้นน้ำมีน้ำตกกระโรมและน้ำตกโยงมีพื้นที่รวมจำนวน 41,747 ไร่ มี 6 หมู่บ้าน จำนวน 2,059 ครัวเรือนแยกเป็นชาย 2,816 คน หญิง 2,970 คน รวมประชากรทั้งหมด 5,786 คนนับถือศาสนาพุทธ ประวัติศาสตร์ในอดีตคลองเขาแก้ว เป็นเส้นทางเดินเรือค้าขายกับต่างอำเภอหรือเรียกว่าเรือเหินือ อาชีพหลัก คือ สวนยางพารา อาชีพรอง คือ สวนผลไม้ อาชีพเสริมคือรับจ้างปลูกพืชหมุนเวียนระยะสั้นที่อยู่อาศัย / ที่ทำงานเป็นโฉนด นส.3กและเป็นที่ทับซ้อนอุทยานจะเห็นได้ว่าตำบลเขาแก้วมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การปลูกพืชผักและการเกษตรอื่น ๆ แต่ในฤดูฝนด้วยสภาพที่เป็นพื้นที่ลาดชันเชิงเขาทำให้เกิดน้ำหลากดินสไลด์ได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อระบบเศรษฐกิจของประชาชนเช่นสวนยางพาราสวนผลไม้การเกษตรสิ่งที่ตามมา คือรายได้ในครัวเรือนลดลง ไม่มีเงินเพียงพอในการดูแลด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ป่วยติดเตียงหรือมีภาวะเสี่ยงที่ต้องดูแลอย่างใกล้ชิดซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาแก้วได้ให้การช่วยเหลือโดยการจัดสวัสดิการ “โครงการเขาแก้วไม่มีใครอด”

ด้วยกลุ่มผู้สูงอายุในตำบลเขาแก้วได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจากจำนวนประชากร 5,786 คน ทั้งตำบลผู้สูงอายุในตำบลมี 776 คน คิดเป็นร้อยละ 13 ของประชากรทั้งหมด อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ดังนั้นในการดูแลผู้สูงวัยจึงเป็นของลูกหลานดูแลโดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัว ป่วยติดเตียงหรือภาวะเสี่ยงมีคนดูแลอย่างใกล้ชิด

ภาคีเครือข่ายสร้างสายใยให้ครอบครัว สืบสานวัฒนธรรมดีงามของชุมชน

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาแก้ว ร่วมกับภาคีเครือข่ายองค์การบริหารส่วนตำบลเขาแก้ว โรงพยาบาลลานสกา โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร่อน พร้อมด้วยทีมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน แกนนำในหมู่บ้าน ทั้ง 6 หมู่บ้าน ได้เล็งเห็นเรื่องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในตำบลเป็นเรื่องสำคัญ ตระหนักถึงคุณค่า ประสพการณ์ในคุณงามความดีเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตของลูกหลานที่ต้องแสดงความเคารพยกย่อง เป็นการช่วยเหลือดูแล ส่งเสริมสุขภาพ

ผู้สูงอายุ ให้มีร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพจิตดี สามารถดำรงชีวิต อยู่ร่วมกันอย่างปกติและเกิดความสุขในครอบครัว เป็นการสร้างสายใยในครอบครัว สืบสานวัฒนธรรมที่ดีงามในชุมชน / ตำบล

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาแก้ว ก่อตั้งขึ้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2553 ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 2,841 คน จากจำนวนหมู่บ้าน 6 หมู่บ้าน ซึ่งมีบุคคลทั่วไป จำนวน 1,827 คน เด็ก / เยาวชน จำนวน 504 คน ผู้สูงอายุ จำนวน 423 คน ผู้ด้อยโอกาส จำนวน 87 คน เงินกองทุนทั้งหมด 3,486,798 บาท ได้จัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุเทิดไท้องค์ราชินี เพื่อเชื่อมร้อยผู้สูงอายุในตำบลเขาแก้ว เป็นรากฐานชีวิตในชุมชน / ตำบลที่เอื้ออาทรกันต่อไป

สภาองค์กรชุมชนตำบลเขาแก้ว จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2553 มีจำนวนสมาชิก 33 คน มีกลุ่มองค์กรที่เข้าร่วม จำนวน 18 กลุ่ม ในจำนวนหมู่บ้าน 6 หมู่บ้านกองทุนสวัสดิการชุมชนผู้ใหญ่วัยผู้ช่วยผู้ใหญ่วัยแพทย์ประจำตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขและประชาชนทั้ง 6 หมู่บ้าน ได้เปิดเวทีสภาองค์กรชุมชนวิเคราะห์ข้อมูล สภาพปัญหาของผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ มีการจัดเก็บข้อมูล พื้นฐานเกี่ยวกับผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป วันที่จัดทำโครงการจำนวนผู้สูงอายุ 729 คน ณ วันที่ 17 พ.ค. 60 จำนวน 776 คน พบว่ามีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น 47 คน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาอาศัยอยู่กับครอบครัวหรือญาติ เพื่อเป็นการดูแลและป้องกันสร้างสิ่งแวดล้อมการอยู่ร่วมกันของคนในครอบครัวให้มีความอบอุ่น ได้รับความสะดวก เช่น ที่อยู่อาศัย สุขภาพ สวัสดิการ อาชีพ สังคม ประเพณีวัฒนธรรม

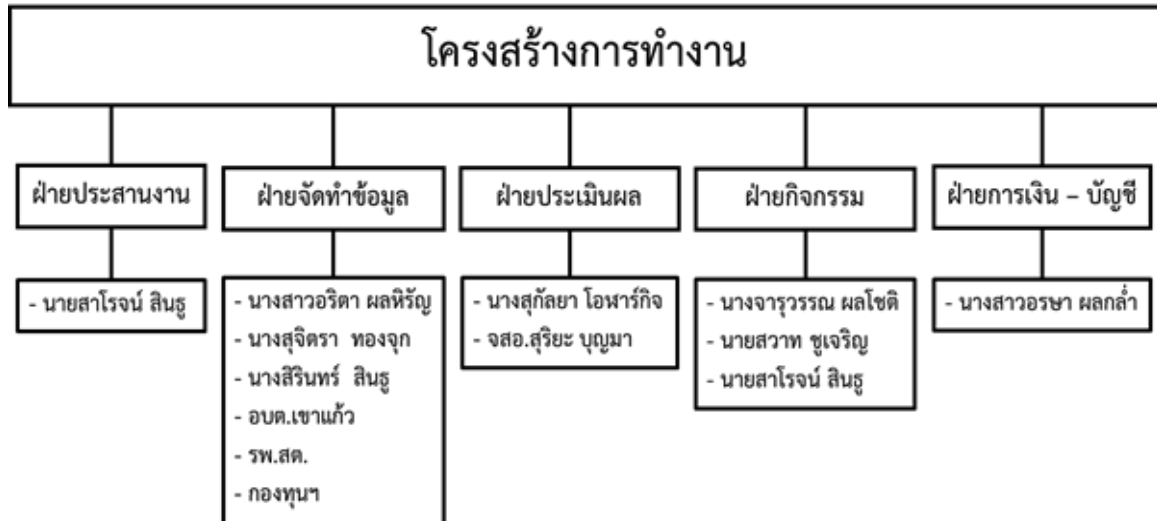

ภาคีเครือข่าย เปิดโรงเรียนผู้เฒ่าชาญชีวิต คิดทำเพื่อชุมชนสูงวัย

การดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชน อยู่ในแผนพัฒนาของสภาองค์กรชุมชนในด้านสังคม ได้นำเสนอแผนพัฒนาไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลเขาแก้ว อบต.เขาแก้วได้บรรจุอยู่ในแผนพัฒนา 4 ปี (61-64) ขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาแก้วเป็นแผนหน้าเดียว เพื่อบูรณาการการทำงานร่วมกันและจัดทำแผนงานรองรับสังคมผู้สูงอายุในตำบล

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาแก้ว ได้แต่งตั้งคณะทำงาน โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุเทิดไท้องค์ราชินี ตำบลเขาแก้ว ได้มีการมอบหมายแบ่งฝ่ายทำงานอย่างชัดเจน คือ ฝ่ายประสานงาน ฝ่ายจัดทำข้อมูล ฝ่ายการเงิน-บัญชี ฝ่ายกิจกรรม ฝ่ายประเมินผล

มีการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายในการดำเนินกิจกรรมร่วมกับกองทุนสวัสดิการชุมชน สภาองค์กรชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลบ้านร่อน เกษตรอำเภอลานสกา การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม

อัยาศัย องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแก้วและผู้สูงอายุทั้งตำบล 6 หมู่บ้าน ได้ร่วมกันเปิดโรงเรียนผู้สูงอายุชื่อโรงเรียนผู้สูงอายุชีวิตเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2560 การดำเนินกิจกรรมของโครงการมีผู้สูงอายุที่ประสงค์จะเข้าร่วมโรงเรียนเป็นจำนวนมาก มีข้อติดขัดเรื่องสถานที่เนื่องจากคับแคบ ทำให้รับนักเรียนได้รุ่นละ 32 คน มีผู้สูงอายุบางคนเมื่อมาเรียนแล้วก็หยุดเรียนเพราะสุขภาพร่างกายไม่พร้อมมีโรคประจำตัวทำให้ทราบว่าผู้สูงอายุมีปัญหาด้านสุขภาพ ต้องเรียนรู้การดูแลตัวเองในด้านต่าง ๆ เช่น อาหาร การออกกำลังกาย ตรวจสอบสุขภาพ ที่อยู่อาศัย นันทนาการ เศรษฐกิจ

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาแก้วร่วมกับภาคีเครือข่าย ได้กำหนดหลักสูตรการเรียนการสอน จัดทำคู่มือหลัก 10 ข้อ เรื่องการกินต้องปรับพฤติกรรมการบริโภคให้เหมาะสมกับวัยเพื่อสุขภาพที่ดีและปลอดภัย เรื่องการออกกำลังกาย ใช้วัสดุ / อุปกรณ์เลือกใช้ที่ตัวเองทำได้ตามถนัดอย่างถูกต้องและเหมาะสม

เรื่องการตรวจสอบสุขภาพ ไปโรงพยาบาล ตามใบนัดลูกหลานหรือญาติต้องดูแลเพื่อรักษาโรคประจำตัว เรื่องที่อยู่อาศัย ปรับปรุงบ้านให้มีสภาพแวดล้อมสะอาดและปลอดภัย เรื่องนันทนาการ การรำ การร้องเพลง ทำให้ร่างกายสดชื่นเกิดการกระตุ้นได้ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆ รวมถึงการบริการผู้อื่น การเสียสละ ทำให้มีสุขภาพจิตดีและทำให้สุขภาพกายและใจดีขึ้นด้วย

กิจกรรมที่ร่วมกับเครือข่าย การทำน้ายาล้างจาน / น้ำมันเหลือง-เขียวการออกนอกสถานที่ การเรียนรู้ของผู้สูงอายุอยากรู้อยากเห็นเมื่อทำสำเร็จได้รับการยกย่อง ทำให้เกิดความพึงพอใจ นอกจากนี้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมโครงการบ้านพอเพียงชนบท ตำบลเขาแก้ว ได้รับการซ่อมสร้างไปแล้ว จำนวน 10 ครั้วเรือนงบประมาณจำนวน 108,400 บาท ระบบสวัสดิการชุมชนกองทุนรับผู้สูงอายุมาดูแลโดยไม่ต้องจ่ายเงินสมทบเหมือนสมาชิกทั่วไป จำนวน 463 คน

เปลือกต้นคลุ้ม วัสดุพื้นบ้าน นำมาจักสาน สร้างงานให้ชุมชน

ด้านเศรษฐกิจ มีการส่งเสริมอาชีพให้กับผู้สูงอายุตามที่ตัวเองถนัด มีการผลิตชิ้นงาน จากทางมะพร้าว ต้นคลุ้ม งานประดิษฐ์ ขนมหันบ้าน อาหารพื้นบ้าน มีการสร้างกระบวนการร่วมกับเครือข่าย เพื่อสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีรายได้ โดยนำผลิตภัณฑ์ มาจำหน่ายที่ตลาดนัดชุมชน สวนสร้างบุญโครงการอยู่ระหว่างดำเนินการปัจจุบันมีรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ได้แก่ การทำโต๊ะ (สำหรับใส่พืชผัก) ไม่กวาดดอกหญ้า ตะกร้าโยงมังคุด ไม้เก็บมังคุด(ตรอม) จักสานจากต้นคลุ้มรูปแบบต่าง ๆ การสานทางมะพร้าวใส่ลูกจ๊าด(กน)รายได้ประมาณ 3,000 บาท / เดือน และสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ผักต่าง ๆ ตามผู้สูงอายุต้องการ

ต้นคลุ้ม หรือ คล้า ขึ้นเป็นกอมีหลายต้น ต้นแก่มีความยาว 3-4 เมตร ขึ้นอยู่กับสภาพของต้น อาศัยอยู่ริมคลอง ห้วย น้ำตก มีอยู่ทั่วไปบริเวณอากาศชื้น เปลือกต้นคลุ้มเอามาผาลอกใช้ในงานจักสาน เช่น ผูกไม้กวาดดอกหญ้า ทำโต๊ะไว้สำหรับใส่พืชผัก ผลไม้ แทนเชือก ในตำบลเขาแก้วใช้กันแพร่หลาย และเป็นงานฝีมือเป็นของฝาก เช่น ตะกร้าที่ใส่ของตามลูกค้าสั่ง

เป้าหมายเตรียมความพร้อม เข้าสู่สังคมสูงวัย

“ชุมชนควรให้ความสำคัญ กับกลุ่มบุคคลที่จะเข้าสู่วัย ผู้สูงอายุควรมีกิจกรรมการเตรียมความพร้อมให้มีการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ ด้านสังคมสิ่งแวดล้อมร่างกายและจิตใจเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในวัยสูงอายุได้อย่างเหมาะสม”

ชื่อผู้ติดต่อประสานงาน : นางสาวสิรินทร์สินธุ์ เลขานุการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาแก้ว

ที่อยู่ : เลขที่ 1 หมู่ที่ 1 ตำบลเขาแก้ว อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช 80230

โทร.095-1013892 e-mail: sirinsinthue@gmail.com

ข้อมูลอ้างอิง

1. ไฟล์นำเสนอสรุปงานโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุเทิดไถ่องค์ราชินีตำบลเขาแก้ว อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เอกสารโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุเทิดไถ่องค์ราชินีตำบลเขาแก้ว อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

แอมกลีนลำดวน ชวนสร้างฝัน
ผู้สูงอายุตำบลโคกม่วง

เรียบเรียงโดยสันต์สิตา ฤทธิไพโรจน์

“หอมกลิ่นลำดวน ชวนสร้างฝัน ผู้สูงอายุตำบลโคกม่วง ”

คุณค่าด้านภูมิปัญญาของผู้เฒ่าผู้แก่ นักปราชญ์ท้องถิ่น ที่ปรากฏอยู่ในชุมชนใดชุมชนหนึ่ง เป็นเหมือนเครื่องแสดงถึงอัตลักษณ์เฉพาะของชุมชนนั้น และสะท้อนให้เห็นถึงวิถีของผู้คนในชุมชนที่แตกต่างกันไป เรื่องของการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่อยู่โดยผ่านการบอกเล่าหรือปฏิบัติการจากผู้สูงอายุในชุมชนที่เป็นผู้รู้ เป็นนักปราชญ์ท้องถิ่น จึงมีความสำคัญในแง่คุณค่าทางสังคมที่ให้ความสำคัญแก่ผู้สูงอายุตามวิถีวัฒนธรรมชุมชน โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ หอมกลิ่นลำดวน ตำบลโคกม่วง อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง ใช้ประเด็นคุณค่าทางวัฒนธรรมท้องถิ่น จัดกิจกรรมสืบสานวัฒนธรรมเพื่อให้คนต่างวัยในพื้นที่ตำบลได้เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาผู้สูงอายุ โดยเรียนรู้ผ่านการถ่ายทอดประสบการณ์ในแต่ละด้านของผู้สูงอายุที่มีอยู่ เริ่มจากการจัดทำข้อมูลด้านภูมิปัญญา จากนั้นจึงจัดการอบรมถ่ายทอดความรู้และให้ตัวแทนที่ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาในแต่ละด้านลงพื้นที่ปฏิบัติการในชุมชน ผลคือตัวผู้สูงอายุผู้ถ่ายทอดและผู้ได้รับการถ่ายทอดเกิดความภูมิใจในกิจกรรมที่ตนเองมีส่วนร่วม และภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ยังคงรักษาไว้ได้ พร้อมกันนี้คนในชุมชนได้เรียนรู้และเข้าใจถึงแก่นแท้ของการดำรงชีวิตตามวิถีชุมชนดั้งเดิม ที่ทรงคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ดอนชาวบ้านเรียก “โคก” มีต้นมะม่วงขึ้นอยู่ทั่วไป กลายเป็น “บ้านโคกม่วง”

ตำบลโคกม่วง สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ “ดอน” ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า “โคก” บวกกับเป็นตำบลที่มีต้นมะม่วง ปลูกขึ้นอยู่ทั่วไป จึงเรียกว่า “โคกม่วง” หรือ “บ้านโคกม่วง” มาจนถึงปัจจุบัน ตำบลโคกม่วงแบ่งการปกครอง ออกเป็น 15 หมู่บ้าน สภาพพื้นที่เป็นที่เนินและที่ราบลุ่มกระจายทั่วไป มีลำห้วยเล็ก ๆ ไหลผ่าน มีพื้นที่ประมาณ 67.994 ตารางกิโลเมตร ประชากรทั้งสิ้น 9,762 คน คนในชุมชนมีอาชีพทำสวนยางพารา ทำนา ทำไร่ เลี้ยงวัว มีจำนวนครัวเรือน 2,704 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 9,168 คน ผู้สูงอายุ จำนวน 1,107 คน และอื่น ๆ จำนวน 7,281 คน

ประชากรผู้สูงอายุจะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้เป็นประเด็นสำคัญในการสนับสนุนและพัฒนาคุณภาพของ ผู้สูงอายุทั้งระบบไม่ว่าจะเป็นการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับผู้สูงอายุ การสร้างให้ผู้สูงอายุมีคุณค่าทางสังคม การมีชีวิตความเป็นอยู่มีความสุขร่วมกันรวมถึงการให้สังคมเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุตามวิถีวัฒนธรรม ชุมชน ที่ตำบลโคกม่วงให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก

ในปี พ.ศ. 2534 ตำบลโคกม่วงได้ก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นที่หมู่ 11 และต่อมาปี 2548 ได้ยกฐานะจาก กลุ่มออมทรัพย์เป็นธนาคารชุมชน หรือ “สถาบันการเงินชุมชนตำบลโคกม่วง” ขณะเดียวกันก็จัดตั้งกองทุน สวัสดิการชุมชนตำบลโคกม่วง เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2548 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการจัดสวัสดิการให้แก่ สมาชิก และจดทะเบียนสถาบันการเงินเป็นนิติบุคคล เป็นสหกรณ์เครดิตยูเนียนออมทรัพย์บ้านทุ่งยาว จำกัด ส่วนกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลโคกม่วงได้แยกตัวออกมาดำเนินงานอย่างอิสระแต่ยังเชื่อมโยงงานอยู่กับ สหกรณ์เครดิตยูเนียนออมทรัพย์บ้านทุ่งยาว จำกัด

ปัจจุบันกองทุนสวัสดิการชุมชนมีสมาชิกทั้งหมด จำนวน 2,670 คน มีเงินกองทุน จำนวน 5,894,295 บาท จากจำนวนหมู่บ้าน 15 หมู่บ้าน ซึ่งมีบุคคลทั่วไป จำนวน 1,980 บาท เด็ก / เยาวชน จำนวน 230 คน ผู้สูงอายุ จำนวน 250 คน ผู้ด้อยโอกาส จำนวน 210 บาท

เมื่อวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2558 ได้จัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลโคกม่วงขึ้น โดยมีสมาชิก จำนวน 40 คน ซึ่งเป็นผู้แทนจากชุมชน จำนวน 34 คน สมาชิกผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน และที่ปรึกษาสภาองค์กรชุมชนตำบล จำนวน 6 คน มีกลุ่มองค์กรที่เข้าร่วม จำนวน 7 กลุ่มองค์กร ในจำนวน 7 หมู่บ้าน ประกอบด้วย กลุ่มกองทุน หมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์บ้านปากทางในทอน กลุ่มสัจจะออมทรัพย์บ้านทุ่งม่วงกวาง กลุ่มออมทรัพย์บ้านควน ยวน กลุ่มกองทุนหมู่บ้านบ้านโคกแมว กลุ่มกองทุนหมู่บ้านบ้านควนทอน และกลุ่มเลี้ยงปลาตุ๊ก มีจัดตั้งเป็น เครือข่าย จำนวน 1 กลุ่มองค์กร คือ เครือข่ายเกษตรเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล โคกม่วง เพื่อเป็นกลไกกลางในการเชื่อมโยงประสานการทำงานของกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในระดับตำบล รวมถึง การเชื่อมโยงภาคี หน่วยงานต่าง ๆ ระดับท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมกันการประสานความร่วมมือการทำงาน ของขบวนองค์กรชุมชน ในการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนมีอาชีพ รายได้ ตามวิถีวัฒนธรรม สู่ความมั่นคงด้านคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของคนในตำบลโคกม่วง

เวทีสภาองค์กรชุมชนตำบลโคกม่วง นำเรื่องที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับปากท้องของพี่น้อง คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ต้องได้รับการแก้ไขปัญหาร่วมกัน รวมถึงการนำโอกาสที่คนในตำบลจะได้รับนำมาหาหรือในที่ประชุมด้วย ซึ่งโครงการต่าง ๆ ที่ทางภาครัฐ องค์กรต่าง ๆ ให้การสนับสนุนมายังพี่น้องในตำบล ก็จะผ่านเวทีสภาองค์กรชุมชนโคกม่วง ก่อนทุกครั้ง ได้จัดทำโครงการขอรับการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพและส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุ จากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ตำบลโคกม่วงเป็น 1 ตำบล ใน 14 จังหวัดภาคใต้ โดยใช้ชื่อโครงการว่า “หอมกลั่นลำดวน” จึงเป็นจุดเริ่มของโครงการ นี้

ผู้สูงอายุเปรียบเหมือนดอกไม้ ใช้ชื่อโครงการ “หอมกลั่นลำดวน”

ชื่อโครงการหอมกลั่นลำดวน เกิดจากมติที่ประชุมสภาองค์กรชุมชนตำบลโคกม่วง ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุ เปรียบเสมือนดอกไม้ ที่มองอย่างไรยังคงสวยงามอยู่ตลอดเวลา ต่างจากบุคคลทั่วไปที่มอง ผู้สูงอายุเป็นเพียงคนแก่ อยู่ติดบ้าน ไปไหนมาไหนลำบาก ทำอะไรไม่ได้มากไม่มีคุณค่าทางสังคมเท่าไรนัก จะทำอย่างไรให้ความรู้สึกเหล่านี้มันจะหายไป จึงพยายามให้ประชาชนในตำบลเปลี่ยนความคิดว่า “ผู้สูงอายุแท้จริงแล้วพวกเขามีคุณค่าสมควรที่จะเอาใจใส่และดูแล” เพียงแต่เราจะทำอย่างไรให้ผู้สูงอายุเหล่านี้ ได้รับรู้ ว่าเรามีความสำคัญต่อสังคมเหมือนกับกลุ่มคนทั่วไปเช่นกัน จึงใช้ดอกลำดวน เป็นสัญลักษณ์ของผู้สูงอายุสามารถสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของผู้สูงอายุในชุมชน

สร้างจิตสำนึกให้กับลูกหลานผ่านการถ่ายทอดภูมิปัญญา

เริ่มจากค้นหาจุดเด่นของผู้สูงอายุ นั่นคือภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ด้านยาสมุนไพร หมอชาวบ้าน จักสาน ขนมหอยพื้นบ้าน ดนตรี เพลงกล่อม เป็นต้น ซึ่งเป็นความรู้ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในบุคคลกลุ่มผู้เฒ่าผู้แก่ในตำบลโคกม่วง ภูมิปัญญาเหล่านี้สามารถถ่ายทอดให้กับลูกหลานรุ่นหลัง ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนในชุมชนได้ตระหนักถึงความสำคัญ เข้าใจถึงรากเหง้าความเป็นวัฒนธรรม การแบ่งปันเกื้อกูลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยการเรียนรู้ตามวิถีการดำรงชีวิตของคนในชุมชนที่มีมาช้านาน บนพื้นฐานของธรรมชาติที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต

ผลการสำรวจพบว่าผู้สูงอายุในตำบลโคกม่วงจำนวนไม่น้อยที่ต้องทำงานหาเงินเลี้ยงตนเอง บางคนเงินที่ได้จากการทำสวน ทำไร่ ต้องแบ่งให้ลูกหลาน บางคนมีลูกหลานทำงานดี ๆ ก็ได้พึ่งพาอยู่บ้าง การส่งเสริมการออมเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ความมั่นคงของผู้สูงอายุ ตามวิถีวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น

ความคาดหวัง “โครงการหอมกลั่นลำดวน” ดำเนินงานภายใต้การขับเคลื่อนของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลโคกม่วง เพื่อรำลึกถึงคุณงามความดีของผู้สูงอายุ เปรียบเสมือนกลั่นดอกลำดวน ที่หอมหวานไม่ให้งจางหายไป เป็นการรักษา ศิลปวัฒนธรรมทางภูมิปัญญาอันเป็นเฉพาะตัว เพื่อให้ชุมชนแข็งแรงมีรากแก้วไม่ถูกกลืนไปกับกระแสโลกาภิวัตน์โดยปราศจากดุลยภาพทางปัญญาและความรู้ที่จะอนุรักษ์สิ่งที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่คนรุ่นปู่ย่า ตายาย ที่สืบทอดกันมาให้คงอยู่ตลอดไป

การบริหารจัดการกิจกรรม

หอมกลิ่นดอกลำดวน ดำเนินงานตามกลไกการบริหารจัดการโครงการฯ ของคณะกรรมการดำเนินงาน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ คณะกรรมการภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านนวดแผนไทย ด้านยาสมุนไพร ด้านวรรณศิลป์ ด้านจักสาน ด้านขนมไทย และผู้ประสานงาน โดยมีวาระการดำเนินงาน 2 ปี ที่ปรึกษาประกอบด้วย

1. นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลโคกม่วง
2. ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลโคกม่วง
3. ผู้อำนวยการ รพ.สต.ตำบลโคกม่วง
4. ผู้อำนวยการโรงเรียนควนยวน กำหนดให้มีการประชุมคณะกรรมการทุกเดือน

ผลการดำเนินงาน

การสำรวจข้อมูล สืบค้นประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนตำบลโคกม่วงมีอยู่มากกว่าสิบประเภท สามารถรวบรวมจัดเป็น 5 ประเภท ดังนี้ 1.นวดแผนไทย 2.ยาสมุนไพร 3. วรรณศิลป์ 4.จักสาน และ 5.ขนมไทย โดยแต่ละประเพณีมีผู้สูงอายุขึ้นทะเบียนประวัติภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 25 คน เพื่อร่วมกำหนดแนวทางในการถ่ายทอดสู่ชุมชน โดยการผ่านเวทีกิจกรรมทั้ง 5 ประเภท ให้เกิดผลและความยั่งยืนของการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละด้านให้ผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้และร่วมกันอนุรักษ์ให้เห็นคุณค่าของผู้สูงอายุตลอดจนภูมิปัญญาของชุมชนตำบลโคกม่วงต่อไป ได้มีการประสานความร่วมมือกลุ่มผู้สูงอายุและภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ รวมถึงหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่ตำบลโคกม่วง

จัดการอบรมวิทยากรภูมิปัญญาเพื่อถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้แก่ประชาชนในตำบล จำนวน 1 ครั้ง ที่เทศบาลตำบลโคกม่วง เพื่อให้ผู้สูงอายุที่เป็นตัวแทนในการถ่ายทอดภูมิปัญญาในแต่ละด้านได้มีวิธีการในการสื่อสารกับผู้เข้าร่วมเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้สูงอายุแต่ละท่านส่วนใหญ่ฐานะทางการศึกษาไม่ได้จบระดับสูง หรือบางท่านก็ไม่ได้เรียนหนังสือ มีแต่ความรู้ที่ได้จากการสะสมประสบการณ์ในการดำรงชีวิต ที่ถูกถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อ ๆ กันมา โดยได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลตำบลโคกม่วงเป็นวิทยากรให้ความรู้

ภาคสนาม หลังจากการอบรมเป็นวิทยากรภูมิปัญญา โดยตัวแทนแต่ละด้านต้องลงพื้นที่ในการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับเด็ก เยาวชน และคนทั่วไปในชุมชนได้เรียนรู้ โดยเริ่มจากนวดแผนไทย ร่วมกับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลโคกม่วง รส.พต.โคกม่วง ลงพื้นที่เยี่ยมผู้ป่วยหลังคลอด ผู้ป่วยติดเตียง ผู้พิการ เป็นต้น ในการลงเยี่ยมบ้านผู้ป่วยทางทีม นวดแผนไทย นางพริ้ง ชุมทอง คณะกรรมการโครงการฯ และเป็นประธานกลุ่มนวดแผนไทย ทำการปฏิบัติงานในการนวดแผนไทยให้ผู้ป่วย ทำให้ผู้ป่วยรู้สึกผ่อนคลาย คลายความปวดเมื่อยร่างกาย ผู้ป่วยมีความสุขสบายใจมากขึ้น

ด้านขนมไทย จะลงพื้นที่ให้ความรู้ด้านการทำขนมไทยที่บ้านให้กับเด็ก เยาวชน โดยไปอบรมให้ความรู้ด้านการทำขนมไทยถึงที่โรงเรียนควนยวน ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากผู้อำนวยการโรงเรียนควนยวนเป็นอย่างดี ถือว่าเป็นกิจกรรมที่เสริมทักษะอีกแขนงหนึ่งให้กับนักเรียนได้เรียนรู้และนำสิ่งที่ได้นำไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตต่อไป อีกวิธีหนึ่ง

สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น “หอมกลั่นลำดวน”

จัดกิจกรรมถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นต้นแบบภูมิปัญญาบนเวทีและการบอกเล่าเรื่องราวศิลปวัฒนธรรมที่มีอยู่ทั้ง 5 ประเภท โดยการจัดชุมนุมภูมิปัญญาให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป ได้เรียนรู้และเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นในตำบลโคกม่วง กำหนดเวทีสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น “หอมกลั่นดอกลำดวน” จำนวน 3 ครั้ง ดังนี้

- ครั้งที่ 1 เวทีเรียนรู้แลกเปลี่ยนของสมาชิกผู้สูงอายุที่ขึ้นทะเบียนประวัติภูมิปัญญา จำนวน 25 คน จาก 5 ประเภทภูมิปัญญา เมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2560 ที่ลานร่มไม้ เทศบาลตำบลโคกม่วง อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง

- ครั้งที่ 2 จัดชุมนุมกิจกรรมสืบสานภูมิปัญญาหอมกลั่นดอกลำดวน ทั้ง 5 ประเภท เมื่อวันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2560 ที่ ลานร่มไม้ เทศบาลตำบลโคกม่วง อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง
- ครั้งที่ 3 เรียนรู้เรื่องเล่าจากผู้เฒ่าผู้แก่ เมื่อวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2560 ที่ ลานร่มไม้ เทศบาลตำบลโคกม่วง อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง

จากการจัดกิจกรรม “สืบสานภูมิปัญญาชุมชนท้องถิ่น” โครงการหอมกลิ่นดอกลำดวน ทั้ง 3 วัน มีผู้สนใจเข้าร่วมในการถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่ชุมชน ทั้ง 5 ประเภทภูมิปัญญา กว่า 200 คน ในการเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกัน พร้อมแนวทางในการอนุรักษ์สร้างคุณค่าในการสืบสานวัฒนธรรมของคนตำบลโคกม่วงร่วมกัน ทำให้เด็กเยาวชนและคนในชุมชนได้เรียนรู้และเข้าใจถึงแก่นแท้ของการดำรงชีวิตตามวิถีชุมชนดั้งเดิม ที่ทรงคุณค่า และมีความสำคัญที่คนรุ่นหลังจะต้องเรียนรู้และสืบทอดให้เกิดความยั่งยืนของภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อไป

ผลการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรม

- กิจกรรมเยี่ยมผู้ป่วยติดเตียง โดยดำเนินการร่วมกับกองทุนสวัสดิการชุมชน รพ.สต.โคกม่วง เทศบาลตำบลโคกม่วง พมจ. ลงพื้นที่เยี่ยมผู้ป่วยติดเตียงปีละครั้ง จำนวนสมาชิกกว่า 100 คน นอกจากการเยี่ยมแล้วยังมีสิ่งของมอบให้กับผู้ป่วย อาทิ ผ้าถุง ยาสามัญประจำบ้าน ผ้าอ้อมสำหรับผู้ใหญ่ เป็นต้น จากการที่ทางกลุ่มได้ลงพื้นที่เยี่ยมผู้ป่วย นอกจากจะช่วยให้ผู้ป่วยคลายความกังวลใจ ยังทำให้ผู้ป่วยรู้สึกมีกำลังใจที่จะสู้ต่อโรคร้ายที่เป็นอยู่ คนที่เยี่ยมพร้อมญาติพี่น้องของผู้ป่วยก็มีกำลังในการจะดูแลรักษาอาการของผู้ป่วยมากขึ้น
- กิจกรรมเยี่ยมผู้ป่วยหลังคลอด โดยกลุ่มผู้สูงอายุภูมิปัญญาขนาดแผนไทย ร่วมกับกองทุนสวัสดิการชุมชน เทศบาลตำบลโคกม่วง ลงพื้นที่เยี่ยมสมาชิกผู้ป่วยหลังคลอด โดยมีโครงการสนับสนุนการฟื้นฟูคุณแม่หลังตั้งครรภ์ ในการให้กลุ่มผู้สูงอายุภูมิปัญญาขนาดแผนไทย นวดให้กับผู้ป่วยหลังคลอดโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย แต่ในกรณีที่ผู้ป่วยหลังคลอดไม่เป็นสมาชิกสวัสดิการชุมชน จะต้องจ่ายค่าบริการครั้งละ 100 บาท / คน จากกิจกรรมทำให้ผู้ป่วยหลังคลอดได้รับการดูแลทำให้สุขภาพร่างกายมากความสมบูรณ์ พร้อมทั้งจะมีเป็นคุณแม่ที่มีประสิทธิภาพ
- กิจกรรมด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยกองทุนสวัสดิการชุมชน สภาองค์กรชุมชนตำบลโคกม่วง เทศบาลตำบลโคกม่วง สสส. มีโครงการในการสนับสนุนการทำฝายชะลอน้ำ ที่หมู่ 7 ตำบลโคกม่วง อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง ทำให้คนในตำบลมีน้ำใช้ทางการเกษตร อาทิ สวนยางพารา สวนผลไม้ตลอดทั้งปี
- กิจกรรมด้านที่อยู่อาศัย การสร้างบ้านใหม่ทั้งหลังให้กับผู้สูงอายุ กรณี นางไหมดัด ฤทธิโต อายุ 67 ปี เนื่องจากบ้านเดิมถูกไฟไหม้ทั้งหลัง ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก กองทุนสวัสดิการชุมชน เทศบาลตำบลโคกม่วง เจ้าหน้าที่ร่วมกันสมทบทุน พมจ. และการบริจาคจากบุคคลทั่วไป รวมทั้งสิ้นเป็นเงิน จำนวน 34,650 บาท ผู้ที่ก่อสร้างจะใช้ทีมงานของเทศบาลโคกม่วง ไม่เสียค่าใช้จ่าย ซึ่งใช้เวลาในการก่อสร้างประมาณ 2 เดือน นางไหมดัด ฤทธิโต กล่าวว่า **“ตนรู้สึกดีใจที่ทางหน่วยงานต่าง ๆ ให้ความช่วยเหลือร่วมแรงร่วมใจช่วยกันสร้างบ้านหลังนี้ ทำให้มีบ้านอยู่ของตนเอง ถึงแม้ว่าจะไม่ได้ใหญ่โต แต่เปี่ยมไปด้วยความสุขที่ได้รับจากทุกคนที่มอบให้”**

ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ

1. การใช้เวทีสภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นกลไกกลางในการหารือถึงปัญหาของพี่น้องในตำบลโคกม่วง และเป็นเครื่องมือประสานการเชื่อมโยงการมีส่วนร่วมของหน่วยงาน ภาครัฐ ต่าง ๆ ในท้องถิ่น
2. การมีส่วนร่วมในการเขียนแผนพัฒนาชุมชนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนและท้องถิ่น
3. การส่งเสริมอาชีพและกิจกรรมต่าง ๆ ในทุกมิติ ทั้งระดับชุมชน ตำบล

ความสำเร็จการแก้ไขปัญา / พัฒนาชุมชน

1. เกิดความสามัคคีของคนในชุมชน
2. ประชาชนในตำบลมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นถึงปัญหา เพื่อหาทางออกร่วมกัน
3. เด็ก เยาวชน และประชาชนในชุมชนได้เห็นความสำคัญและคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างความภูมิใจและจิตสำนึกในการรักษาวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น โดยเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่มีอยู่ของผู้สูงอายุให้คนรุ่นหลังได้สืบทอดต่อไป
4. ผู้สูงอายุและภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดความภูมิใจในการทำหน้าที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่ลูกหลานในพื้นที่ตำบลโคกม่วงและเป็นต้นแบบภูมิปัญญาให้กับชุมชนต่อไป

บทเรียนที่พบ

พบว่าคนในชุมชนของตำบลโคกม่วงที่ยังขาดการดูแลจากภาครัฐในเรื่องต่าง ๆ เช่น ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต การจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น การดูแลตั้งแต่เกิดจนตายทำให้หน่วยงานในท้องถิ่น เช่น สหกรณ์เครดิตยูเนียนออมทรัพย์บ้านทุ่งยาว จำกัด เทศบาลตำบลโคกม่วง โรงเรียน วัด โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชน ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน อสม. และวัฒนธรรมจังหวัด ร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาสังคม และกำหนดการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกที่ครอบคลุมทุกมิติ

แนวทางการขับเคลื่อนงานปี พ.ศ. 2560 มีแผนการขับเคลื่อน 3 เรื่อง ดังนี้

- 1) การส่งเสริมและสนับสนุนการบูรณาการผู้สูงอายุ ร่วมกับเครือข่ายครอบครัว
- 2) การขอของบสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุ โดยการต่อยอดจากโครงการหอมกลั่นดอกคำวน
- 3) การเปิดโรงเรียนผู้สูงอายุ ในปี พ.ศ. 2561

ชื่อผู้ติดต่อประสานงาน : นางปิยะมาท หนูพลับ เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลโคกม่วง

ที่อยู่ : เลขที่ 234 หมู่ที่ 3 ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง 81000

โทร. 088-790-9731 e-mail : dollra_kai@hotmail.com

ข้อมูลอ้างอิง

1. นางปิยะมาท หนูพลับ. สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม 2560
2. นางไหมดัย ฤทธิโต. สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม 2560

บทสรุป

การสนับสนุนและประสานงานโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุ โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ร่วมกับสำนักงานทรัพยากรพิทักษ์สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ทั้งพื้นที่ชุมชนเมืองและชนบท เป็นการส่งเสริมการจัดกิจกรรมในรูปแบบที่หลากหลายของกลุ่มผู้สูงอายุมากกว่า 10 รูปแบบ ซึ่งล้วนเป็นรูปแบบกิจกรรมที่ได้รับการยอมรับในบทบาทและการมีส่วนร่วมในการการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น อีกด้านหนึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญซึ่งช่วยสร้างรูปธรรมการเตรียมความพร้อมสำหรับสังคมผู้สูงอายุที่เริ่มต้นจากชุมชนเครือข่ายชุมชน และท้องถิ่นสู่ระดับชาติได้ และจากการสนับสนุน / ประสานงานโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุโดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ในช่วงระหว่างเดือนกรกฎาคม 2559 - เดือนธันวาคม 2559 ที่ผ่านมามีสาระสำคัญของประเด็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุพร้อมทั้งข้อเสนอจากกลุ่มเป้าหมาย สรุปได้ดังนี้

การพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุในเขตชุมชนเมืองและชนบท

กิจกรรมด้านส่งเสริมอาชีพและรายได้

จากการสนับสนุนโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุทั้งในเขตชุมชนเมืองและชนบท เมื่อพิจารณาเป็นภาพรวม พบว่า รูปแบบกิจกรรมส่วนใหญ่ คือการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและการให้ความรู้เรื่องการดูแลตัวเองให้ห่างไกลจากโรคภัยไข้เจ็บซึ่งเป็นเรื่องพื้นฐานที่ผู้สูงอายุในชุมชนได้รับการส่งเสริมอยู่เดิม อย่างไรก็ตาม หลายพื้นที่มีความพยายามพัฒนารูปแบบกิจกรรมด้านอื่น โดยเฉพาะกิจกรรมส่งเสริมอาชีพและรายได้เพื่อให้ผู้สูงอายุมีรายได้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ตามสมควร และสอดคล้องกับบริบทของชุมชน ถึงแม้หลายพื้นที่ยังไม่มีประสบการณ์การจัดกิจกรรมด้านนี้ แต่กลุ่มผู้สูงอายุก็ได้ใช้วิธีการเชื่อมโยงการทำงานส่งเสริมอาชีพเข้ากับกลุ่ม / องค์กรชุมชนทางอาชีพที่มีการดำเนินการอยู่แล้วในพื้นที่ตำบล ผลที่ได้ นอกเหนือจากรายได้เสริมแล้ว ผู้สูงอายุได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทำให้เกิดการยอมรับในบทบาทและศักยภาพที่ยังสามารถทำงานได้ อีกทั้ง เป็นการเพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างคนต่างวัยในพื้นที่ซึ่งเกิดการทำงานร่วมกันระหว่างคนต่างวัยในชุมชนตำบล

อีกลักษณะหนึ่ง คือ การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการฝึกอาชีพ ระหว่างกลุ่มผู้สูงอายุหลายกลุ่ม ในพื้นที่ซึ่งมีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายผู้สูงอายุอยู่แล้ว จึงเป็นโอกาสของการมาพบปะกันระหว่างกลุ่มผู้สูงอายุ ในรูปแบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทักษะการผลิต หรือแปรรูปผลิตภัณฑ์ร่วมกัน สามารถเชื่อมโยงประเด็นส่งเสริม อาชีพผู้สูงอายุไปกับการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชนที่มีการขับเคลื่อนอยู่ในพื้นที่ได้พร้อมกัน

กิจกรรมด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

การถ่ายทอดวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นรูปแบบกิจกรรมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริม กิจกรรมผู้สูงอายุที่พบมากรองลงมา ทั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ในการจัดทำโครงการที่แตกต่างกัน โดยในบางโครงการ มุ่งเน้นการจัดทำข้อมูลหรือองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดกิจกรรมถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น จาก ผู้สูงอายุผู้เป็นต้นแบบภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านเวทีและการบอกเล่าเรื่องราว หรือการเป็นลักษณะการจัดอบรม วิทยากรภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ เพื่อถ่ายทอดความรู้ คุณค่าทางภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับเด็ก เยาวชนและคนทั่วไป ในชุมชนได้เรียนรู้ ขณะที่บางโครงการมุ่งใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างรายได้ในกลุ่มผู้สูงอายุ เช่น การผลิตสมุนไพรและนวดแผนไทย หรือผลิตของที่ระลึกขายแก่นักท่องเที่ยวจากการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา ท้องถิ่น เป็นต้น

กิจกรรมด้านการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ

กิจกรรมด้านการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ ที่พบในโครงการฯ ส่วนใหญ่มักปรากฏในรูปแบบ ของชมรมผู้สูงอายุและโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วมในชมรมผู้สูงอายุ เพื่อประชุมหรืออบรม ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ เช่น ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพ การพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความ คิดเห็น การรับทราบข้อมูลข่าวสาร รวมถึงการได้รับสิทธิประโยชน์ เช่น กองทุนผู้สูงอายุ กองทุนสวัสดิการ ชุมชนตำบลสำหรับผู้สูงอายุ ฯลฯ

ข้อสังเกตเกี่ยวกับชมรมผู้สูงอายุในโครงการฯ พบว่า การสนับสนุนให้ชมรมผู้สูงอายุในหมู่บ้านหรือชุมชนมี ศักยภาพและความเข้มแข็งในระดับที่สามารถมีบทบาทอื่น ๆ นอกเหนือจากการสร้างเสริมสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุ ในชุมชนได้นั้น จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานหรือกลุ่ม / องค์กรชุมชนในพื้นที่ เช่น กองทุน สวัสดิการชุมชน สภาองค์กรชุมชน โรงเรียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อชมรมผู้สูงอายุ

สามารถขยายกิจกรรมโดยกลุ่ม / องค์กรชุมชน หรือหน่วยงานให้การสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ และอาจเชื่อมโยงการขอสนับสนุนงบประมาณดำเนินงานจากหน่วยงานภาคีภายนอกพื้นที่ ทั้งนี้เพื่อมุ่งสร้างเสริมให้ผู้สูงอายุพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

สำหรับการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่มักกำหนดเป็นเป้าหมายการขับเคลื่อนงานในระยะต่อไป เนื่องจากต้องอาศัยความพร้อมของปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะการพัฒนาศักยภาพชมรมผู้สูงอายุให้มีความเข้มแข็ง สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้แก่ผู้สูงอายุในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเสียก่อน ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุที่มีความรู้และพร้อมที่จะรวมตัวกันเป็นกลุ่มทำงานเพื่อสังคม มีจิตอาสาทำงานพัฒนา เพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุด้วยกัน อย่างไรก็ตาม ในการสนับสนุนโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุครั้งนี้ มีพื้นที่ที่สามารถยกระดับการทำงานด้านผู้สูงอายุเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุรวมอยู่ด้วย ได้แก่ ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลประดู่งาม โรงเรียนผู้เฒ่าชาวนาชีวิตตำบลเขาแก้ว โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลเขาคราม เป็นต้น

การจัดตั้งกองทุนของผู้สูงอายุที่ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

นอกเหนือจากกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล ซึ่งพบว่า ส่วนใหญ่เป็นฐานสนับสนุนที่สำคัญของโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุในพื้นที่แล้ว กรณีกองทุนผู้สูงอายุศรีเมืองชุมรักษ้างวดล้อม (อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย) เป็นตัวอย่างของการจัดตั้งกองทุนของผู้สูงอายุ ที่ใช้ประเด็นอนุรักษ์สิ่งแวดลอมเป็นเครื่องมือให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้สูงอายุในตำบลศรีเมืองชุม องค์กรชุมชน และส่วนราชการในตำบลศรีเมืองชุม โดยผู้สูงอายุสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และร่วมเป็นกลุ่มประชากรเป้าหมายหลักในการทำงาน ด้วยการสร้างเงื่อนไขการทำงานของกองทุนเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ

ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาประเด็นผู้สูงอายุ และเพื่อการรองรับสังคมสูงวัย

การส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุ และรองรับสังคมสูงวัยอย่างเป็นองค์รวม ต้องสามารถทำให้ผู้สูงอายุพึ่งตนเองและลดภาระการพึ่งพิง รวมถึงการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีและมีความสุข ต้องสร้างการมีส่วนร่วมตั้งแต่ในระดับครอบครัว ชุมชน สังคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การรองรับสังคมสูงวัยถือว่าเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องสร้างความตระหนักว่าเป็นเรื่องของคนทุกวัย และทุกภาคส่วนต้องช่วยกันออกแบบและพัฒนาตั้งแต่ มิติด้านเศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อม และสุขภาพ จึงมีข้อเสนอ ดังนี้

1. การสนับสนุนให้สภาองค์กรชุมชนร่วมกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนวางแผนร่วมกับหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งระดับท้องถิ่น ตำบล จังหวัด และนโยบาย รวมถึงการเชื่อมโยงประเด็นงานยุทธศาสตร์อื่น ๆ เช่น การพัฒนาที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อม สวัสดิการชุมชน เศรษฐกิจฐานราก เป็นต้น ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการพัฒนาระบบรองรับสังคมสูงวัย ในเขตชุมชนเมืองและชนบท
2. ชมรมผู้สูงอายุที่มีอยู่แล้วในพื้นที่ควรได้รับการพัฒนาศักยภาพตามรูปแบบที่สามารถพัฒนา ระบบบริหารจัดการและได้รับการสนับสนุนจากองค์กรหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ เอกชน และภาควิชาการ เพื่อเป็นกลไกสำคัญที่มีบทบาทสนับสนุนการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชน และยังสามารถบูรณาการด้านอื่น ๆ ของผู้สูงอายุได้อย่างสอดคล้องกับบริบทวิถีชีวิตของชุมชน
3. สนับสนุนให้ผู้สูงอายุดำรงชีวิตอยู่อย่างมั่นคงและมีศักดิ์ศรี อาทิ สร้างภูมิคุ้มกันให้ผู้สูงอายุในการปกป้องตนเองจากภัยรอบด้าน ด้วยการให้ข่าวสารความรู้
4. รัฐบาลควรมีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาเครื่องมือกลไกเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตอย่างปลอดภัย พร้อมทั้งส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนเข้ามามีบทบาทในการดูแลผู้สูงอายุเพื่อแบ่งเบาภาระของครอบครัว และการออกแบบก่อสร้าง และปรับปรุงสิ่งแวดล้อมทั้งอาคาร บ้านเรือนที่อยู่อาศัย ยานพาหนะ รวมทั้งระบบสาธารณสุขโภชนาการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ
5. เสริมสร้างสุขภาพอนามัยของ ผู้สูงอายุ โดยการจัดระบบสาธารณสุขให้เอื้อต่อการให้บริการแก่ผู้สูงอายุ และสร้างระบบอาสาสมัครที่ได้รับการฝึกอบรม ฝักระวังและดูแลผู้สูงอายุในชุมชน และพัฒนาอาชีพนักบริหารชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุ

6. ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีหลักประกันรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมให้มีการจ้างงานผู้สูงอายุ ปรับแก้ระเบียบ กฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการจ้างงานผู้สูงอายุ รวมทั้งการขยายอายุเกษียณราชการ นอกจากนี้แล้วควรสนับสนุนให้กองทุนการออมแห่งชาติมีความเข้มแข็งและมีการบริหารจัดการที่ดีด้วย และควรมุ่งพัฒนาระบบบำนาญให้ครอบคลุมผู้สูงอายุอย่างถ้วนหน้ารวมทั้งปรับปรุงระบบเบี้ยยังชีพ ให้เหมาะสมกับค่าครองชีพและภาวะเงินเฟ้อที่สูงขึ้นด้วย

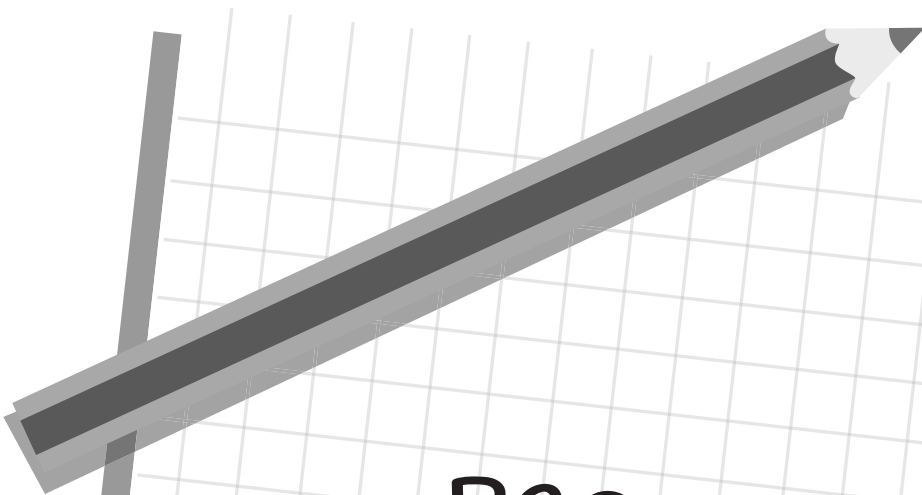
...วันนี้ประเทศไทยพร้อมแค่ไหนที่จะรับมือสังคมสูงวัย

เราตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุและการเตรียมการเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ อยากเห็นผู้คน มีสุขภาพดี มีความสุข มีความมั่นคงในชีวิต ดังนั้นควรให้ความสำคัญต่อการเตรียมตัวทั้งตนเอง ชุมชน สังคม ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพเด็กเยาวชน กลุ่มแรงงาน ผู้สูงอายุผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ การเรียนรู้ หรืองาน อาสาสมัคร และการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้ และข่าวสารที่น่าสนใจ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับคนทุกวัยและผู้สูงอายุตระหนักในคุณค่าของตนเองและให้สังคมตระหนักในคุณค่า ของผู้สูงอายุ เพราะเราเชื่อว่าผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีทักษะ ประสบการณ์ชีวิต และยังสามารถทำประโยชน์ให้แก่ ครอบครัว ชุมชน และสังคมได้

ขณะที่เรามีหลายพื้นที่รูปธรรมในการมีระบบการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน ทั้งระบบครอบครัว ชุมชน แล้วมี อาสาสมัคร ชมรมผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ หน่วยงานภาคีมาสนับสนุนให้ชุมชนจึงเกิดระบบการพัฒนาเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ทุกมิติที่เน้นการวางแผนระยะยาว 20 ปี รวมทั้งการเอื้อต่อการหารายได้มาใช้ในชีวิตประจำวัน ในขณะที่ ประชาชนส่วนหนึ่งกลับไม่สามารถที่จะมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ

ดังนั้นภาครัฐจึงต้องเข้ามามีบทบาทสำคัญในการเป็นกลไก โดยใช้นโยบายและมาตรการต่าง ๆ ที่ควรนำมาใช้ ตั้งแต่การสนับสนุนความเข้มแข็งและพัฒนาระบบกองทุน ได้แก่ กองทุนสวัสดิการชุมชน กองทุนผู้สูงอายุ กองทุนประกันสังคม กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ เป็นต้น รวมถึงการเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มประชาชนสูงอายุ ด้วยการ ส่งเสริมการทำงานภายหลังการเกษียณ การอบรมความรู้ เพิ่มพูนทักษะ การฝึกอาชีพ ตลอดจนการส่งเสริม ให้ประชาชนวัยทำงานมีการวางแผนและเตรียมตัวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพต่อไปในวัน ข้างหน้า

ภาคผนวก

โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต
และส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุ

โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุ

โดยเครือข่ายชุมชนเมืองและชนบท เครือข่ายสวัสดิการชุมชน
สหพันธ์พัฒนาองค์กรชุมชน
คนจนเมืองแห่งชาติ (สอช.)
สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ในไม่กี่ปีข้างหน้าผู้ที่มีอายุเกิน 60 ปี จะมีจำนวนมากกว่าร้อยละ 30 ของประชากรทั้งประเทศ ข้อมูลการเพิ่มประชากรในปัจจุบันพบว่าประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุเกิน 60 ปี มีจำนวนที่เพิ่มขึ้นเฉลี่ยกว่า หนึ่งพันคนต่อวัน จึงจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้สูงอายุมากขึ้น และให้พลังความรู้ความสามารถของกลุ่มผู้สูงอายุสามารถมีบทบาทในการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนได้กว้างขวางมากขึ้น ทั้งสามารที่จะได้รับการดูแล และพึ่งพาตนเองได้

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนข้อ 5.2.4 พัฒนาผู้สูงอายุให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมมีคุณภาพมีคุณค่าสามารถปรับตัวเท่าทันการเปลี่ยนแปลงเป็นพลังในการพัฒนาสังคมโดย 1) ส่งเสริมการสร้างรายได้และการมีงานทำในผู้สูงอายุโดยกำหนดลักษณะประเภทงานและอัตราค่าจ้างที่เหมาะสมควบคู่กับการเพิ่มพูนความรู้ทักษะทั้งด้านวิชาการและการใช้สื่อการเรียนรู้สมัยใหม่ให้แก่ผู้สูงอายุเพื่อการประกอบอาชีพและการพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง 2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำความรู้และประสบการณ์ของผู้สูงอายุที่เป็นคลังสมองของชาติทั้งภาครัฐและเอกชนปราชญ์ชาวบ้านผู้มีความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและประเทศ 3) ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งตนเองโดยการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและความจำเป็นทางกายภาพให้เหมาะกับวัยและการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุในรูปแบบที่หลากหลายทั้งในด้านการจัดบริการสุขภาพและสวัสดิการสังคมอย่างบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งพัฒนาชุมชนที่มีศักยภาพและความพร้อมให้เป็นต้นแบบของการดูแลผู้สูงอายุเพื่อขยายผลไปสู่ชุมชนอื่น กลุ่มผู้สูงอายุถือเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนของผู้ประสบภาวะยากลำบากสูงกว่าวัยอื่นทั้งหมด ความยากจนเป็นปัจจัยแรกที่น่ามาสู่ภาวะดังกล่าว เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงานไม่มีหลักประกันทั้งในรูปแบบบำนาญเงินออมและมีโอกาสจำกัดที่จะทำงานภาคแรงงานในระบบเนื่องจากมีการศึกษาน้อย การขาดความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ การมีจำนวนบุตรที่จะเป็นผู้ให้การเกื้อหนุนด้านการเงินลดลง และการลดลงของศักยภาพ

การเกื้อหนุนของครอบครัวและประชากรวัยแรงงาน ประกอบกับความเสื่อมของสภาพร่างกายตามวัยและโรคภัยที่มากขึ้น ก่อให้เกิดภาวะการพึ่งพาที่สูงขึ้นและมีความต้องการการดูแลระยะยาวจากสังคม จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนเพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุในรูปแบบชมรมผู้สูงอายุ การอบรมให้ความรู้ การเปลี่ยนแปลงและมีการเตรียมความพร้อมให้ประชากร ทั้งในด้านการเงินการส่งเสริมสุขภาพ สุขภาพกาย สุขภาพจิต สภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยการใช้ชีวิตในวัยผู้สูงอายุและหลังเกษียณอายุ การถ่ายทอดภูมิปัญญาและการฝึกอาชีพเพื่อสร้างรายได้ การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ รวมทั้งเพื่อเป็นศูนย์ส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานของอาสาสมัครจิตอาสา เพื่อให้ทุกภาคส่วนของสังคมร่วมดำเนินการรับรองการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมสูงอายุอย่างมีคุณภาพ

ปัจจุบันโลกได้เข้าสู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้และการสื่อสารเทคโนโลยีมากขึ้นการสร้างโอกาส สร้างความรู้แก่ผู้สูงอายุเพื่อสนับสนุนกลุ่มสมาชิกผู้สูงอายุให้มีความสำคัญมากขึ้น ทั้งสามารถดำรงชีวิตเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันจากการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีความสามารถ มีขวัญและกำลังใจในการเรียนรู้ ดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มิให้ต้องสะดุดหยุดลงเพียงเพราะวัยที่สูงขึ้น มีกิจกรรมของกลุ่มมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคม เป็นกลุ่มสมาชิกที่มีบทบาทในการให้ความคิดความเห็นและการพัฒนา เป็น active citizen และสามารถเผยแพร่ความรู้ให้แก่ชุมชน กลุ่มเด็กและเยาวชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความเชื่อมโยงในการเรียนรู้ให้กับกลุ่มคนและชุมชนทั้งจากอดีตและปัจจุบัน

โครงการนี้จะสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาที่จะริเริ่มและบริหารจัดการโดยผู้สูงอายุนำร่องในระดับชุมชน ทั้งชุมชนเมืองและชุมชนในชนบทรวม 50 ชุมชน รวมทั้งในระดับเครือข่ายระดับเมืองหรือระดับท้องถิ่นอีกรวมประมาณ 10 เครือข่าย เพื่อสนับสนุนให้การพัฒนาคุณภาพและสุขภาพกาย สุขภาพจิต คุณภาพความคิด ความเชื่อมั่นและคุณภาพของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้านต่าง ๆ ของกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมของกลุ่มผู้สูงอายุเอง เกิดการแลกเปลี่ยนพูดคุยทำกิจกรรมร่วมกันทั้งในชุมชนและอาจเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายในพื้นที่ระดับเมือง หรือชุมชนท้องถิ่นทั้งในพื้นที่การทำงานพัฒนาของเครือข่ายสหพันธ์พัฒนาองค์กรชุมชนคนจนเมืองแห่งชาติ (สอช.) คพชส เครือข่ายชุมชนคลองเตย ฯลฯ ซึ่งเป็นชุมชนเมืองที่จัดทำโครงการบ้านมั่นคงทั่วประเทศไทย หรือเครือข่ายสวัสดิการซึ่งครอบคลุมพื้นที่ชนบท

โครงการนี้เป็นโครงการที่ส่งเสริมนโยบายในการพัฒนาการของกลุ่มผู้สูงอายุ โดยสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเองเป็นหลักหรือเป็นผู้ดำเนินการในการทำกิจกรรมร่วมกันในพื้นที่ พบปะแลกเปลี่ยนพูดคุยต่อเนื่อง มีกิจกรรมของตนเอง มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนมากขึ้นและสร้างโอกาสการศึกษาเรียนรู้เช่นจัดให้มีการส่งเสริมกิจกรรมเรียนรู้ศึกษาเรื่องต่าง ๆ การศึกษาดูงานให้แก่ผู้สูงอายุ ทั้งการริเริ่มกระบวนการในระดับชุมชนหรือใน

ระดับเครือข่าย

การสนับสนุนของโครงการนี้มีเป้าหมายที่จะครอบคลุมทั้งชุมชนเมืองและชนบท ที่มีกิจกรรมและเชื่อมโยงกัน เป็นเครือข่ายอยู่แล้ว เพื่อให้กิจกรรมและกระบวนการของผู้สูงอายุที่จะเกิดขึ้นจากโครงการนี้สามารถ มีฐานการสนับสนุนของชุมชน และการสนับสนุนจากท้องถิ่น เป็นการต่อยอดบทบาทและกิจกรรมผู้สูงอายุ ซึ่งมีความสำคัญบนฐานพัฒนาขององค์กรชุมชนที่มีอยู่เพื่อสร้างความเข้มแข็งร่วมกันและเพื่อความยั่งยืน ต่อเนื่อง อีกประการหนึ่งการให้การสนับสนุนผ่านกระบวนการเครือข่ายทั้งชุมชนเมืองและชนบทซึ่งครอบคลุม พื้นที่ในทุกภาคทั่วประเทศ เพื่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาเรื่องผู้สูงอายุพร้อมกันระหว่างเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างพลังการขับเคลื่อนผ่านการทำกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมของแต่ละแห่งพร้อม ๆ กัน เพื่อมีขนาดใหญ่และมีน้ำหนักพอที่จะส่งผลกระทบ เพื่อสร้างรูปธรรมและแนวทางการเปลี่ยนแปลงทั้งจากชุมชน เครือข่ายชุมชน ท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับชาติ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมการจัดกิจกรรมของกลุ่มผู้สูงอายุและทำให้เกิดกลุ่มผู้สูงอายุ
2. เพื่อเป็นส่งเสริมอาชีพและการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในชุมชน
3. เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึง หรือมีกลไกที่จะเข้าถึงข้อมูล ข่าวสารและการพัฒนา ของชุมชนและท้องถิ่นด้านต่าง ๆ
4. เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีระบบศูนย์กลางในการพบปะเชื่อมโยง ทำกิจกรรม ทราบข่าวสาร ได้รับบริการ และเป็นศูนย์ส่งเสริมและสนับสนุนอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ
5. เพื่อให้เกิดการตระหนักในการออกแบบอาคารหรือจัดพื้นที่โดยคำนึงถึงผู้สูงอายุ
6. เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รับการยอมรับบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งทางกายและทางจิตใจ เกิดคุณค่า เกิดความรัก ความผูกพันในครอบครัว
2. ผู้สูงอายุมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ได้เรียนรู้ในเรื่องที่ตอบสนองความต้องการของตนเอง หรือมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต
3. ผู้สูงอายุได้รวมกลุ่มมีกลุ่มที่สามารถร่วมพูดคุย ร่วมคิด ร่วมทำ กิจกรรมของผู้สูงอายุที่เป็นประโยชน์ ต่อตนเอง ชุมชน สังคม สามารถมีส่วนร่วมสำคัญในการพัฒนาของชุมชนด้านต่าง ๆ
4. ผู้สูงอายุได้รับความรู้และการฝึกอบรมเพิ่มเติมและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพ หรือเพื่อสร้างประสบการณ์หรือการดำรงชีวิต สามารถเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว
5. สามารถทำให้ผู้สูงอายุ สามารถพึ่งตนเองลดภาระการพึ่งพิงหรือเป็นภาระผู้อื่น ครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ และใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีและมีความสุข
6. ผู้สูงอายุ และลูกหลาน เกิดความรัก ในการทำงานเพื่อชุมชนและสังคม ทะนุบำรุงพระศาสนา และสำนึกในสถาบันพระมหากษัตริย์

องค์กรผู้ร่วมเสนอโครงการ

1. เครือข่ายสหพันธ์องค์กรชุมชนเมืองแห่งชาติ (สอช)
2. เครือข่ายพัฒนาชุมชนในที่ดินสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ (คพชส)
3. เครือข่ายสลัมสี่ภาค
4. เครือข่ายชุมชนคลองเตย
5. เครือข่ายสวัสดิการชุมชน
6. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

